

รายงานการวิจัย

การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

THE COLLABORATIVE GOVERNANCE THAT AFFECT KNOWLEDGE MANAGEMENT
BASED ON LOCAL WISDOM : A CASE STUDY OF KHUANLANG POMELO GARDEN,
SONGKHLA

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อาจารย์ ดร.วิศรุตฯ ทองแกมแก้ว

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณสนับสนุน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

งบประมาณเงินรายได้ (เงินบำรุงการศึกษา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ได้รับการรับรองตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล

COA No. 011/2564 REC No. 010/64

พ.ศ. 2565

ชื่องานวิจัย	การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย	ดร.วิศรุตฯ ทองแถมแก้ว
คณะ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ปี	2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา 2) เพื่อรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน 32 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการสัมภาษณ์รวมทั้งหมด 8 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน 1 คน 3) บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ จำนวน 1 คน และ 4) เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_1 = 0.975$, $p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย โดยอิทธิพลของการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือสามารถอธิบายการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ร้อยละ 95.0 และ บทบาทความร่วมมือระหว่างชุมชน กับ ภาครัฐ มีการประชุมร่วมกันตลอดตั้งแต่เริ่มต้นเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อให้ได้ส้มโอที่มีผลผลิตทั่วกันทุกสวน เพื่อให้ได้มีการจัดงานประชาสัมพันธ์ส้มโอหอมควนลัง ทั้งการกำหนดนโยบายร่วมกัน การดูแลรักษาส้มโอหอมควนลัง โดยทางเทศบาลเมืองควนลังจะช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกร ส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) คือ แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี โดยส้มโอหอมควนลังเป็นพืช GI ผลไม้ชนิดแรกของจังหวัดสงขลา อีกทั้งบทบาทของโรงเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะแหล่งการเรียนรู้ ให้นักเรียนเข้าไปดูกระบวนการวิธีการปลูก และการผลิต เป็นสินค้าหรือกระบวนการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสวนส้มโอ พาไปลงพื้นที่จริง

ในรายวิชาการงานอาชีพ หรือกลุ่มชุมชนที่สนใจ เมื่อทางเทศบาลได้มีการจัดงานนิทรรศการ ทางโรงเรียนก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย มีการอำนวยความสะดวกและให้นักเรียนไปช่วยงาน ซึ่งทางโรงเรียนและทางเทศบาลได้มีการจัดประชุมร่วมกัน และเมื่อเทศบาลมีกิจกรรมก็จะเชิญในส่วนทางโรงเรียนเข้าร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เพื่อให้มีความยั่งยืน ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างชาวสวนกับชาวสวนด้วยกัน การเสนอโครงการจากความเห็นของชุมชนต่อเทศบาลเมืองควนลัง เพื่อให้รัฐมีกระบวนการดูแลในเรื่องของการพัฒนาสายพันธุ์หรือการดำรงสายพันธุ์ให้คุณภาพคงที่ และ การให้ทางชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการประเมินในกิจกรรม Open House ของโรงเรียน

เลข Sib# 11500026
วันที่ 21 ส.ค. 2566
เลขเรียกหนังสือ ๖๘.4038
2381

Research Title	The Collaborative Governance that Affect Knowledge Management based on Local Wisdom : A Case Study of Khuanlang Pomelo Garden, Songkhla
Researcher	Dr. Wisaruta Thongkamkaew
Faculty	Faculty of Humanities and Social Sciences Songkhla Rajabhat University
Year	2022

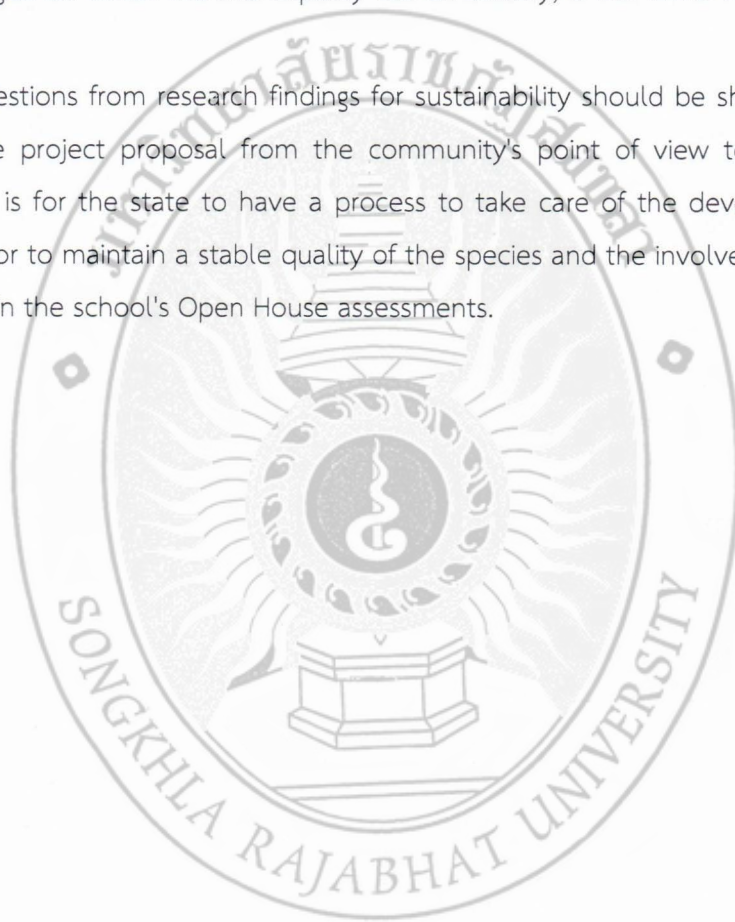
Abstract

The objectives of this research are 1) to study the collaborative governance that affects knowledge management in local wisdom: a case study of Khuanlang Pomelo Garden, Songkhla, 2) To collect and transfer the knowledge set, local wisdom in the case of Khuanlang Pomelo Garden from the collaborative management process. This research uses Mixed Methods Research such as Quantitative Research, and Qualitative Research. The sample group for the quantitative research consisted of 32 teachers and educational personnel at Hatyairatprachasun school. The key informants for the interviews were 8 people: 1) an administrator of Khuanlang Municipality, 2) an administrator of Hatyairatprachasun school, 3) an Agriculture Personnel, and; 4) 5 farmers who own a Khuanlang Pomelo Garden. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Simple Regression Analysis and content analysis from interviews.

The findings revealed that the collaborative governance affected knowledge management based on local wisdom significantly at 0.001 level which were related in the same direction ($\beta_1 = 0.975$, $p < 0.001$). It was based on the research hypothesis. The influence of collaborative management was able to explain 95.0% of local knowledge governance. The role of cooperation between the community and the government has been meeting together since the beginning of the harvest in order to get pomelo that has products all over the plantation and to organize a public relations event for Khuanlang Pomelo. It included setting a common policy, and caring for Kuanlang fragrant grapefruit. The municipality of Kuan Lang will help in various ways. for farmers, encouraging farmers to be certified GAP (Good

Agricultural Practices) Its purpose was to produce good quality produce. Khuanlang Pomelo was Songkhla's first GI plant. Furthermore, the role of the school is involved in the nature of learning resources. Students observed the process, methods of planting and production. It was a commodity or other process related to the grapefruit orchard. Students explored real areas in their academic, work, or group of interests. When the municipality organized the exhibition, the school participated and arranged for the students to help. The school and the municipality held meetings together. When the municipality has an activity, it will invite the school to join as well.

Suggestions from research findings for sustainability should be shared among farmers. The project proposal from the community's point of view to Khuanlang Municipality is for the state to have a process to take care of the development of the species or to maintain a stable quality of the species and the involvement of the community in the school's Open House assessments.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก งบประมาณสนับสนุนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา งบประมาณ เงินรายได้ (เงินบำรุงการศึกษา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และได้รับการรับรองตามแนวทาง หลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล รหัส COA No. 011/2564 REC No. 010/64 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อวิชิต ทองแกมแก้ว และ คุณแม่เฉลียว ทองแกมแก้ว ที่ได้ให้ กำลังใจในการทำวิจัย ทำให้การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน อาจารย์ ดร.ไชยา เกษารัตน์ อาจารย์ ดร.ชนินทร์ จักรภพโยธิน อาจารย์ ดร.เขมรินทร์ ชูประดิษฐ์ ที่กรุณาชี้แนะแนวทาง ให้คำแนะนำ ในการทำวิจัย ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณนายกเทศมนตรีเมืองควนลัง เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอม ควนลังทุกท่าน บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ และ ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม ที่ได้ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเป็น อย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์วุฒิวัฒน์ อนันต์พัฒน์เมธ สำหรับคำแนะนำเกี่ยวกับการลงพื้นที่วิจัย ชุมชน และขอขอบคุณ นางสาวสุรัชญา หิรัญวิริยะ นางสาวปณัฐดา เจนชูบัว และ นางสาวอนงค์นาฏ เดชพิชัย ที่ได้ช่วยเหลือเป็นผู้ช่วยลงพื้นที่วิจัยและดำเนินการจัดการข้อมูลการวิจัย ให้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยดี

วิศรุตดา ทองแกมแก้ว

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พฤศจิกายน 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	[1]
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	[3]
กิตติกรรมประกาศ	[5]
สารบัญ	[6]
สารบัญตาราง	[8]
สารบัญภาพ	[10]
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
องค์ประกอบของงานวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ	10
ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้	21
แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	28
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69
กรอบแนวคิดการวิจัย	73
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	74
เครื่องมือในการวิจัย	75
การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	77
ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	80
ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ	82
กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา	
ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	86
กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา	
ผลการวิเคราะห์การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา	90
การรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ	91
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	104
สรุปผลการวิจัย	106
อภิปรายผลการวิจัย	110
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	120
ภาคผนวก ก คลิปวิดีโอ	121
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	122
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโครงการวิจัย	126
ภาคผนวก ง เอกสารให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล	131
ภาคผนวก จ เครื่องมือการวิจัย	133
ประวัติผู้วิจัย	143

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจุดเน้นที่เปลี่ยนไปจากการปกครองสู่ “การจัดการปกครอง” (governance)	11
ตารางที่ 2 กระบวนทัศน์ของรัฐประศาสนศาสตร์ (Paradigm of Public Administration)	11
ตารางที่ 3 สรุประเด็นสำคัญแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF)	15
ตารางที่ 4 สรุประเภทของกิจกรรมการประสานความความร่วมมือตามแนวคิดของ Agranoff and McGuire	19
ตารางที่ 5 แสดงผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	80
ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์	82
ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการแลกเปลี่ยนทรัพยากร	83
ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการร่วมโครงการ	84
ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม	85
ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการแสวงหาความรู้	86
ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการสร้างความรู้	87
ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการจัดเก็บและการค้นคืนความรู้	88
ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์	89
ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อ การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา	หน้า 90
ตารางที่ 16 ตารางสรุปการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย	108

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 2 Revised diagram of the AFC	14
ภาพที่ 3 ระดับความรู้ในรูปแบบปิรามิด	23
ภาพที่ 4 แนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model	24
ภาพที่ 5 นิยามของภูมิปัญญาท้องถิ่น	29
ภาพที่ 6 กระบวนการในการประชุม UNCED	34
ภาพที่ 7 การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน	55
ภาพที่ 8 ผลากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ส้มโอหอมควนลัง”	69
ภาพที่ 9 กรอบแนวคิดการวิจัย	73
ภาพที่ 10 ถูตาข่ายห่อส้มโอ	100
ภาพที่ 11 สวนส้มโอหอมควนลัง	103

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นเสมือนสิ่งที่อยู่คู่กับการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คนมาอย่างช้านาน โดยเป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้ยั่งยืนในบริบทสังคมไทยอันเป็นสังคมเก่าแก่ที่ปรากฏภูมิปัญญาอยู่เป็นจำนวนมาก โดยนอกจากจะแสดงความเป็นไทย เป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งแล้วยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญและพัฒนาการของคนในชาติ เพราะถือว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งละเอียดอ่อน ชาติที่เจริญแล้วมักมีสังคมที่สงบสุขร่มเย็น ไม่ระส่ำระสาย มีความเป็นอิสระ จึงสามารถสร้างสรรค์และสั่งสมภูมิปัญญาเฉพาะตนขึ้นมาได้ (จักรพันธ์ โสมะเกษตริน, 2551 อ้างใน เอกรัฐ พิลา, 2558 : 175) ดังนั้น การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแปรสำคัญ คือ สถานศึกษากับชุมชน กล่าวคือโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเชื่อมโยงการเจริญเติบโต การสร้างความองกงาม การบ่มเพาะ กล่อมเกลாதงวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชน ช้ให้เห็นถึง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยในกระบวนการดังกล่าวภาครัฐมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ภายใต้แนวคิดกลไกในการขับเคลื่อนที่ต้องอาศัยความร่วมมือ หรือ ที่เรียกว่า การประสานความร่วมมือ (Collaboration) ในการพัฒนาบริหารจัดการระหว่างภาคส่วน

การประสานความร่วมมือ (Collaboration) เริ่มแรกถูกมองว่าเป็นเพียงกิจกรรมแบบไม่เป็นทางการ (Informal) ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ (Accidental) ทางการบริหารเท่านั้น (Gash, 2016 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 287) ภายหลังต่อมา ได้มีการพัฒนากระแสความสนใจในเรื่องการประสานความร่วมมือ (Collaborating) ด้วยการเน้นให้เห็นว่า การประสานความร่วมมือนั้นเป็น “ปทัสถานทางสังคมใหม่ (A New Social Norm)” ที่ไม่ว่านักปฏิบัติหรือนักวิชาการควรหันมาสนใจ เพราะจะเป็นทางออกของปัญหาที่เกิดจากการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบเดิม จึงพัฒนามาเป็นแนวคิดการจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance) ซึ่งเป็นลักษณะความร่วมมือเชิงนโยบาย (Collaborative Policy) โดยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (Interagency Collaboration) ด้วยความร่วมมือเชิงนโยบายในรูปแบบของโรงเรียนกับชุมชนนั้น ซึ่งมีกลไกภาครัฐเข้ามาขับเคลื่อน สิ่งที่เป็นจุดยึดเหนี่ยวในการสร้างความเจริญองกงามทางวัฒนธรรมได้จากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสำคัญ

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการแสดงให้เห็นถึง การประยุกต์ “ความสร้างสรรค์” และ “ความรู้” ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งการก่อรูปความคิดใหม่ๆ และความสามารถที่จะประยุกต์ใช้ความคิด

ใหม่ๆ เหล่านี้ไปใช้ให้เกิดการผลิตผลงานใหม่ๆ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการสนับสนุนความเจริญเติบโตจากการก่อเกิดนวัตกรรมและการเพิ่มผลิตภาพใหม่ ๆ ได้ (สายสุตา เตียเจริญและคณะ, 2560 : 1373) ด้วยเหตุนี้บทบาทของภาคการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นองค์การที่ชุมชนให้ความไว้วางใจมากที่สุดต่อการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนได้ ด้วยการเป็นแหล่งเรียนรู้ การอนุรักษ์ ถ่ายทอด ประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดเชื่อมโยงลงไปสู่เด็กและเยาวชน (นักเรียน) ในชุมชนให้เกิดการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม อาชีพ ภูมิปัญญาทางด้านอาหาร แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน เป็นต้น ก่อให้เกิดความรัก ความภูมิใจ และ ความหวงแหนต่อบ้านเกิดหรือแผ่นดินเกิดของตนเอง ทำให้เกิดความผูกพันและแรงบันดาลใจในการพัฒนาบ้านเกิดของตนเองให้มีความเจริญรุ่งเรือง (สายสุตา เตียเจริญและคณะ ,2560 : 1374)

การบริหารงานตามแนวทางภาครัฐขับเคลื่อนด้วยกลไกแนวคิดประสานความร่วมมือผ่านการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพในการทำงานของภาครัฐที่ผ่านความร่วมมือของทุกฝ่ายโดยอาศัยความเข้าใจ หรือ การตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลังความคิด วิธีการเทคนิค และ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสนับสนุนงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ ในกรณีของเทศบาลเมืองควนลัง ซึ่งเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีชื่อเสียงทางอาชีพเกษตรกรรม ทั้งการปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ชนิดของการการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนส้มโอ สวนมะพร้าว สวนทุเรียน และการปลูกผักสวนครัว ผลผลิตที่สำคัญและมีชื่อเสียง ได้แก่ ส้มโอหอมควนลัง กล้วยหอม ส้มแข้ง มะพร้าวน้ำหอม ส่วนการเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยให้หาอาหารตามธรรมชาติในบริเวณที่ไม่มากนัก ซึ่งเลี้ยงไว้ใช้งานบริโภคและจำหน่ายในบางส่วน ได้แก่ สุกร เป็ด และ ไก่ รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ได้แก่ ค่าขาย งานบริการ และรับราชการ (เทศบาลเมืองควนลัง, ออนไลน์) กล่าวได้ว่า จากสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางเกษตรกรรม ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในกรณีของส้มโอหอมควนลัง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน โดยสามารถพัฒนาอาชีพและยกระดับรายได้ของเกษตรกรและประชาชนของเทศบาลเมืองควนลังได้ เนื่องจากการได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ส้มโอหอมควนลัง จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2559 เป็นผลไม้หนึ่งเดียวของจังหวัดสงขลาที่ได้รับ GI อีกทั้งมีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการเกษตรแบบครบวงจร โดยมีจุดถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการผลิตและฟื้นฟู สวนส้มโอหอมควนลัง ถือได้ว่าเป็นสินค้าทางการเกษตรของดีตำบลควนลัง ซึ่งเทศบาลเมืองควนลังได้ให้การส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก เช่น การจัดงานมหกรรมส้มโอหอม การประกวดและการให้รางวัลส้มโอหอมควนลังที่มีคุณภาพของเกษตรกร เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนให้ออกสู่ตลาดในระดับสากล

อีกทั้ง การพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาการเกษตรที่ปลอดภัยและยั่งยืนได้ (เทศบาลเมืองควนลัง,ออนไลน์)

จากประเด็นดังกล่าว ในกระบวนการความร่วมมือของภาครัฐกับท้องถิ่น ที่มีโรงเรียนกับชุมชนเป็นตัวแปรขับเคลื่อนการจัดการภูมิปัญญาความรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ เป็นการดึงศักยภาพของชุมชนจากความโดดเด่นของภูมิปัญญาทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ด้วยการบริหารงานการขับเคลื่อนกลไกโดยเทศบาลเมืองควนลังได้มีทำเลที่ตั้งใกล้กับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทางด้านความรู้ โดยได้ให้โรงเรียนเป็นแหล่งศูนย์กลางในการหล่อหลอมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเยาวชนในชุมชนซึ่งเป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่อันเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต เหตุผลดังกล่าว ภาครัฐเทศบาลเมืองควนลัง ภายใต้กระบวนการดำเนินงานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งเกษตรกรอำเภอ โรงเรียน และ ประชาชนในชุมชน จึงมีความสำคัญต่อการเป็นผู้มีบทบาทในการกลมเกลียว ถ่ายทอด และสร้างความตระหนักด้วยการขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นในกรณีของส้มโอหอมควนลัง ซึ่งมีชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เป็นการก่อให้เกิดความยั่งยืนของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับชุมชน

ดังนั้น การศึกษางานวิจัยเรื่องนี้จึงมีเจตนาวิจัย คือ การวิจัยเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอด และ การสร้างความตระหนักในองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยอาศัยกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียน ทั้งนี้ เป็นการสร้างนวัตกรรมทางองค์ความรู้ที่มาจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ โรงเรียนกับชุมชน

1.2 คำถามของการวิจัย

1.2.1 กระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา หรือไม่

1.2.2 องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือสามารถถ่ายทอดการอนุรักษ์และสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

1.3.2 เพื่อรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

1.4 สมมุติฐานของการวิจัย

1.4.1 การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ประโยชน์เชิงวิชาการที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1.1 ผลการศึกษาสามารถเพิ่มความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5.1.2 ได้องค์ความรู้ใหม่เป็นนวัตกรรมองค์ความรู้จากการรวบรวม ถ่ายทอดออกมาเป็นชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

1.5.1.3 การตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

1.5.2 ประโยชน์เชิงปฏิบัติที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.2.1 นวัตกรรมจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ ประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายทางตรง คือ นักเรียนในชุมชน ครู โรงเรียน และกลุ่มเป้าหมายทางอ้อม คือ ครอบครัว ชาวบ้านในชุมชน โดยทั้งกลุ่มเป้าหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และการนำไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

1.5.2.2 ผลการวิจัยสามารถคืนข้อมูลให้กับชุมชนได้ โดยการถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากกระบวนการการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในลักษณะ วิถีทัศน์ เผยแพร่ตามห้องสมุดของโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน เว็บไซต์ เป็นต้น

1.5.2.3 ผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทาง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสร้างประโยชน์ให้แก่ ชุมชนได้ โดยการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความตระหนัก รู้สึกรักและหวงแหนในภูมิปัญญา ของชุมชน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สร้างชื่อเสียง สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชน

1.6 ขอบเขตการวิจัย

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรอิสระ คือ การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance) ตามแนวคิดของ Agranoff and McGuire (2003) ได้แก่

การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์
การแลกเปลี่ยนทรัพยากร
การร่วมโครงการ

ตัวแปรตาม คือ การจัดการความรู้ (KM based on Local Wisdom in School) ตามแนวคิดของ Marquardt (1996) ได้แก่

การแสวงหาความรู้
การสร้างความรู้
การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้
การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์

1.6.2 ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสอบถาม ประชากร คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ประชากรจำนวน 37 คน กลุ่มตัวอย่างเทียบตารางเครอซีและมอร์แกน กันความคลาดเคลื่อน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 32 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล ดังนี้

1. เกษตรกรชาวสวนส้มโอหอมควนลัง จำนวน 5 คน
2. ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน 1 คน
3. บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ จำนวน 1 คน
4. นายกเทศมนตรีเมืองควนลัง จำนวน 1 คน

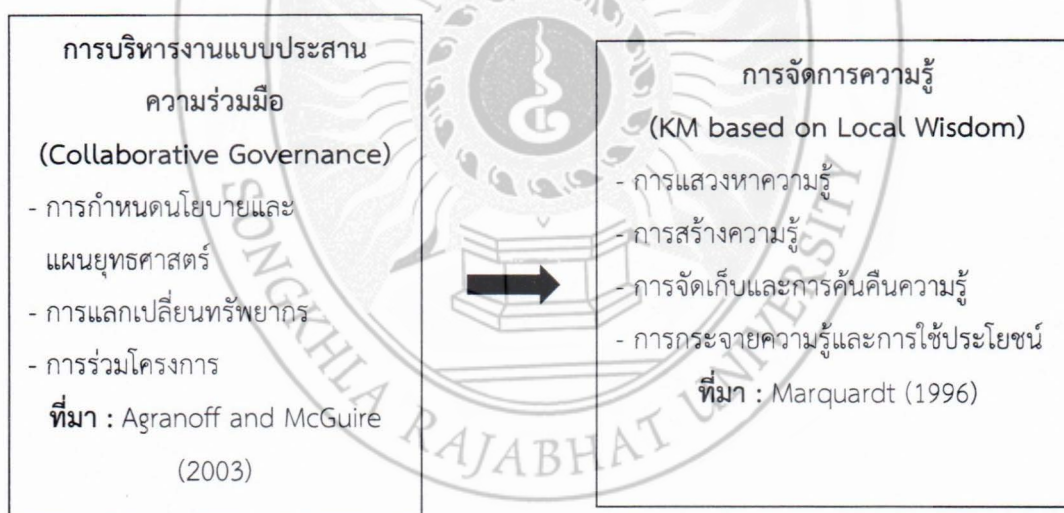
1.6.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม 2564 ถึง พฤศจิกายน 2565

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

1.8 องค์ประกอบของงานวิจัย

งานวิจัยเล่มนี้ ประกอบไปด้วย 5 บท ได้แก่ บทนำ ทบทวนวรรณกรรม ระเบียบวิธีวิจัย ผลการศึกษา และ สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ ดังนี้

บทที่ 1 นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ทั้งขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินงานวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย อีกทั้ง ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ การนิยามศัพท์การวิจัยเพื่อให้ความหมายของตัวแปรที่ทำการศึกษา

บทที่ 2 นำเสนอการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองควนลัง สวนส้มโอหอมควนลัง การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสรุปและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ การแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 นำเสนอระเบียบวิธีวิจัย โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการ คือ การวิจัยแบบผสมผสาน นำเสนอประชากรและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือ รวมทั้งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 นำเสนอผลการศึกษา เพื่อตอบคำถามการวิจัย คือ กระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา เป็นอย่างไร และ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือสามารถถ่ายทอดการอนุรักษ์และสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้อย่างไร

บทที่ 5 นำเสนอการสรุปผลการวิจัย รวมทั้งการอภิปรายผลการศึกษา ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ และ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.9.1 ชุมชนส้มโอหอมควนลัง หมายถึง เทศบาลเมืองควนลัง โรงเรียน ประชาชนเกษตรกรในเทศบาลเมืองควนลังพื้นที่ปลูกสวนส้มโอหอม ที่มีส่วนในการการขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นในกรณีของส้มโอหอมควนลัง ต่อการสร้างชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทั้งเป็นการก่อให้เกิดความยั่งยืนของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับชุมชน

1.9.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้เกี่ยวกับสวนส้มโอหอมควนลัง ที่เกิดขึ้นจากสติปัญญาและความสามารถของคนในท้องถิ่นเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยมีการสั่งสมสืบทอดมาเป็นเวลานาน

1.9.3 การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ หมายถึง การบริหารงานของเทศบาลเมืองควนลัง ในลักษณะการจัดการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ โรงเรียน และ ประชาชนเกษตรกรในเทศบาลเมืองควนลัง พื้นที่ปลูกสวนส้มโอหอม มีการดำเนินงานที่ประกอบด้วยกระบวนการการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร และ การร่วมโครงการ ทั้งนี้ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

1.9.4 การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ หมายถึง ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในกรณีสวนส้มโอหอมควนลัง ทั้งภาครัฐ โรงเรียน และ ประชาชนเกษตรกรในเทศบาลเมืองควนลังพื้นที่ปลูกสวนส้มโอหอม เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการกำหนดนโยบาย โดยการได้เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือแบบหุ้นส่วนอย่างเป็นทางการ การได้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบาย การกำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน การรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างแรงผลักดันด้านนโยบาย

1.9.5 การแลกเปลี่ยนทรัพยากร หมายถึง ภาครัฐ โรงเรียน และประชาชนเกษตรกรในเทศบาลเมืองควนลังพื้นที่ปลูกสวนส้มโอหอม มีการมองหาทรัพยากร การแลกเปลี่ยนทรัพยากรเพื่อการวางแผนและการนำไปปฏิบัติ

1.9.6 การร่วมโครงการ หมายถึง ภาครัฐ โรงเรียน และประชาชนเกษตรกรในเทศบาลเมืองควนลังพื้นที่ปลูกสวนส้มโอหอม มีการสร้างการร่วมมือแบบหุ้นส่วนในการดำเนินแผนงาน โครงการ กิจกรรม อีกทั้งการแสวงหาความช่วยเหลือทางเทคนิค

1.9.7 การจัดการความรู้ หมายถึง การบริหารงานของเทศบาลเมืองควนลัง ที่ร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชน โดยการจัดการองค์ความรู้ทางด้านสวนส้มโอหอมควนลัง ผ่านกระบวนการ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์ เพื่อสนับสนุนความเจริญเติบโตในการก่อเกิดนวัตกรรมใหม่

1.9.8 การแสวงหาความรู้ หมายถึง เทศบาลเมืองควนลัง โรงเรียน และ ประชาชนเกษตรกรในเทศบาลเมืองควนลังพื้นที่ปลูกสวนส้มโอหอม แสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์จากแหล่งต่าง ๆ ต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

1.9.9 การสร้างความรู้ หมายถึง ทุกคนในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลังสามารถเป็นผู้สร้างความรู้เกี่ยวกับกรณีส้มโอหอมควนลังได้ โดยมีรูปแบบต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ ทั้ง การที่บุคคลให้ความรู้ที่ตนมีอยู่กับผู้อื่น การนำความรู้ที่ชุมชนมีอยู่ผนวกเข้ากับความรู้ของแต่ละบุคคล การเรียนรู้โดยการปฏิบัติและการทดลอง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต

1.9.10 การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ หมายถึง ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกรณีสวนส้มโอหอมควนลังมีวิธีในการเก็บรักษาความรู้ ทั้ง การจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลสารสนเทศ โดยการบันทึกเป็นฐานข้อมูล (Database) หรือการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ตลอดจนกระบวนการทางมนุษย์ เช่น การสร้างและการจดจำของปัจเจกบุคคล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อการเข้าถึงการค้นความรู้ของผู้ที่สนใจเกี่ยวกับสวนส้มโอหอมควนลัง สำหรับการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการ

1.9.11 การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์ หมายถึง ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกรณีสวนส้มโอหอมควนลังมีการเผยแพร่ความรู้ และการใช้ประโยชน์จากความรู้ ผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลไกด้านอิเล็กทรอนิกส์ สื่อออนไลน์ การจัดงานประชาสัมพันธ์ของดีชุมชน การเผยแพร่ห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ทฤษฎี แนวคิด และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยลำดับเนื้อหาต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ
- 2.2 ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.4 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

2.1.1 การจัดการปกครองปกครองแนวใหม่ (New Governance)

การจัดการปกครองสามารถแบ่งออกมาได้เป็นสองแบบด้วยกัน ในแบบแรกเรียกว่า *การจัดการปกครองแบบเก่า (old governance)* เป็นการเน้นที่ภาครัฐ (state-centric) คือ ภาครัฐมีศักยภาพในการกำกับทิศทางเชิงการเมืองเพียงใด และ ภาครัฐมีบทบาทอย่างไรในความสัมพันธ์กับผลประโยชน์ของตัวแสดงนโยบายที่มีอำนาจอิทธิพล และ แบบที่สอง *การจัดการปกครองแบบใหม่ (new governance)* ที่เน้นภาคสังคม (society-centered) เป็นการเน้นการประสานงานของเครือข่ายที่เน้นภาครัฐมีบทบาทและวิธีการในการปฏิสัมพันธ์กับภาคสังคมเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่เป็นที่ยอมรับกันทั้งสองฝ่าย และ เรื่องการกำกับและดูแลตนเองของการจัดการปกครอง (self-governance) ที่แสดงออกในรูปของเครือข่ายและการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วน (partnerships) (พัชร สิริโรส, 2558 : 90) ซึ่งการเปรียบเทียบระหว่างแนวทางการปกครองแบบเดิม (old government) กับ การจัดการปกครองแนวใหม่ (new governance) สามารถอธิบายให้เห็นได้ดังนี้

ตารางที่ 1 : แสดงจุดเน้นที่เปลี่ยนไปจากการปกครองสู่ “การจัดการปกครอง” (governance)

ที่มา : Leach and Percy-Smith (2001 อ้างใน พชร สิริโรส, 2558 : 86)

การปกครองแบบเดิม (old government)	การจัดการปกครองแนวใหม่ (new governance)
รัฐ	รัฐ และ ประชาสังคม (civil society)
ภาคส่วนสาธารณะ	ภาคส่วนสาธารณะ เอกชน และ ภาคส่วนที่ 3/ไม่แสวงหากำไร (third sector)
สถาบัน	กระบวนการ
โครงสร้างองค์การ	นโยบาย ผลผลิต (outputs) และ ผลลัพธ์ (outcomes)
ความเป็นเอกภาพ (homogeneity)	ความแตกต่างหลากหลาย (diversity)
ความเป็นแบบเดียวกัน (uniformity)	การแตกกระจาย (fragmentation)
การจัดหาให้ (providing)	การให้สิทธิ/มอบอำนาจ (enabling)
‘การพายเรือ’ (‘rowing’)	‘การกุมหางเสือ/ทิศทาง’ (‘steering’)
การสั่งการ การควบคุม การออกคำสั่ง	การนำ การอำนวยความสะดวก การร่วมมือ การเจรจาต่อรอง
ลำดับชั้นบังคับบัญชาและอำนาจหน้าที่	ความเป็นหุ้นส่วน เครือข่าย ภารกิจงาน และการข้ามสายงาน

จากการอธิบายดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงมุมมองของการศึกษานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ ที่สะท้อนความสำคัญในแง่ทิศทางองค์ความรู้กระบวนการทัศน์ของรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบัน ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 2 : กระบวนทัศน์ของรัฐประศาสนศาสตร์ (Paradigm of Public Administration)

ที่มา : O’Flynn, 2007 ; Osborne, 2006 (cited in Ora-orn Pooncharoen, 2015 : 231)

	Ancient Public Administration	Traditional Public Administration	New Public Management	New Public Governance
To whom	Subjects	Voters	Customers	Citizens
Policy Tool	Minimal provision	Direct provision	Contract-out	Co-production
Role of government	Rule	Row	Steer	Facilitate

	Ancient Public Administration	Traditional Public Administration	New Public Management	New Public Governance
Characteristic	Royal, autocratic style	Post-autocratic, bureaucratic style	Post- bureaucratic, competitive style	Post- competitive, collaborative style
	Ancient Public Administration	Traditional Public Administration	New Public Management	New Public Governance
Accountability	Leader-driven	Hierarchy-driven	Market-driven	Network-driven
Goals and focus	Loyalty, obedience	Law binding, rule-based	Results, performance targets	Relationships, social capital

To whom : ให้ความสำคัญกับภาคพลเมือง ภาคประชาชน

Policy Tool : เครื่องมือเชิงนโยบาย เน้นการร่วมกันระหว่าง 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน เป็นการทำงานแบบเปิด

Role of government : บทบาทของภาครัฐในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

Characteristic : เน้นรูปแบบความร่วมมือภาคีเครือข่าย

Accountability : ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเครือข่าย

Goals and focus : มีเป้าหมายเกี่ยวกับทุนทางสังคม และ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ด้วยเหตุนี้ ในยุคปัจจุบันจึงได้ให้ความสำคัญกับการจัดการปกครอง (governance) หรือ กระบวนการของการปกครองใหม่แบบใหม่ (new process of governing) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นลักษณะการทำงานแบบเครือข่ายที่แสดงความสัมพันธ์ของสังคมในรูปของการมีปฏิสัมพันธ์กัน การตระหนักรับรู้การคงอยู่ของภาคส่วนต่าง ๆ ในเครือข่าย กฎกติกาในการอยู่ร่วมกันในเครือข่าย ผู้ที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายซึ่งอาจมีทั้งภาครัฐ กึ่งภาครัฐ เอกชนที่หวังกำไรและไม่หวังกำไร และชุมชนที่เข้ามามีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนในประเด็นนโยบาย

สาธารณะ (Koppenjan and Klijn, 2004 อ้างใน พชร สิริโรส, 2558 : 89) โดยการจัดการปกครองมีลักษณะสำคัญ (Klijn, 2012 อ้างใน พชร สิริโรส, 2558 : 89-90) ดังต่อไปนี้

1) มีจุดเน้นที่มีมิติความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรในการกำหนดนโยบายและการจัดหาบริการสาธารณะ และการพึ่งพากันระหว่างองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนโยบายและการจัดหาบริการสาธารณะดังกล่าว

2) มีลักษณะการกำกับดูแลแบบแนวนอน เช่น รูปของการบริหารจัดการเครือข่าย (network management หรือ meta-governance) โดยรูปแบบนี้ตัวแสดงหรือผู้เข้าร่วมในเครือข่ายจะไม่ค่อยแสดงพลังในการออกเสียงต่อต้านมากนัก

3) มีการใช้ความรู้จากตัวแสดงภาคสังคมและประชาชนที่เข้าร่วมเพื่อปรับปรุงคุณภาพของนโยบายและบริการสาธารณะ และทำให้ใช้ข้อมูลที่หลากหลายจากตัวแสดงในแวดวงต่าง ๆ

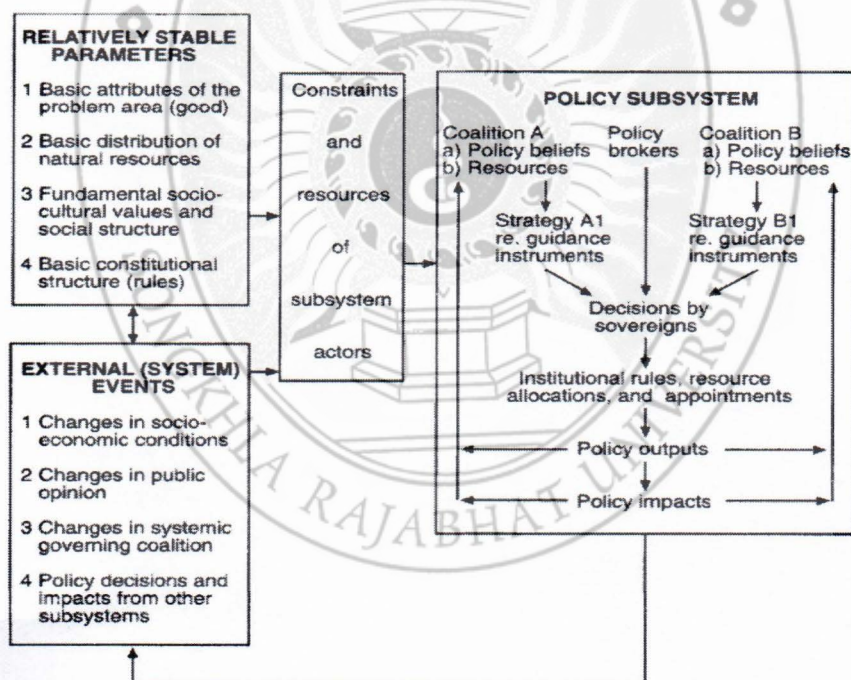
4) การให้ตัวแสดงจากภาคสังคม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมตั้งแต่ต้นจะทำให้ได้รับความชอบธรรมในการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

2.1.2 การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance)

มีรากฐานมาจากกระบวนการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในยุคปัจจุบันที่เน้นบทบาทความร่วมมือตามที่ได้กล่าวข้างต้น เป็นการก้าวข้ามการปกครองแนวดิ่ง (Government) หรือการบริหารรัฐกิจในรูปแบบเก่าที่อิงกับสายบังคับบัญชาไปสู่การบริหารจัดการในแนวระนาบและที่อิงกับเครือข่ายระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่มากขึ้น ทั้งที่เป็นภาครัฐและที่ไม่ใช่ภาครัฐ (Jessop, 2003; Pierre, 2000; Skelcher, 2010 อ้างใน ปิยะพงษ์ บุขงก์ และพบสุข ชำของ, 2561 : 116) กล่าวได้ว่า เป็นรูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่าย เชื่อมร้อยเครือข่ายนโยบาย โดยแนวคิดเครือข่ายนโยบายเน้นอธิบายว่านโยบายสาธารณะถูกพัฒนาหรือกำหนดขึ้นมาอย่างไร ในขณะที่แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายช่วยอธิบายเสริมถึงการออกแบบและขับเคลื่อนนโยบาย (รวมถึงบริการสาธารณะ) นั้นเอง ซึ่งเมื่ออธิบายภายใต้กรอบดั้งเดิม เรียกได้ว่าแนวคิดการบริหารจัดการเน้นไปที่การนำนโยบายไปปฏิบัติ ทว่าไม่ใช่กลไกการนำนโยบายแบบที่หมายถึงนโยบายของรัฐฝ่ายเดียวไปปฏิบัติ หากแต่เป็นกลไกการนำนโยบายที่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ของเครือข่าย นโยบายไปปฏิบัติ หรือเป็นกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายนโยบาย กล่าวอีกแง่หนึ่ง เมื่อนโยบายถูกพัฒนาขึ้นมาโดยเครือข่ายนโยบาย นโยบายนั้นก็ต้องการขับเคลื่อนผ่านกลไกการบริหารจัดการที่ก้าวหน้าไปกว่ากลไกระบบราชการเพียงลำพัง (Klijn and Koppenjan, 2015; Stoker, 2011; Rhodes, 2006; Skelcher, 2010 อ้างใน ปิยะพงษ์ บุขงก์ และ พบสุข ชำของ, 2561 : 118)

2.1.2.1 ตัวแบบแนวคิดวิเคราะห์ เครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy coalitions Framework : ACF) ของ Paul A. Sabatier

ตัวแบบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF) เป็นแนวคิดที่วิเคราะห์นโยบายสาธารณะในบริบททางการเมืองอย่างเป็นระบบผ่านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ (stakeholder) โดยตรง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบย่อยนโยบาย (policy subsystem) นั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงระบบความเชื่อด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ การก่อตัวของกลุ่มพันธมิตรนโยบายนั้นเป็นการ รวมกลุ่มที่เกิดจากความเชื่อและผลประโยชน์ ร่วมกัน รวมถึงพยายามเข้ามามีอิทธิพลต่อ นโยบายสาธารณะผ่านทรัพยากรและเวทีต่าง ๆ (Paul A. Sabatier and Christopher M. Weible, 2006 อ้างใน ศรีัญญา ปานเจริญ, 2564 : 73-74) ซึ่งกรอบ ACF นี้ เป็นการเชื่อมโยงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับมหภาค (macro-level) เข้ากับการวิเคราะห์รูปแบบของปัจเจกบุคคล ในระดับจุลภาค (micro-level) และผสมผสานวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการกับความหลากหลายของตัวแสดงในระบบย่อย จนนำไปสู่การเกิดเครือข่ายพันธมิตร หรือที่เรียกว่า “advocacy coalitions” (ศรีัญญา ปานเจริญ, 2564 : 74)

ภาพที่ 2 : Revised diagram of the AFC

ที่มา : Sabatier, P., & Weible, C. (2007 : 102)

มีจุดเริ่มต้นจากการตั้งพื้นฐาน 3 ประการ โดยอยู่บนฐานความสัมพันธ์ของระบบย่อยต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม (socio-cultural values), และทรัพยากรธรรมชาติของระบบการเมือง (natural resources of a political system) อธิบายได้ดังนี้

A macro-level การจัดทำนโยบายทั้งหมดกำหนด เกิดขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญภายใต้ระบบย่อยทั้งหมด

A meso-level วิธีการจัดการผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตัวแสดงที่หลากหลายในระบบย่อยของนโยบายได้ผ่าน Advocacy Coalition

A micro-level เป็นรูปแบบของแต่ละปัจเจกชน หรือที่เรียกว่า “Model of Individual”

ดังนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ การเคลื่อนไหวทางสังคม ความคิดเห็นของสาธารณชนในความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งระบบทางการเมือง ผลกระทบและการตัดสินใจต่าง ๆ ทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ ตัวแบบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF) มีฐานคิดว่า ผู้มีส่วนร่วมในนโยบาย มีความเชื่อว่านโยบายเป็นของตนเองและมีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันนโยบายนั้น แต่ทั้งนี้กระทำได้ยาก เพราะมีความเชื่อว่าจะต้องพิจารณาตามหลักกฎหมาย และผู้มีส่วนร่วมมีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบาย (Sabatier, P., & Weible, C., 2007 : 102-103)

แนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF) จึงได้เป็นตัวแบบที่เสนอฐานคิดว่า วิธีการที่จะทำให้สำเร็จได้ โดยกล้างความเชื่อว่าคุณเชี่ยวชาญเท่านั้นที่จะมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายได้ โดยได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์มาเป็น การสร้างพันธมิตร แบ่งปันทรัพยากร พัฒนากลยุทธ์โดยกระตุ้นให้มีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น เพราะเมื่อมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น จะทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้ (Sabatier, P., & Weible, C., 2007 : 103)

สามารถสรุปแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF) ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 : สรุปประเด็นสำคัญแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF)

ที่มา : ศรีัญญา ปานเจริญ (2564 : 76)

ประเด็น	แนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF)
ระดับการวิเคราะห์	ระดับกลาง (Meso-level)
เงื่อนไขที่จำเป็นในการเปลี่ยนแปลงนโยบาย	ความคิดมีอิทธิพลต่อความเชื่อของนโยบาย

ประเด็น	แนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย
(Advocacy Coalition Framework : ACF)	
ปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย	เหตุการณ์ภายนอก การเรียนรู้ทางนโยบาย เหตุการณ์ภายในระบบย่อย ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแนวทางแก้ ปัญหาและการเจรจาต่อรองของสมาชิกเครือข่าย
บทบาทเชิงกลยุทธ์ของผู้ผลักดันนโยบาย	การสร้างเสถียรภาพของกลุ่มพันธมิตรในระบบย่อยนโยบาย การตีความและแปลเหตุการณ์ต่าง ๆ จากภายนอก การให้คำแนะนำความรู้ใหม่และการส่งเสริมการเรียนรู้ การกำหนดกรอบปัญหาและการจัดการปัญหา การอำนวยความสะดวกในการจัดหาแนวทางเชิงกลยุทธ์ การกำหนดกฎการตัดสินใจตามฉันทามติ
ทักษะของผู้ผลักดันนโยบาย	นักประนีประนอม เป็นผู้นำที่เป็นกลาง มีทักษะในการเจรจาต่อรอง เป็นนักระดมทุน มีความมุ่งมั่น

แนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework : ACF) จึงชี้ให้เห็นว่าบทบาทของผู้ผลักดันนโยบายมีความสำคัญในกระบวนการนโยบาย โดยเมื่อมีการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นมากขึ้น จะทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลักดันนโยบายได้

2.1.2.2 แนวคิดการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือของ Agranoff and McGuire

แนวคิดการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในความสำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ได้แก่ (1) การประสานความร่วมมือ (collaboration) (2) การจัดการปกครองแบบ ประสานความร่วมมือ (collaborative governance) (3) การจัดการการประสานความร่วมมือสาธารณะ (collaborative public management) (4) ประโยชน์จากการประสานความร่วมมือ (collaborative advantage) และ (5) ผู้จัดการการประสานความร่วมมือ (collaborative manager) (ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 288 – 291) ดังนี้

(1) “การประสานความร่วมมือ (Collaboration)” หมายถึง การร่วมดำเนินงานและร่วมมือกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วม ด้วยการทำงานข้ามขอบเขตในลักษณะของความสัมพันธ์แบบข้ามภาคส่วน (working across boundaries in multisector relationships) ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ต้องอยู่บนฐานของการต่างตอบแทน (O’Leary, Gerard, and Bingham, 2006 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 289) นอกจากนี้ Agranoff and McGuire (2003 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 289) ได้นิยามว่า การประสานความร่วมมือ หมายถึง “ความสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ได้รับการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาหนึ่ง ด้วยการสร้างสรรค์ (creating) หรือ ค้นพบ (discovering) ทางออกภายใต้ชุดของข้อจำกัดต่างๆ ” ดังนั้น การประสานความร่วมมือ หมายถึง กระบวนการที่ตัวแสดงต่างๆ มีความสัมพันธ์ต่อกันและตัดสินใจอย่าง อิสระร่วมกันในการที่จะสร้างสรรค์หรือไม่สร้างสรรค์กิจกรรมที่มีการพึ่งพาอาศัยกันภายใต้ชุดของข้อจำกัดต่างๆ นั่นเอง

(2) “การจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (collaborative governance: CG)” Ansell and Gash (2008 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 289) ซึ่งมองว่า CG หมายถึง “การจัดการปกครองที่หน่วยงานสาธารณะแห่งหนึ่งหรือมากกว่านั้นได้ร่วมงานโดยตรงกับหน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐในกระบวนการตัดสินใจที่เป็นทางการ มีฉันทามติร่วม และ ผ่านการปรึกษาหารือกัน อันมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหรือนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติหรือเป็นการจัดการโครงการหรือสินทรัพย์สาธารณะต่างๆ”

(3) “การจัดการการประสานความร่วมมือสาธารณะ (collaborative public management)”

เป็นแนวคิดที่อธิบายกระบวนการในการอำนวยความสะดวก และปฏิบัติการท่ามกลางหน่วยงานที่หลากหลาย เพื่อแก้ปัญหาที่ไม่สามารถจะถูกแก้ไขหรือแก้ไขได้โดยง่ายด้วยองค์การเดียวโดด ๆ (Agranoff and McGuire, 2003 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 289)

(4) “ประโยชน์จากการประสานความร่วมมือ (collaborative advantage)” ได้แก่ (1) การเข้าถึงทรัพยากร (access to resource) เป็นการที่องค์กรต่างๆ ซึ่งมีทรัพยากรจำกัดได้ประสานความร่วมมือกันเพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดทางทรัพยากร (2) การเรียนรู้ (learning) เกิดขึ้นได้เนื่องจากการประสานความร่วมมือมักเกิดขึ้นระหว่างองค์กรที่ทำงานด้านเดียวกันหรือใกล้เคียง ซึ่งย่อมนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้

(5) “ผู้จัดการการประสานความร่วมมือสาธารณะ (collaborative public manager)” บทบาทของผู้จัดการที่เลือกเข้าร่วมในเครือข่ายย่อมมีส่วนสำคัญต่อการประสานความร่วมมือได้ ซึ่ง McGuire (2006 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 291) ได้จัดกลุ่มทักษะพิเศษ (unique skills) ของผู้จัดการการประสานความร่วมมือสาธารณะไว้สี่กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ (1) การก่อให้เกิด (activation) ซึ่งหมายถึง การระบุ

บุคคลและทรัพยากรที่ต้องใช้ในการบรรลุเป้าหมายร่วม (2) การกำหนดกรอบ (framing) หมายถึง การอำนวยความสะดวกให้เกิดข้อตกลงร่วมกันว่าด้วยบทบาทในการบริหารจัดการ (3) การขับเคลื่อน (mobilizing) หมายถึง การสร้างความผูกพันเพื่อการดำเนินงานร่วมกันและแสวงหาการสนับสนุนจากทั้งผู้สนับสนุนและผู้ร่วมการประสานความร่วมมือ และ (4) การหลอมรวม (synthesizing) หมายถึง การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีผลิตภาพและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนระหว่างตัวแสดงต่างๆ และรวมไปถึงการอำนวยความสะดวกสัมพันธให้เกิดความเชื่อใจและหนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ดังนั้น พื้นฐานของแนวคิดนี้ จึงหมายถึง ความร่วมมือระหว่างองค์การเป็นสิ่งจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันของการบริการสาธารณะที่แวดล้อมไปด้วยปัญหาที่สลับซับซ้อน ดังนั้น บทบาทขององค์การจึงจำเป็นต้องจัดการการประสานความร่วมมือที่ดำรงอยู่ เพื่อให้ตอบโจทย์ความความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น นอกจากนี้ กระบวนการ และกิจกรรมการประสานความร่วมมือ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำความเข้าใจแนวคิดการจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือได้ โดยกระบวนการและกิจกรรมการประสานความร่วมมือในมิติแบบเส้นตรง Agranoff and McGuire (2003 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 294 - 295) ได้นำเสนอผลการวิจัยของพวกเขาที่ศึกษาการประสานความร่วมมือของรัฐบาลท้องถิ่น แล้วสรุปออกมาเป็นกรอบการวิเคราะห์การประสานความร่วมมือใน 2 มิติด้วยกัน ได้แก่

การอธิบายการประสานความร่วมมือในแนวนอน ซึ่งประกอบด้วย

การแสวงหาข้อมูล (information seeking: IS) คือ การแสวงหาข้อมูลทั่วไปของแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม การแสวงหาทุนให้กับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การแสวงหาการตีความมาตรฐานและกฎต่างๆ การแสวงหาแนวทางทั่วไปของแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม การแสวงหาความช่วยเหลือทางเทคนิค

การแสวงหาการปรับเปลี่ยน (adjustment seeking: AS) คือ การผ่อนปรนระเบียบ ความยืดหยุ่น หรือการยกเว้นระเบียบ การผ่อนปรนเชิงสถาบัน การเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงในนโยบายที่เป็นทางการ การแสวงหาทุนใหม่ๆ ให้กับแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ การเรียกร้องความข้องเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมที่มีลักษณะต้นแบบการเรียกร้องดุลยพินิจให้การดำเนินงานโครงการ

การอธิบายการประสานความร่วมมือในแนวตั้ง ซึ่งประกอบด้วย

การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ (policymaking and strategy-making: PM) คือ การได้รับความช่วยเหลือในการกำหนดนโยบาย การได้เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือแบบหุ้นส่วนอย่างเป็นทางการ

ทางการ การได้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบาย/การกำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน การรวมเข้าด้วยกันของแรงผลักดันด้านนโยบาย

การแลกเปลี่ยนทรัพยากร (resource exchange: RE) คือ การมองหาทรัพยากรทางการเงินและการคลัง การใช้แรงจูงใจด้านการเงินและการคลังร่วมกัน การทำสัญญาเพื่อการวางแผนและการนำไปปฏิบัติ

หมายเหตุ : ในบริบทของการศึกษาจะเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนทรัพยากรเพื่อการวางแผนและการนำไปปฏิบัติ

การร่วมโครงการ (project based: PB) คือ การสร้างการร่วมมือแบบหุ้นส่วนในการดำเนินแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การแสวงหาความช่วยเหลือทางเทคนิค

ตารางที่ 4 : สรุปประเภทของกิจกรรมการประสานความความร่วมมือตามแนวคิดของ

Agranoff and McGuire

ที่มา : Agranoff and McGuire (2003 แปลจาก Chaichakan , 2014 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 295)

ระนาบของมิติ เชิงเส้นตรง	ประเภทของกิจกรรม	กิจกรรม
แนวตั้ง	การแสวงหาข้อมูล (information seeking: IS)	- การแสวงหาข้อมูลทั่วไปของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม - การแสวงหาทุนให้กับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม - การแสวงหาการตีความมาตรฐานและกฎต่าง ๆ - การแสวงหาแนวทางทั่วไปของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
	การแสวงหาการปรับเปลี่ยน (adjustment seeking: AS)	- การแสวงหาความช่วยเหลือทางเทคนิค - การผ่อนปรนระเบียบ ความยืดหยุ่น หรือการยกเว้นระเบียบ - การผ่อนปรนเชิงสถาบัน - การเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงในนโยบายที่เป็นทางการ

ระนาบของมิติ เชิงเส้นตรง	ประเภทของกิจกรรม	กิจกรรม
		- การแสวงหาทุนใหม่ๆ ให้กับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ - การเรียกร้องความข้องเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่มีลักษณะต้นแบบ - การเรียกร้องดุลยพินิจให้การดำเนินงานโครงการ
แนวนอน	การกำหนดนโยบายและ แผนยุทธศาสตร์ (policymaking and strategy-making: PM)	- การได้รับความช่วยเหลือในการกำหนดนโยบาย - การได้เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือแบบหุ้นส่วน อย่างเป็นทางการ - การได้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบาย/การ กำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน - การรวมเข้าด้วยกันของแรงผลักดันด้านนโยบาย
	การแลกเปลี่ยนทรัพยากร (resource exchange: RE)	- การมองหาทรัพยากรทางการเงินและการคลัง - การใช้แรงจูงใจด้านการเงินและการคลังร่วมกัน - การทำสัญญาเพื่อการวางแผนและการนำไปปฏิบัติ
	การร่วมโครงการ (project based: PB)	- การสร้างการร่วมมือแบบหุ้นส่วนในการดำเนิน แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม - การแสวงหาความช่วยเหลือทางเทคนิค

จากนิยามการบริหารจัดการแบบร่วมมือของ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การกล่าวถึงการบริหารจัดการแบบร่วมมือของ Agranoff and McGuire มีความเหมาะสมสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยวางเป้าหมายไว้ จึงได้หยิบยกแนวคิดในเรื่องการบริหารจัดการแบบร่วมมือในแนวนอน ของ Agranoff and McGuire (2003 แปลจาก Chaichakan , 2014 อ้างใน ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, 2560 : 295) ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ (policymaking and strategy-making: PM) การแลกเปลี่ยนทรัพยากร (resource exchange: RE) และการร่วมโครงการ (project based: PB) เป็นตัวบ่งชี้การศึกษาในกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

2.2 ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

2.2.1 นิยามเกี่ยวกับการจัดการความรู้

องค์การสหประชาชาติ (United Nations Development Programme, 2004 อ้างใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551 : 170) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้ คือ กระบวนการในการสร้างและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เราทราบเข้าไปใช้ในการทำงาน เช่น จากความรู้เป็นการกระทำ จากนวัตกรรมไปสู่การเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการภายในซึ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือเปลี่ยนแปลงองค์การช่วยในการปรับปรุงการทำงานและองค์การ รวมทั้งประสิทธิผลในการพัฒนาด้วย เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ แนวคิดและประสบการณ์และนำมาไว้ด้วยกัน เพื่อเชื่อมโยงกับชุมชนเรียนรู้แห่งการปฏิบัติและเครือข่ายความรู้

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2549 อ้างใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551 : 171-172) สรุปกระบวนการจัดการความรู้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก คือ การสร้างความรู้ การประมวลความรู้ การเผยแพร่ความรู้ และ การใช้ความรู้ ดังนี้ (1) การสร้างความรู้ หรือ การแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation หรือ Knowledge Generation) เป็นกิจกรรมเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ หรือ ความรู้ที่มีอยู่เดิม (2) การประมวลความรู้ (Knowledge Codification) คือ การจัดความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสะดวก (3) การเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Distribution) เมื่อได้มีการสร้างความรู้แล้ว องค์การจะทำหน้าที่ในการประสานงานให้มีการเผยแพร่หรือแบ่งปันความรู้ทั่วทั้งองค์การและภายนอกองค์การ (4) การใช้ความรู้ (Knowledge Utilization) เพราะคุณค่าของความรู้อยู่ที่การนำไปใช้ (Fahey & Prudak, 1998 อ้างใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551 : 172) ดังนั้น องค์การต้องประยุกต์ความรู้เพื่อสร้างความสามารถและนำไปปฏิบัติให้เกิดผล

ประภัสสร ทองยินดี (2559 : ออนไลน์) การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยรวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์และกำหนดประเด็น รวมไปถึง การเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร โดยเป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ คือ การใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่ได้มีการรวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์และกำหนดประเด็น รวมไปถึงการเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อประสิทธิภาพและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร โดยผ่านการสนับสนุนจากเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ เพื่อใช้เก็บรวบรวมและเผยแพร่ ซึ่งวัตถุประสงค์โดยทั่วไปของการจัดการความรู้ มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้องค์กรตระหนักและเห็นความสำคัญของความรู้ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล และในองค์กร โดยนำความรู้ขึ้นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในแง่ของการทำงานและวิถีการดำเนินชีวิต

2. มีการนำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการความรู้ อย่างเป็นระบบ เช่น การเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน การนำระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการ ติดต่อ และเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในและระหว่างหน่วยงาน

3. เพื่อสร้างและพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานภายในองค์กร โดยการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการ จัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษา เป็นต้น (ประภัสสร ทองยิณดี, 2559 : ออนไลน์)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ ในตัวบุคคลหรือ เอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้ มี 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์พรสวรรค์หรือ สัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็น คำพูดหรือ ลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึง เรียกว่า เป็นความรู้แบบนามธรรม

2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม โดย ความหมายของคำว่า “การจัดการความรู้” ไว้ คือ สำหรับนักปฏิบัติ การจัดการความรู้คือ เครื่องมือ เพื่อการ บรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่

- 1) บรรลุเป้าหมายของงาน
- 2) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน
- 3) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และ
- 4) บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

ระดับความรู้

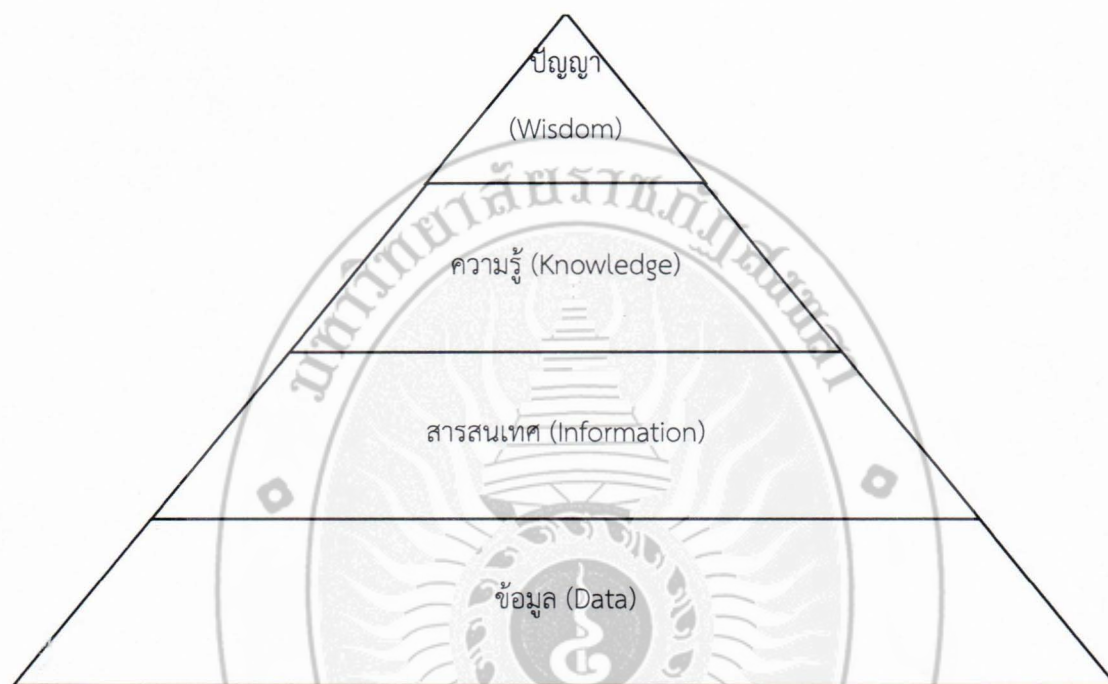
ระดับที่ 1 : Know-what (รู้ว่า คืออะไร) เป็นความรู้ในเชิงการรับรู้

ระดับที่ 2 : Know- how (รู้วิธีการ) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ

ระดับที่ 3 : Know – why (รู้เหตุผล) เป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน ซึ่งอยู่ภายใต้ เหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้ในระดับนี้สามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการแก้ไข ปัญหา

ระดับที่ 4 : Care-why (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมี เจตจำนง แรงจูงใจและการปรับตัวเพื่อความสำเร็จ

นอกจากนี้ ยังสามารถนิยามความรู้ในรูปแบบของปิรามิด ตามแนวคิดของ Hideo Yamazaki (n.d.อ้างใน บุรชัย ศิริมหาสาร, 2550 : 22) ดังนี้

ภาพที่ 3 : ระดับความรู้ในรูปแบบปิรามิด

ที่มา : บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2547 อ้างใน บุรชัย ศิริมหาสาร, 2550 : 22)

จากภาพ แสดงให้เห็นว่า ความรู้มี 4 ประเภท และมีพัฒนาการตามลำดับเป็น 4 ชั้น เรียงจากต่ำไปสูง ซึ่งแต่ละระดับมีความหมายแตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง เป็นฐานของกันและกัน ดังนี้

1) ข้อมูล (Data) คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ได้จากการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้น โดยยังไม่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ จึงเป็นข้อมูลดิบ

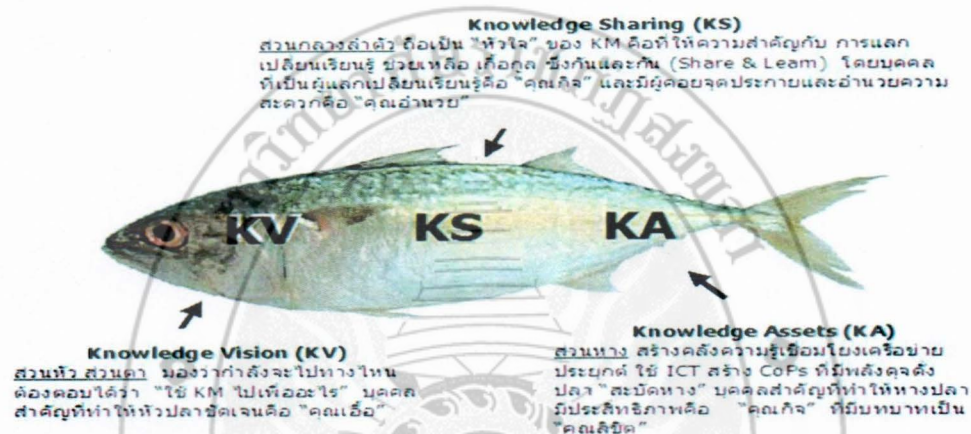
2) สารสนเทศ (Information) คือ ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์แล้ว เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3) ความรู้ (Knowledge) คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่น จนเกิดเป็นความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

4) ภูมิปัญญา (Wisdom) คือ การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงาน บางท่านเรียก Wisdom ว่า ปัญญาปฏิบัติ ซึ่งจากภูมิปัญญา (Wisdom) เมื่อนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนางาน จะทำให้เกิดการยกระดับของ Wisdom ให้กลายเป็น Innovation หรือ นวัตกรรมในการทำงานให้สำเร็จ

2.2.2. ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

2.2.2.1 แนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model

ภาพที่ 4 : แนวคิดการจัดการความรู้แบบ Tuna Model

ที่มา : ประพนธ์ ผาสุขยืด (2547 อ้างใน ประภัสสร ทองยินดี, 2559 : ออนไลน์)

ประพนธ์ ผาสุขยืด (2547 อ้างใน KAWISARA2537, 2558 : ออนไลน์) ได้เสนอกรอบความคิดการจัดการความรู้ แบบปลาทู (Tuna Model) เป็นกรอบความคิดอย่างง่ายในการจัดการความรู้ของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) โดยเปรียบการจัดการความรู้เหมือนปลาหนึ่งตัว ซึ่งมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ลำตัว และหางปลา

ตัวแบบปลาทู (Tuna Model) ที่เปรียบการจัดการความรู้เหมือนปลาหนึ่งตัว โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ประพนธ์ ผาสุขยืด, 2547 อ้างใน KAWISARA2537, 2558 : ออนไลน์)

1) ส่วนหัวปลา (Knowledge Vision : KV) ส่วนที่เป็นเป้าหมาย คือเป้าหมาย วิสัยทัศน์หรือทิศทางของการจัดการความรู้ มองหาเส้นทางที่เดินทางไป แล้วคิดวิเคราะห์ว่า จุดหมายอยู่ที่ไหนต้องวางแบบใดไปในเส้นทางไหน และไปอย่างไร ในที่นี้เราจะเปรียบเป็น การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification)

ก่อนที่เราจะทำงานอะไรซักอย่างเราต้องรู้ก่อนว่าเราต้องการอะไร จุดหมายคืออะไร และต้องทำอย่างบ้าตึง สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร ความเป็นจริงของการจัดการความรู้ไม่ใช่เป้าหมาย แต่เป็นกระบวนการหรือ กลยุทธ์ที่ทำให้งานบรรลุผลตามที่ต้องการโดยใช้ความรู้เป็นฐานหรือเป็นปัจจัยให้งานสำเร็จ อาทิเช่น

(1) การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะสู่ความเป็นเลิศ

(2) การจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้ได้รับการรองรับมาตรฐาน

(3) การจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงาน โดยที่ส่วนหัวปลาจะต้องเป็นของ ผู้ดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ทั้งหมด หรือ “คุณกิจ” โดยมี “คุณเอื้อ” และ “คุณอำนวย” คอยช่วยเหลือ

2) ส่วนกลางลำตัว (Knowledge Sharing : KS) เป็นส่วนกิจกรรม คือ ส่วนลำตัวที่มีหัวใจของ ปลาอยู่ทำหน้าที่สูบฉีดเลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกาย ในที่นี้เราจะเปรียบเทียบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ (Knowledge Sharing) คือเราจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศที่เกิดการเรียนรู้เพื่อให้คนเข้ามาแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน จัดเป็นส่วนสำคัญที่สุด และยากที่สุดในกระบวนการจัดการความรู้

ทั้งนี้เพราะจะต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้คนยินยอมพร้อมใจที่จะแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันโดยไม่ หวงวิชา โดยเฉพาะความรู้ที่ซ่อนเร้นหรือความรู้ฝังลึกที่มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติงานหรือคุณกิจ พร้อมอำนวยให้เกิด บรรยากาศในการเรียนรู้แบบเป็นทีม ให้เกิดการหมุนเวียนความรู้ ยกระดับความรู้และ เกิดนวัตกรรม ส่วนตัว ปลา บุคคลที่เป็นผู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ “คุณกิจ” โดยมี “คุณอำนวย” เป็นผู้คอยจุดประกายและอำนวย ความสะดวก

สรุปว่า ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่แนบแน่นอยู่กับการทำงานนี้ เราแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สภาพจิตใจทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับมีสติรู้สำนึก ระดับจิตใต้สำนึก และระดับจิตเหนือสำนึกอย่างซับซ้อน โดยที่จิต ของสมาชิกทุกคนมีอิสระในการคิด การตีความตามพื้นฐานของตน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้อาศัยพลังความ แตกต่างของสมาชิก โดยมีจุดร่วมอยู่ที่การบรรลุ “หัวปลา” ของการจัดการความรู้ และ “หัวปลา” ขององค์กร

3) ส่วนที่เป็นหางปลา (Knowledge Assets : KA) เป็นส่วนการจัดบันทึก คือ องค์ความรู้ที่ องค์กรได้เก็บสะสมไว้เป็นคลังความรู้หรือขุมความรู้ ซึ่งมาจาก 2 ส่วน ทั้ง ความรู้ที่ชัดแจ้งหรือความรู้เปิดเผย (Explicit Knowledge) คือ ความรู้เชิงทฤษฎีที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เอกสาร ตำรา และ คู่มือปฏิบัติงาน เป็นต้น และความรู้ซ่อนเร้นหรือความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน ไม่ปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่เป็นสิ่งที่มีความค่ามาก เมื่อบุคคลออกจากองค์กรไปแล้ว และความรู้นั้นยังคง อยู่กับองค์กร ไม่สูญหายไปพร้อมกับตัวบุคคล

การจัดการความรู้ในส่วนนี้เป็นส่วนที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการจัดเก็บ จัดหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการเข้าถึง และปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ (Update) ช่วยทำหน้าที่เป็นพื้นที่เสมือน (Virtual Space) ให้คนที่อยู่ไกลกันสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น บุคคลที่เป็นผู้สกัดแก่นความรู้ คือ “คุณกิจ” โดยมี “คุณลิขิต” เป็นผู้ช่วยจัดบันทึก โดยที่ในบางกรณี “คุณลิขิต” ก็ช่วยตีความด้วย

2.2.2.2 รูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ม.ป.ป. อ้างใน ชมพู เนินหาด, สุชาติ นิมวัฒนากุล และ ปาสีรณญ์ วาสีรสวัสดิ์, 2561 : 221) ได้เสนอแผน โดยกำหนดกิจกรรมและแนวทางปฏิบัติในกระบวนการจัดการความรู้ไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การบ่งชี้ความรู้ (knowledge identification) เป็นการพิจารณาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร ว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และพิจารณา ว่าองค์กรจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้ องค์กรมีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

(2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (knowledge creation and acquisition) เป็นการทำให้เกิดความรู้ใหม่ อาจเป็นการแสวงหาความรู้จากภายนอก การรักษาความรู้เก่า และการกำจัดความรู้ที่ไม่ได้แล้ว

(3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (knowledge organization) เป็นการวางโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อม สำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต

(4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (knowledge codification and refinement) เป็นการปรับปรุง รูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ทำให้เนื้อหาถูกต้องสมบูรณ์

(5) การเข้าถึงความรู้ (knowledge access) เป็นการทำให้ผู้ที่ต้องใช้ความรู้สามารถเข้าถึงความรู้ ได้ง่ายและสะดวก เช่น การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสม

(6) การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) เป็นการนำความรู้มาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หากเป็นความรู้ชัดแจ้ง อาจทำเป็นเอกสาร หรืออยู่ในระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ หากเป็นความรู้ฝังลึก อาจนำเครื่องมือ ในการจัดการความรู้มาใช้ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การตั้งชุมชนปฏิบัติ (communities of practice [CoP]) การจัดพี่เลี้ยง การจัดเพื่อนช่วยเพื่อน

(7) การเรียนรู้ (learning) เป็นการทำให้ การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ทำ และมีการทำให้งจรการจัดการความรู้หมุนต่อเนื่องต่อไป ขยายไปสู่ทุกหน่วย ในองค์กร และในกระบวนการทำงานทุกอย่างขององค์กร

2.2.2.3 กระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดของ Marquardt

Marquardt (1996 อ้างใน แสงจันทร์ ศรีประเสริฐ, 2549 : 27) ได้นำเสนอกระบวนการของการจัดการความรู้ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

(1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) องค์กรควรแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์ และมีผลต่อการดำเนินงานจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

(2) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ (Generative) ซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงผลักดัน การหยั่งรู้ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ควรอยู่ภายใต้ หน่วยงานหรือ

บุคลากรในองค์กร ซึ่งหมายความว่าทุก ๆ คน สามารถเป็นผู้สร้างความรู้ได้ โดยมีรูปแบบต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ ดังนี้ การที่บุคคลให้ความรู้ที่ตนมีอยู่กับผู้อื่น การนำความรู้ที่องค์การมีอยู่ผนวกเข้ากับความรู้ของแต่ละบุคคล การเรียนรู้โดยการปฏิบัติและการทดลอง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต

(3) การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ (Knowledge Storage and Retrieval) ในการจัดการความรู้ องค์กรต้องกำหนดสิ่งสำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ และต้องพิจารณาถึงวิธีการในการเก็บรักษา และการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการ องค์กรต้องเก็บรักษาสิ่งที่องค์การเรียกว่าเป็นความรู้ไว้ให้ดีที่สุด ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศ ผลสะท้อนกลับ การวิจัยและการทดลอง การจัดเก็บเกี่ยวข้องกับด้านเทคนิค เช่น การบันทึกเป็นฐานข้อมูล (Database) หรือการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน เป็นต้น ตลอดจนกระบวนการทางมนุษย์ เช่น การสร้างและการจดจำของปัจเจกบุคคล เป็นต้น

(4) การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization) มีความจำเป็นสำหรับองค์กร เนื่องจากองค์กรจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น เมื่อความรู้มีการกระจายและถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสมทั่วทั้งองค์กร การเผยแพร่และการใช้ประโยชน์จากความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลไกด้านอิเล็กทรอนิกส์ และเป็นเรื่องของการเคลื่อนที่ของสารสนเทศและความรู้ระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งนั้นเป็นไปได้โดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ใช้กระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดของ Marquardt (1996 อ้างใน แสงจันทร์ ศรีประเสริฐ, 2549 : 27) เนื่องจากสอดคล้องกับการศึกษาบริหารการดำเนินงานแบบประสานความร่วมมือกับการจัดการความรู้มีปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นบทบาทของโรงเรียนในความร่วมมือกับชุมชน โดยกระบวนการของการจัดการความรู้ประกอบไปด้วยแนวทางและขั้นตอนของการจัดการความรู้โดยต้องระบุประเภทของสารสนเทศที่ต้องการ ทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอก เพื่อเป็นการแยกแยะว่า ความรู้ชนิดใดที่ควรนำมาใช้ในองค์กร แล้วนำความรู้นั้นมากำหนดขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ แต่ก่อนที่จะนำมาผลิตและเผยแพร่โดยการบริหารกระบวนการนั้น ผู้บริหารจะต้องเข้าใจวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่า องค์กรต้องการให้บรรลุเป้าหมายอะไร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น “Wisdom” ได้มีผู้เชี่ยวชาญและวิชาการได้ให้คำนิยาม ความหมายสรุป ได้ดังนี้

นุชลี คล้ายวันเพ็ญ (2553: 27) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง มวลความรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการสั่งสมจากประสบการณ์ในวิถีชีวิตของชาวบ้านซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ชาวบ้านหรือชุมชนคิดค้นเองและมีกระบวนการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ หรือได้รับการศึกษาและอบรมในสถาบันทุกสถาบันภายในท้องถิ่น อันได้แก่ วัด ครอบครัวสถานประกอบการและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นมรดกทางสังคมและเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาและนำองค์ความรู้นั้นมาแก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัย เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข

ศศิธร ธรรมโสภิต (2553: 36) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าหมายถึงองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของคนแต่ละคน ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ประยุกต์ พัฒนา และมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพธรรมชาติรวมทั้งเหมาะสมกับยุคสมัย

พระศักดิ์ ศรีศักดิ์วิชัย (อ้างใน ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 31) ได้กล่าวว่าภูมิปัญญาไทยมีกระบวนการเกิดที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอด องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้วพัฒนา เลือกสรรและปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญ ที่สามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

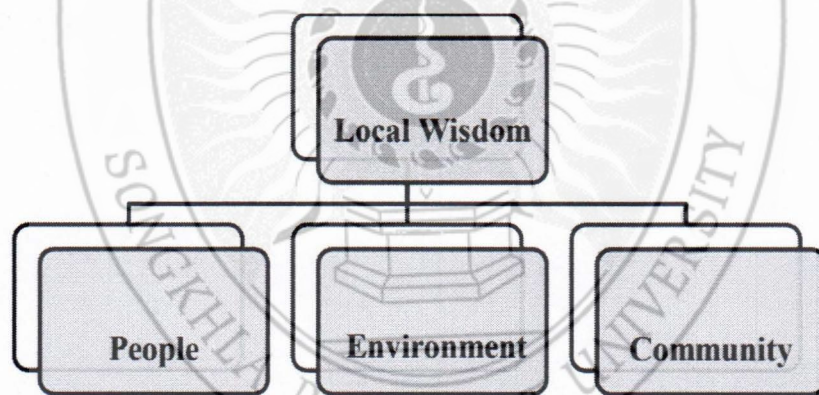
เสรี พงศ์พิศ (2548 : 45) ได้กล่าวว่า “ภูมิปัญญา” คือ ศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้คนได้สั่งสมสืบทอดกันมาช้านาน จากพ่อแม่ปู่ย่าตายาย สู่ลูกหลาน จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาเป็นศาสตร์ หมายความว่า เป็นความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ปัจจัยสี่ การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการอยู่ร่วมกันในสังคม ส่วนภูมิปัญญาเป็นศิลป์นั้น หมายความว่า เป็นความรู้ที่มีคุณค่า ดีและงาม ที่ผู้คนได้คิดขึ้นมาไม่ใช่ด้วยสมองแต่เพียงอย่างเดียว แต่ด้วยอารมณ์ความรู้สึกญาณทัศนะ คือด้วยจิตวิญญาณ

ศักดิ์ชัย เกียรติธนาสินทร์ (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา

จัดการปรับตน เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นแก่นของชุมชนที่
จรรโลง ความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

หทัยรัตน์ บุญโยปษัฎฐ์ (2561 : 2) “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายถึง ผลผลิตทางปัญญาหรือองค์
ความรู้ของมนุษย์ที่เกิดจากการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และ
ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติผ่านการสั่งสมจากประสบการณ์ มีการพัฒนาปรับปรุง และ ถ่ายทอดสืบทอด
กันมาเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหา รวมถึง แสดงถึงเอกลักษณ์ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของ
คนในสังคม

Thongkamkaew, W. (2013 : 359) ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเสมือนจิตวิญญาณ ที่แสดงให้เห็นถึง
ความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเป็นความรู้ที่สั่งสมมาเพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ และ เป็นประสบการณ์
สืบทอดต่อกันมาในแต่ละยุคสมัย เพื่อให้ยึดถือร่วมกันเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุนี้ ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น จึงเป็นมรดกที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของท้องถิ่นอันสามารถเป็นแนวทางให้ “คน” ในชุมชน
สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้ ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็น “ทุน” อันมีคุณค่า
ยิ่งในการสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชน ดังภาพ

ภาพที่ 5 : นิยามของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่มา : Thongkamkaew, W. (2013 : 359)

ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงหมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ ความสามารถของคนในท้องถิ่น โดยมีความ
เกี่ยวข้องกับคน สิ่งแวดล้อม และ ชุมชน เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันที่ถ่ายทอด สืบทอด พัฒนา ปรับปรุง
ต่อกันมา เพื่อแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในการสร้างสรรค์คุณค่าของท้องถิ่น ความเจริญที่มาจากมรดกตกทอด
ทางปัญญาของคนในท้องถิ่น

2.3.2 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

อังกุล สมคะเนย์ (2535 อ้างใน ระพีพรรณ จันทระสา, 2560 : 13-15) ได้จำแนกภูมิปัญญาชาวบ้านออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เรื่องเกี่ยวกับ คติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ แห่งความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา คติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐาน ขององค์ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นการประกอบพิธีกรรม การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการใช้แรงงานของตนเอง รวมถึงการหาผลผลิตต่างๆที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพ ประกอบกับความเชื่อทางศาสนา ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย คติ คำคม สุภาษิต คำพังเพย นิทาน หรือตำนานพื้นบ้าน คติธรรมคำสอนทางศาสนา ปริศนาคำทายต่างๆ ภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้าน

กลุ่มที่ 2 เรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี จะเป็นตัวชี้ที่สำคัญ ต่อการแสดงออกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งก็คือผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดจากความคิดของชาวบ้านที่แสดงให้เห็นคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ได้รับการถ่ายทอดสืบทอดกันมาเฉพาะกลุ่มชน หรือท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของกลุ่มชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ได้แก่ การละเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านประเภทต่างๆ ศิลปะการแสดง เช่น หนังตะลุง มโนราห์ ศิลปะด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่นชนบธรรมเนียม ประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

กลุ่มที่ 3 เรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น ในอดีตวิถีชีวิตของคนไทยมีความ เป็นอยู่โดยธรรมชาติทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ จับสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์เอง ในการประกอบอาชีพนั้นเป็นการทำเพื่อให้มีอยู่มีกินมากกว่าที่จะทำเพื่อความมั่งมี ความร่ำรวย โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยจากภายนอกมาเป็นตัวกำหนดหรืออิทธิพลในการผลิต แต่ปัจจุบัน วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากซึ่งเป็นผลมาจากการมุ่งเน้นพัฒนาประเทศ เพื่อเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ระบบการผลิตของชาวบ้าน ได้รับผลกระทบไปด้วย จึงก่อให้เกิดความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในชนบทอย่างรุนแรง ผลจากความล้มเหลวและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจึงได้มีบุคคลหนึ่งนำไปใช้เป็นบทเรียน เกิดแนวความคิดการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชนบท จึงได้มีการริเริ่มฟื้นฟูทรัพยากรในท้องถิ่นที่ได้มีการสูญเสียไป ให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์พร้อมปรับสภาพการดำเนินชีวิตที่เคยถูกรบกวนด้วยระบบธุรกิจการค้า กลับมาสู่อาชีพเกษตรกรรม เพื่อความอยู่รอดโดยอาศัยความสมดุลทางธรรมชาติกลุ่มบุคคลดังกล่าวยืนหยัดต่อสู้ ด้วยความเข้มแข็งกับความล้มเหลวและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างภาคภูมิใจด้วยกำลังกาย สติปัญญา สั่งสมประสบการณ์จากการผสมผสานกลมกลืนได้อย่างเหมาะสม สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง บุคคลเหล่านี้จึงเป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องและนำเอาหลักการ ความรู้

แนวคิดและประสบการณ์ไป ถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นต่อไป ได้แก่ การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ งานจักสานจากไม้ไผ่ งานจักสานจากเตยปาหนัน งานจักสานจากหวาย งานประดิษฐ์สิ่งของจากเปลือกหอยแตก การจัดทำผ้าบาติกและการเขียนลายผ้าบาติก

กลุ่มที่ 4 เรื่องของแนวความคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงได้มีบุคคลนำแนวความรู้และหลักการที่เคยปฏิบัติกันมานำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและท้องถิ่น ซึ่งนับว่าบุคคลเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม ได้แก่ การทำไร่นา สวนผสม ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การนำสมุนไพรเพื่อใช้รักษาโรค การถนอมอาหาร

สุภิญญา สุฉายา (2557 อ้างใน หทัยรัตน์ บุญโยปัทม์, 2561 : 8-10) ได้อธิบายประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แบ่งตามเกณฑ์ของศูนย์คติชนจากองค์ความรู้ที่ได้จากภาคสนามออกเป็น 12 ประเภท ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม ได้แก่ องค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านเกษตรกรรม เช่น การคัดเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูก การทำนาปลูกข้าว การทำเกษตรแบบผสมผสาน ฯลฯ

กลุ่มที่ 2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ถ่ายทอดและสืบทอดผลงานด้านภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาเขียน ภาษาพูด ภาษาท่าทาง ภาษาสัญลักษณ์ รวมทั้งวรรณกรรมรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์และมุขปาฐะ เช่น นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย สำนวนภาษาิต ฯลฯ

กลุ่มที่ 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อประเพณีพิธีกรรม ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอน ความเชื่อ และ ขนบธรรมเนียมประเพณีในการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดและ สืบทอดประเพณีพิธีกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม เช่น ประเพณีสงกรานต์ พิธีทำขวัญต่างๆ พิธีสืบทอดบ้านเมือง ฯลฯ

กลุ่มที่ 4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการสร้างสรรค์ ถ่ายทอด และ สืบทอดผลงานทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และ ประยุกต์ศิลป์ เช่น การเขียนภาพบนผ้า การสักลาย การหล่อพระพุทธรูป การสร้างบ้านทรงไทย ฯลฯ

กลุ่มที่ 5 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทนาการ ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดและสืบทอดศิลปะการแสดง การร่ายรำ ดนตรีการละเล่นและกีฬาของราชสำนักและของพื้นบ้าน และ ศิลปะการต่อสู้ เช่น หนังตะลุง ตะกร้อ กระบี่กระบอง รำกริช ฯลฯ

กลุ่มที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารการกิน ได้แก่ องค์ความรู้ และ ความสามารถในการเลือกสรรพืชและสัตว์ในท้องถิ่น มาประดิษฐ์และปรุงแต่งเป็นอาหารกระบวนการทำอาหาร วัสดุอุปกรณ์ ความเชื่อและ

แนวปฏิบัติในการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น อาหารสำหรับผู้ป่วย อาหารสำหรับแม่ลูกอ่อน ตลอดจนการแปรรูปวัตถุดิบเป็นสินค้า

กลุ่มที่ 7 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการเลือกสรรและกระบวนการสร้างสรรค์วัสดุ ให้ออกมาเป็นงานหัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ในเชิงศิลปะ เช่น การทอผ้า การประดิษฐ์ของเล่น การประดิษฐ์พวงมาลัย ฯลฯ

กลุ่มที่ 8 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพ/การทำมาหากิน ได้แก่ องค์ความรู้ในการประยุกต์วิธีการทำมาหากินกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสังคม เช่น การจับปลา การเลี้ยงไก่ชน ฯลฯ

กลุ่มที่ 9 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การเลือกทำเลที่อยู่อาศัย การทำแนวปะการังเทียม การปลูกป่าชายเลน การทำห้องร้อง และ การขุดลำประโดงของชาวสวน ฯลฯ

กลุ่มที่ 10 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการชุมชน ได้แก่ องค์ความรู้ในการบริหารจัดการองค์กรชุมชนและสวัสดิการชุมชน การจัดการเพื่อสาธารณประโยชน์ กองทุนและธุรกิจชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน เช่น การจัดกองคาราวานระบบนายฮ้อย เพื่อนำวัวควายไปขายของชาวอีสาน ฯลฯ

กลุ่มที่ 11 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ ได้แก่ องค์ความรู้และกระบวนการในการสร้างสรรค์ ซึ่งพัฒนามาจากทักษะพื้นฐานที่สืบทอดมาตามประเพณี เช่น การหล่อโลหะ ทองเหลือง บ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี การทำเกลือสินเธาว์ในภาคเหนือและภาคอีสาน การใช้กังหันหรือระหัดวิดน้ำเข้านาเข้าสวน ฯลฯ

กลุ่มที่ 12 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการดูแลสุขภาพและการรักษาโรค ได้แก่ องค์ความรู้และการจัดการด้านสุขภาพอนามัยที่ชุมชนสืบทอดกันมา เช่น การนวดแผนโบราณ การต่อกระดูก การพอกยาสมุนไพร เช่น ตำรายาโอสถ หมอตำแย หมอนวด ฯลฯ

กล่าวได้ว่า ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ การทำมาหากินของคนในชุมชน ซึ่งส้มโอหอมเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของตำบลควนลัง ที่คนในชุมชนได้มีการถ่ายทอด สืบต่อองค์ความรู้ต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งได้เป็นของดีประจำตำบลที่สร้างมูลค่าให้แก่ชุมชน

2.3.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.3.1 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3.3.1.1 ความเป็นมา

แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (The Concept of Sustainable Development) มีความเป็นมา เกี่ยวข้องกับการแผนปฏิบัติการ 21 และ การพัฒนาที่ยั่งยืน และเกี่ยวข้องกับการประชุมระดับโลก 4 ครั้ง คือ 1. การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมมนุษย์ เมื่อ พ.ศ. 2515 ที่กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน 2. การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา พ.ศ.2535 ที่กรุงริโอเดอจาเนโร สหพันธ์ สาธารณรัฐบราซิล ซึ่งแผนปฏิบัติการ 21 เกิดขึ้นจากการประชุมครั้งนี้ 3. การประชุมสุดยอดโลกว่าด้วยการ พัฒนาอย่างยั่งยืน เมื่อพ.ศ. 2545 ที่นครโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐริกาโต 4. การประชุม “คณะกรรมการธิการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ” ครั้งที่ 11 (UN Commission on Sustainable Development) หรือ CSD 11 ปี พ.ศ. 2546 หลักการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลในสามมิติ ทุกด้าน ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน (บานชื่น นักการเรียน และ เพ็ญศรี บางบอน, 2559 : 65) ดังนี้

1. **มิติการพัฒนาทางสังคม** หมายถึง การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้อย่างสมดุลโดยพัฒนาคนให้มีผลิตภาพสูงขึ้น ปรับตัวรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลงมีสำนึก และ วิถีชีวิตที่เกื้อกูลต่อ ธรรมชาติ มีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรและผล ประโยชน์ด้านการพัฒนาและคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มีระบบการ จัดการทางสังคมที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย รวมทั้งมีทุนทางสังคมที่อยู่หลากหลายมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสมานฉันท์ เอื้ออาทร

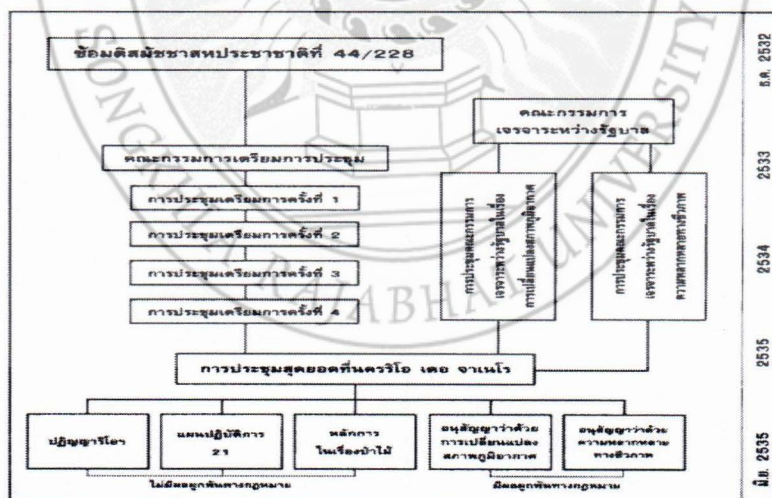
2. **มิติการพัฒนาทางเศรษฐกิจ** หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว และเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างสมดุลและเอื้อต่อ ประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการแข่งขัน และการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจจะต้องนำมาจากกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสีย ไม่ทำลายสภาพแวด ล้อมไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นต้นทุนทางการผลิตในระยะต่อไป รวมทั้ง เป็นข้อจำกัดของการเศรษฐกิจ อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

3. **มิติการพัฒนาทางสิ่งแวดล้อม** หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในขอบเขตที่คง ไวซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพและสามารถพลิกฟื้นกลับสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมในมากที่สุดเพื่อให้ คนรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มุ่งการจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูลรวมถึงการชะลอการใช้และนำ เทคโนโลยีสะอาดมาใช้ในมากที่สุด (บานชื่น นักการเรียน และ เพ็ญศรี บางบอน, 2559 : 65-66)

ในที่นี้ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สอดคล้องกับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดจากแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ดังนี้

2.3.3.1.2 แผนปฏิบัติการ 21

ส่วนพัฒนาและบริหารระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมควบคุมมลพิษ (2563 : ออนไลน์) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ แผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 ซึ่งเป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้การพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม โดย Agenda 21 ได้กล่าวว่า ประชากร การบริโภค และ เทคโนโลยี เป็นพลังผลักดันหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และ มีความจำเป็นจะต้องดำเนินการเพื่อที่จะลดรูปแบบการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยและไร้ประสิทธิภาพในบางส่วนของโลก ในขณะที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นในส่วนอื่น ๆ ของโลก โดย Agenda 21 ยังเสนอนโยบายและแผนงานในการที่จะบรรลุถึงความสมดุลอย่างยั่งยืนระหว่างการพัฒนา การบริโภคและสมรรถนะของโลกในการดำรงสิ่งมีชีวิต รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในขณะเดียวกันกับที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวัง โดย Agenda 21 เสนอแนวทางต่าง ๆ เพื่อต่อสู้กับความเสื่อมโทรมของดิน อากาศ และน้ำ และเสนอแนวทางเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้และความหลากหลายชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต การต่อสู้กับความยากจน แก้ไขการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย การวางแผนและการจัดการกับการศึกษา โดย Agenda 21 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวความคิด หลักการ และการดำเนินงาน สรุปได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6 : กระบวนการในการประชุม UNCED

ที่มา : ส่วนพัฒนาและบริหารระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมควบคุมมลพิษ (2563 : ออนไลน์)

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2558 : ออนไลน์) ได้ให้ข้อมูลว่า การพัฒนาที่ขาดความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อสภาวะสิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ จนถึงระดับชุมชน แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือว่าเป็นแผนแม่บทของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยองค์การสหประชาชาติได้ส่งต่อแนวคิดแก่ประเทศสมาชิก รวมทั้งประเทศไทย นำสู่การปฏิบัติโดยลำดับและในการประชุม Rio+20 ในปีงบประมาณ 2555 ได้เน้นย้ำให้ประเทศสมาชิก สานต่อและนำประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เป็นธงนำทางในการพัฒนาประเทศ การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชน โดยการส่งเสริมบทบาทภาคี ทุกภาคส่วนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนชุมชนและท้องถิ่นของตนเองสู่สังคมสีเขียวที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ได้นำแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งยึดหลักการพัฒนาแบบบูรณาการที่เป็นองค์รวม มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับแนวทางตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศ เพื่อร่วมมือกันขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมของพหุภาคีทุกภาคส่วนในชุมชนและท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างและยกระดับการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตั้งแต่ ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมถอดบทเรียนและติดตามประเมินผล ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเสริมสร้างประสบการณ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายส่งเสริมเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เพื่อให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและสังคมปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันและพฤติกรรมบริโภคสู่สังคมสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับสู่การเป็นชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่และสิ่งแวดล้อมเมืองยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2558 : ออนไลน์)

2.3.3.1.3 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป. : ออนไลน์) ได้ให้รายละเอียดข้อมูลว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง (Brundtland Report, 1987 อ้างใน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป. : ออนไลน์) โดยการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (environmental protection)

ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา โดยสามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่ (1) การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (2) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป (3) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ (4) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก และ (5) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations, 2015 อ้างใน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,ม.ป.ป. : ออนไลน์)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย ดังนี้ (United Nations, 2015 อ้างใน สหประชาชาติประเทศไทย,2564 : ออนไลน์)

เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ (End poverty in all its forms everywhere) เป็นเป้าหมายที่ว่าด้วยการลดความยากจนทั้งทางเศรษฐกิจ และความยากจนในมิติอื่น ๆ ด้วย (ตามการนิยามของแต่ละประเทศ) ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม ทั้งชาย หญิง เด็ก คนยากจน และกลุ่มคนเปราะบาง เป้าประสงค์ของเป้าหมายนี้ครอบคลุมประเด็นการยกระดับรายได้ของผู้คนให้สูงกว่า \$1.25 ต่อวัน

(1.1) ภายในปี 2573 ขจัดความยากจนรุนแรงทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันวัดจากคนที่มีความใช้จ่ายดำรงชีพรายวันต่ำกว่า \$1.25 ต่อวัน

(1.2) ลดสัดส่วนชาย หญิง และ เด็ก ในทุกช่วงวัย ที่อยู่ภายใต้ความยากจนในทุกมิติ (ตามนิยามของแต่ละประเทศ) ให้ลดลงอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง ภายในปี 2573

(1.3) ดำเนินการให้เป็นผลตามระบบและมาตรการคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ และให้ครอบคลุมถึงกลุ่มที่ยากจนและเปราะบาง ภายในปี 2573

(1.4) ภายในปี 2573 สร้างหลักประกันว่าชายและหญิงทุกคน โดยเฉพาะคนยากจนและกลุ่มผู้เปราะบาง มีสิทธิเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน การถือกรรมสิทธิ์ และใช้ประโยชน์เหนือที่ดินและทรัพย์สิน

(1.5) ภายในปี 2573 สร้างภูมิคุ้มกันและลดการเปิดรับและความเปราะบางต่อเหตุรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศและภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับผู้ที่ยากจนและอยู่ในสถานะเปราะบาง

(1.a) สร้างหลักประกันว่ามีการระดมทรัพยากรอย่างมีนัยสำคัญจากหลากหลายแหล่งที่มา ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมความร่วมมืออื่นในการพัฒนาเพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนามีวิธีการที่เพียงพอ และสามารถคาดการณ์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดสำหรับการดำเนินการตามโครงการ และนโยบายจัดความยากจนในทุกมิติ

(1.b) สร้างกรอบการดำเนินงานด้านนโยบายที่แข็งแกร่งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อน ด้านเพศสภาพและคนยากจน เพื่อสนับสนุนการลงทุนเพื่อจัดความยากจนให้เพิ่มมากขึ้น

เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (*End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture*) มีเป็นประเด็นที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตั้งแต่การเข้าถึงอาหารปลอดภัยและมีโภชนาการ

(2.1) ยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคน โดยเฉพาะที่ยากจนและอยู่ในภาวะเปราะบาง อันรวมถึงทารกได้เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการและเพียงพอตลอดทั้งปี ภายในปี 2573

(2.2) ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาคาดความต้องการสารอาหารของหญิงวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร และผู้สูงอายุ ภายในปี 2573 รวมถึงบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกันระหว่างประเทศว่าด้วยภาวะแคระแกร็นและพอมแห้งในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ภายในปี 2568

(2.3) เพิ่มผลิตภาพทาง การเกษตรและรายได้ของ ผู้ผลิตอาหารรายเล็ก โดยเฉพาะผู้หญิง คนพื้นเมือง เกษตรกรแบบ ครอบครัว คนเลี้ยงปศุสัตว์ ชาวประมง ให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยรวมถึงการเข้าถึงที่ดินและทรัพยากรและปัจจัยนำเข้าในการผลิตความรู้ บริการทางการเงิน ตลาด และโอกาสสำหรับการเพิ่มมูลค่าและการจ้างงานนอกฟาร์ม อย่างปลอดภัยและเท่าเทียมภายในปี 2573

(2.4) สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืนและดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรมีภูมิคุ้มกันที่จะเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการ

ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะอากาศรุนแรง ภัยแล้ง อุทกภัยและภัยพิบัติอื่นๆและจะช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพดินอย่างต่อเนื่องภายในปี 2573

(2.5) คงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์ พืชที่ใช้เพาะปลูกในไร่นา และสัตว์ที่เลี้ยงตามบ้านเรือน และชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับพืชและสัตว์เหล่านั้น รวมถึงให้มีธนาคารเมล็ดพันธุ์และพืชที่มีการจัดการที่ดีและมี ความหลากหลายทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติและสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างธรรมและเท่าเทียม ตามที่ตกลงกันระหว่างประเทศ ภายในปี 2573

(2.a) เพิ่มการลงทุนตลอดจนการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานในชนบท การวิจัยเกษตรและการขยายการบริการ การพัฒนาเทคโนโลยี และการทำธนาคารยีนของพืชและสัตว์ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

(2.b) แก้ไขและป้องกันการกีดกันและ การบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก รวมถึงทางการจัดการ อุดหนุนสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกทุกรูปแบบและ มาตรการเพื่อการส่งออกทุกแบบ ที่ให้ผลในลักษณะเดียวกันโดยให้เป็นไปตามอำណัติของกรอบการพัฒนาโดฮา

(2.c) เลือกใช้มาตรการที่สร้างหลักประกันได้ว่าตลาดโลกมีอาหารและตลาดอนุพันธ์สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสมและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของตลาดและข้อมูลสำรองอาหารได้อย่างทันการณ์ เพื่อจำกัดความผันผวนของราคาอาหารอย่างรุนแรง

เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย (Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages) ครอบคลุมประเด็นด้านสุขภาพและสวัสดิภาพที่สำคัญหลายประเด็น

(3.1) ลดอัตราการตายของมารดาทั่วโลกให้ต่ำกว่า 70 ต่อการเกิดมีชีพ 1 แสนคนภายในปี 2573

(3.2) ยุติการตายที่ป้องกันได้ของทารกแรกเกิดและเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยทุกประเทศมุ่งลดอัตราการตายในทารกลงให้ต่ำถึง 12 คน ต่อ การเกิดมีชีพ 1,000 คน และลดอัตราการตายในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ลงให้ต่ำถึง 25 คน ต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน ภายในปี 2573

(3.3) ยุติการแพร่กระจายของเอดส์ วัณโรค มาลาเรียและโรคเขตร้อนที่ถูกละเลยและต่อสู้กับโรคติดต่อ อักเสบ โรคติดต่อทางน้ำ และโรคติดต่ออื่นๆ ภายในปี 2573

(3.4) ลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อให้ลดลงหนึ่งในสามผ่านทางการป้องกันและการรักษาโรคและสนับสนุนสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีภายในปี 2573

(3.5) เสริมสร้างการป้องกันและการรักษาการใช้สารในทางที่ผิด ซึ่งรวมถึงการใช้อยาเสพติดในทางที่ผิด และการใช้แอลกอฮอล์ในทางอันตราย

(3.6) ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนทั่วโลกครึ่งหนึ่ง ภายในปี 2563

(3.7) สร้างหลักประกันว่ามีการเข้าถึงบริการข้อมูลการให้การศึกษาเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า รวมถึงการวางแผนครอบครัวและการผสมสนอนามัยเจริญพันธุ์ในยุทธศาสตร์และแผนงานระดับชาติ ภายในปี 2573

(3.8) บรรลุการมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ารวมถึงการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขจำเป็นที่มีคุณภาพ และเข้าถึงยาและวัคซีนจำเป็นที่ปลอดภัยมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีราคาที่สามารถซื้อหาได้

(3.9) ลดจำนวนการตายและการป่วยจากสารเคมีอันตรายและจากการปนเปื้อนและมลพิษทางอากาศ น้ำ และดิน ให้ลดลงอย่างมากภายในปี 2573

(3.a) เสริมการดำเนินงานของกรอบอนุสัญญาขององค์การอนามัยโลกว่าด้วยการควบคุมยาสูบในทุกประเทศตามความเหมาะสม

(3.b) สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาวัคซีนและยา สำหรับโรคติดต่อและไม่ติดต่อที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประเทศกำลังพัฒนา ให้มีการเข้าถึงยา และวัคซีนจำเป็นในราคาที่สามารถซื้อหาได้ ตามปัญญา โดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าและการสาธารณสุขซึ่งเน้นย้ำสิทธิสำหรับประเทศกำลัง พัฒนาที่จะใช้บทบัญญัติ ในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าอย่างเต็มที่ในเรื่องการผ่อนปรนเพื่อจะปกป้องสุขภาพสาธารณะและโดยเฉพาะการเข้าถึงยาโดยถ้วนหน้า

(3.c) เพิ่มการใช้เงินที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการสรรหาการพัฒนา การฝึกฝนและการเก็บรักษากำลังคน ด้านสุขภาพในประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็น เกาะขนาดเล็ก

(3.d) เสริมขีดความสามารถสำหรับทุกประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาในเรื่องการแจ้งเตือนล่วงหน้า การลดความเสี่ยง และการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพในระดับประเทศ และระดับโลก

เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (*Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all*)

(4.1) สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมและไม่มีค่าใช้จ่ายนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผลภายในปี 2573

(4.2) สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ ภายในปี 2573 เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา

(4.3) ให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัย ที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพ ภายในปี 2573

(4.4) เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็นรวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดีและการเป็นผู้ประกอบการภายในปี 2573

(4.5) ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษาและสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึง ผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็กเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม ภายในปี 2573

(4.6) สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูงทั้งชายและหญิงสามารถอ่านออก เขียนได้และคำนวณได้ภายในปี 2573

(4.7) สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลกและความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี 2573

(4.a) สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการและเพศภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยปราศจากความรุนแรงครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

(4.b) ขยายจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลกที่ให้ สำหรับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กและประเทศในแอฟริกาในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพและโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านเทคนิค วิศวกรรมและวิทยาศาสตร์ ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ภายในปี 2563

(4.c) เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพรวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนาเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573

เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง
(Achieve gender equality and empower all women and girls)

- (5.1) ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่
- (5.2) ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงประโยชน์ในรูปแบบอื่น
- (5.3) ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัย ทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวันอันควรโดยการบังคับและการทำลายอวัยวะเพศหญิง
- (5.4) ยอมรับและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านแบบไม่ได้รับค่าจ้าง โดยจัดเตรียมบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้ และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ
- (5.5) สร้างหลักประกันว่า ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในทาง การเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ
- (5.6) สร้างหลักประกันว่า จะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า ตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งและเอกสาร ผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น
- (5.a) ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ ผู้หญิงมีสิทธิที่เท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่นการบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติ ตามกฎหมายของประเทศ
- (5.b) เพิ่มทุนการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง
- (5.c) เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคนในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน (Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all)

- (6.1) บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและมีราคาที่สามารถซื้อหาได้ ภายในปี

(6.2) บรรลุเป้าหมายการให้ทุก คนเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรม และยุติการข่มขู่ในที่
โล่ง โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการของผู้หญิง เด็กหญิง และกลุ่มที่อยู่ใต้สถานการณ์ที่เปราะบาง
ภายในปี 2573

(6.3) ยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย
ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครึ่งหนึ่งและเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลก ภายในปี 2573

(6.4) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคส่วนและสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำ และจัดหาพื้นที่
ยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำ
ภายในปี 2573

(6.5) ดำเนินการบริหารจัดการน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขต
แดนตามความเหมาะสม ภายในปี 2573

(6.6) ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำรวมถึงภูเขาป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหิน
อุ้มน้ำ และทะเลสาบ ภายในปี 2563

(6.a) ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่
ประเทศกำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ
การจัดเก็บ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยี การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่

(6.b) สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำ
และสุขอนามัย

เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา
(Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all)

(7.1) สร้างหลักประกันว่ามีการเข้าถึงบริการ พลังงานสมัยใหม่ในราคาที่ซื้อหาได้และ
เชื่อถือได้ ภายในปี 2579

(7.2) เพิ่มสัดส่วนของพลังงานทดแทนในการผสมผสานการใช้พลังงานของโลกภายในปี 2579

(7.3) เพิ่มอัตราการปรับปรุง ประสิทธิภาพการใช้ พลังงานของโลกให้เพิ่มขึ้น 2 เท่า ภายในปี 2579

(7.a) ยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการวิจัยและ
เทคโนโลยีพลังงานที่สะอาด โดยรวมถึงพลังงานทดแทน ประสิทธิภาพการใช้พลังงานและเทคโนโลยี เชื้อเพลิง
ฟอสซิลขั้นสูงและสะอาด และสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้าง พื้นฐานด้านพลังงานและ เทคโนโลยีพลังงานที่
สะอาด ภายในปี 2579

(7.b) ขยายโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการจัดส่งบริการพลังงานที่เป็นสมัยใหม่ และยั่งยืนให้โดยถ้วนหน้าในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนา ที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2579

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน (Promote sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all)

(8.1) ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจต่อหัวประชากรมีความยั่งยืนตามบริบทของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศพัฒนาน้อยที่สุดมีการขยายตัวอย่างน้อยร้อยละ 7 ต่อปี

(8.2) บรรลุการมีผลิตภาพทาง เศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้นผ่านการทำให้หลากหลาย การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการมุ่งเน้นในภาคส่วนที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและใช้แรงงานเข้มข้น

(8.3) ส่งเสริมนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่สนับสนุนกิจกรรมที่มีผลิตภาพ การสร้างงานที่สมควร ความเป็นผู้ประกอบการ ความสร้างสรรค์และนวัตกรรมและส่งเสริมการเกิดและ การเติบโตของวิสาหกิจรายย่อยขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งรวมถึงผ่านการเข้าถึงบริการทางการเงิน

(8.4) พัฒนาความมีประสิทธิภาพในการใช้ ทรัพยากรของโลกในการบริโภคและการผลิต และพยายามที่จะตัดความเชื่อมโยงระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นไปตามกรอบการดำเนินงาน 10 ปี ของแผนการทำงานเพื่อการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยมีประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นผู้นำในการดำเนินการไปจนถึงปี 2573

(8.5) บรรลุการจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพ และการมีงานที่สมควรสำหรับหญิงและชายทุกคนรวมถึงเยาวชนและผู้มีภาวะทุพพลภาพและให้มีการจ่ายที่เท่าเทียมสำหรับงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน

(8.6) ลดสัดส่วนของเยาวชนที่ไม่มีการศึกษา และที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ภายในปี 2563

(8.7) ดำเนินมาตรการโดยทันทีและมีประสิทธิภาพเพื่อขจัดแรงงานบังคับ ยุติความเป็นทาสสมัยใหม่ และการค้ามนุษย์ และยับยั้งแลกำจัดการใช้ แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด ซึ่งรวมถึงการเกณฑ์และการใช้ทหารเด็ก และยุติการใช้แรงงานเด็กในทุกรูปแบบ ในปี 2568

(8.8) ปกป้องสิทธิแรงงานและ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย และมั่นคงสำหรับผู้ทำงานทุกคนรวมถึงผู้ทำงานต่างด้าว โดยเฉพาะหญิง ต่างด้าวและผู้ทำงานเสี่ยงอันตราย

(8.9) ในปี 2030, วางแผนและดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์

(8.10) เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันทางการเงินภายในประเทศเพื่อส่งเสริมและขยายการเข้าถึง การธนาคารการประกันและบริการทางการเงินแก่ทุกคน

(8.a) เพิ่มเดิมความช่วยเหลือเพื่อการค้า (Aid for Trade) สำหรับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รวมถึงผ่านช่องทางของกรอบการทำงานแบบบูรณาการสำหรับความช่วยเหลือทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการค้าแก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

(8.b) พัฒนาและทำให้เกิดการ ดำเนินงานของยุทธศาสตร์โลกสำหรับการจ้างงานในเยาวชนและดำเนินงานตามข้อตกลงเรื่องงานของโลกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ภายในปี 2563

เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม (Build resilient infrastructure, promote inclusive and sustainable industrialization and foster innovation)

(9.1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ยั่งยืนและมีความทนทานซึ่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน ภูมิภาคและที่ข้ามเขตแดนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ โดยมุ่งไปที่การเข้าถึงได้ในราคาที่สามารถจ่ายได้และเท่าเทียมสำหรับประชาชนทุกคน

(9.2) ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และภายในปี 2573 ให้เพิ่มส่วนแบ่งของอุตสาหกรรมในการจ้างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ โดยให้เป็นไปตามสถานะแวดล้อมของประเทศ และให้เพิ่มส่วนแบ่งขึ้นเป็น 2 เท่าในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

(9.3) เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินโดยรวมถึงเครดิตในราคาที่สามารถจ่ายได้ให้แก่อุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดเล็กโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาและให้เพิ่มการผนวกกลุ่มเหล่านี้ เข้าสู่ห่วงโซ่มูลค่าและตลาด

(9.4) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน และปรับปรุงอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนโดยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและการใช้เทคโนโลยีและกระบวนการทางอุตสาหกรรมที่สะอาดและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยทุกประเทศดำเนินการตามขีดความสามารถของแต่ละประเทศ ภายในปี 2573

(9.5) เพิ่มทุนการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของภาคอุตสาหกรรมในทุกประเทศ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา และให้ภายในปี 2573 มีการส่งเสริมนวัตกรรมและให้เพิ่มจำนวนผู้ทำงานวิจัยและพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน และการใช้จ่ายในภาคสาธารณะและเอกชนในการวิจัยและพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น

(9.a) อำนวยความสะดวกการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนและทนทานในประเทศกำลังพัฒนาผ่านทางการยกระดับการสนับสนุนทางการเงิน เทคโนโลยีและด้านวิชาการให้แก่ประเทศในแอฟริกา ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นหมู่เกาะขนาดเล็ก

(9.b) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการวิจัยและนวัตกรรมภายในประเทศกำลังพัฒนารวมถึงการให้มีสภาพแวดล้อมทางนโยบายที่นำไปสู่ความหลากหลายของอุตสาหกรรมและการเพิ่มมูลค่าของสินค้าโภคภัณฑ์

(9.c) เพิ่มการเข้าถึงเทคโนโลยีด้านข้อมูลและการสื่อสารและจัดให้มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตโดยถ้วนหน้าในราคาที่สามารถจ่ายได้สำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ภายในปี 2563

เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Reduce inequality within and among countries)

(10.1) ให้บรรลุอย่างต่อเนื่องและคงการเติบโตของรายได้ในกลุ่มประชากร ร้อยละ 40 ที่ยากจนที่สุดในอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ภายในปี 2573

(10.2) ให้อำนาจและส่งเสริมความครอบคลุมด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองสำหรับทุกคนโดยไม่คำนึงถึงอายุ เพศ ความบกพร่องทางร่างกาย เชื้อชาติ ชาติ พันธุ์ แหล่งกำเนิด ศาสนา หรือสถานะทางเศรษฐกิจหรืออื่นๆ ภายในปี 2573

(10.3) สร้างหลักประกันว่าจะมีโอกาстиเท่าเทียมและลดความไม่เสมอภาคของผลลัพธ์รวมถึงโดยการจัดกฎหมายนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เลือกปฏิบัติและส่งเสริมการออกกฎหมายนโยบายและการกระทำที่เหมาะสมในเรื่องนี้

(10.4) เลือกใช้นโยบายโดยเฉพาะนโยบายการคลัง ค่าจ้าง และการคุ้มครองทางสังคม และให้บรรลุความเสมอภาคยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(10.5) พัฒนากฎระเบียบและการติดตามตรวจสอบตลาดการเงินและสถาบันการเงินของโลกและเสริมความแข็งแกร่งในการดำเนินการกฎระเบียบดังกล่าว

(10.6) สร้างหลักประกันว่าจะมีตัวแทนและเสียงสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการตัดสินใจของสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สถาบันมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ มีความรับผิดชอบและชอบธรรมมากขึ้น

(10.7) อำนวยความสะดวกในการอพยพและเคลื่อนย้ายคนให้เป็นไปด้วยความสงบปลอดภัยเป็นไปตามระเบียบและมีความรับผิดชอบรวมถึงผ่านทางการดำเนินงานตามนโยบายด้านการอพยพที่มีการวางแผนและการจัดการที่ดี

(10.a) ดำเนินการตามหลักการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างสำหรับประเทศกำลังพัฒนาเฉพาะอย่างยิ่งประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยเป็นไปตามความตกลงองค์การการค้าโลก

(10.b) สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ และการไหลของเงินซึ่งรวมถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไปยังรัฐที่มีความจำเป็นมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลัง

พัฒนา น้อยที่สุด ประเทศในแอฟริการัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กและประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล โดยให้เป็นไปตามแผนและแผนงานของประเทศเหล่านั้น

(10.c) ลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมของการส่งเงินกลับประเทศของผู้อพยพ (migrant remittance) ให้ต่ำกว่าร้อยละ 3 และจัดการชำระเงินระหว่างประเทศ (remittance corridors) ที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าร้อยละ 5 ภายใน ปี 2573

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทาน และยั่งยืน (Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable)

(11.1) สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงที่อยู่อาศัยและการบริการพื้นฐานที่พอเพียงปลอดภัยและในราคาที่สามารถจ่ายได้ และยกระดับชุมชนแออัดภายในปี 2573

(11.2) จัดให้มีการเข้าถึงระบบคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืนเข้าถึงได้ปลอดภัยในราคาที่สามารถจ่ายได้สำหรับทุกคน พัฒนาความปลอดภัยทางถนน โดยการขยายการขนส่งสาธารณะและคำนึงเป็นพิเศษถึงกลุ่มคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบาง ผู้หญิง เด็ก ผู้มีความบกพร่องทางร่างกายและผู้สูงอายุภายในปี 2573

(11.3) ยกระดับการพัฒนาเมืองและขีดความสามารถให้ครอบคลุมและยั่งยืนเพื่อการวางแผนและการบริหารจัดการการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์อย่างมีส่วนร่วม บูรณาการและยั่งยืนในทุกประเทศ ภายในปี 2573

(11.4) เสริมความพยายามที่จะปกป้องและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลก

(11.5) ลดจำนวนการตายและจำนวนคนที่ได้รับผลกระทบและลดการสูญเสียโดยตรงทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลกที่เกิดจากภัยพิบัติ ซึ่งรวมถึงภัยพิบัติที่เกี่ยวกับน้ำโดยมุ่งเป้าปกป้องคนจนและคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบาง ภายในปี 2573

(11.6) ลดผลกระทบทางลบของเมืองต่อสิ่งแวดล้อมต่อหัวประชากรโดยรวมถึงการให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อคุณภาพอากาศและการจัดการของเสียของเทศบาลอื่นๆ ภายในปี 2573

(11.7) จัดให้มีการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะสีเขียวที่ปลอดภัยครอบคลุมและเข้าถึงได้โดยถ้วนหน้า โดยเฉพาะผู้หญิง เด็กคนชราและผู้มีความบกพร่องทางร่างกายภายในปี 2573

(11.a) สนับสนุนการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในทางบวกระหว่างพื้นที่เมืองรอบเมือง และชนบท โดยการเสริมความแข็งแกร่งของการวางแผนการพัฒนาในระดับชาติและระดับภูมิภาค

(11.b) ภายในปี 2563 เพิ่มจำนวนเมืองและกระบวนการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่เลือกใช้และดำเนินการตามนโยบาย และแผนที่บูรณาการเพื่อนำไปสู่ความครอบคลุม ความมีประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การลดผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีภูมิต้านทานภัยพิบัติ และให้พัฒนาและดำเนินการตามการบริหารความเสี่ยงจากภัยพิบัติแบบองค์รวมในทุกระดับ ให้เป็นไปตามกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.2558-2573

(11.c) สนับสนุนประเทศพัฒนาน้อยที่สุดรวมถึงผ่านทางความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการในการสร้างอาคารที่ยั่งยืนและทนทานโดยใช้วัสดุท้องถิ่น

เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Ensure sustainable consumption and production patterns)

(12.1) ดำเนินการให้เป็นผลตามกรอบการดำเนินงานระยะ 10 ปี ว่าด้วยการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนทุกประเทศนำไปปฏิบัติ โดยประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้นำโดยคำนึงถึงการพัฒนาและขีดความสามารถของประเทศกำลังพัฒนา

(12.2) บรรลุการจัดการที่ยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพภายในปี 2573

(12.3) ลดขยะเศษอาหารของโลกลงครึ่งหนึ่งในระดับค้าปลีกและผู้บริโภคและลดการสูญเสียอาหารจากกระบวนการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ภายในปี 2573

(12.4) บรรลุเรื่องการจัดการสารเคมีและของเสียทุกชนิดตลอดวงจรชีวิตของสิ่งเหล่านั้นด้วยวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่ตกลงกันแล้ว และลดการปลดปล่อยสิ่งเหล่านั้นออกสู่อากาศ น้ำ และดิน อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อจะลดผลกระทบทางลบต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุดภายในปี 2563

(12.5) ลดการเกิดของเสียโดยให้มีการป้องกันการลดปริมาณการใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ภายในปี 2573

(12.6) สนับสนุนให้บริษัทโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติและบริษัทขนาดใหญ่รับแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนไปใช้ และผนวกข้อมูลด้านความยั่งยืนลงในวงจรการรายงานของบริษัทเหล่านั้น

(12.7) ส่งเสริมแนวปฏิบัติด้านการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐที่ยั่งยืนตามนโยบายและการให้ลำดับความสำคัญของประเทศ

(12.8) สร้างหลักประกันว่าประชาชนในทุกแห่งมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและความตระหนักถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติภายในปี 2573

(12.a) สนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการเสริมความแข็งแกร่งของขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะขับเคลื่อนไปสู่รูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนยิ่งขึ้นของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

(12.b) พัฒนาและใช้เครื่องมือติดตามผลกระทบการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งสร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

(12.c) ทำให้การอุดหนุนเชื้อเพลิงฟอสซิลที่ไร้ประสิทธิภาพและนำไปสู่การบริโภคที่สิ้นเปลือง มีความสมเหตุสมผลโดยการจัดการบิดเบือนทางการตลาด โดยให้สอดคล้องสภาวะแวดล้อมของประเทศรวมถึงการ

ปรับโครงสร้างภาษีและเลิกการอุดหนุนที่เป็นภัยเหล่านั้นในที่ยังมีการใช้อยู่เพื่อให้สะท้อนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงอย่างเต็มที่ถึงความจำเป็นและเงื่อนไขที่เจาะจงของประเทศ กำลังพัฒนาและลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นที่จะมีต่อการพัฒนาของประเทศเหล่านั้นในลักษณะที่เป็นการคุ้มครองหน่วยงานรับผิดชอบหลักร่วม

เป้าหมายที่ 13 แก้ปัญหาโลกร้อน (Climate Action) ดำเนินมาตรการเร่งด่วนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ

(13.1) เสริมภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศ

(13.2) บูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และวางแผนระดับชาติ

(13.3) พัฒนาการศึกษ การสร้างความตระหนักรู้ และขีดความสามารถของมนุษย์และของสถาบันในเรื่องการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปรับตัว การลดผลกระทบ และการเตือนภัยล่วงหน้า

(13.a) ดำเนินการให้เกิดผลตามพันธกรณีที่ผูกมัดต่อประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีเป้าหมายร่วมกันระดมทุนจากทุกแหล่งให้ได้จำนวน 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ภายในปี 2563 เพื่อจะแก้ปัญหาความจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาในบริบทของการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญและมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน และทำให้กองทุน Green Climate Fund ดำเนินงานอย่างเต็มที่โดยเร็วที่สุดผ่านการให้ทุน (capitalization)

(13.b) ส่งเสริมกลไกที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการวางแผนและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และให้ความสำคัญต่อผู้หญิง เยาวชน และชุมชนท้องถิ่นและชายขอบ (United Nations, 2015 อ้างใน ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564 : ออนไลน์)

เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development)

(14.1) ภายในปี พ.ศ. 2568 ป้องกันและลดมลพิษทางทะเลทุกประเภทโดยเฉพาะจากกิจกรรมบนแผ่นดิน รวมถึงขยะทะเลและมลพิษของสารอาหาร (nutrient pollution)

(14.2) ภายในปี พ.ศ. 2563 บริหารจัดการและปกป้อง ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบที่ มีนัยสำคัญและเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งปฏิบัติการฟื้นฟู เพื่อความอุดมสมบูรณ์และมีผลผลิตของ มหาสมุทร

(14.3) ลดและบรรเทาผลกระทบของภาวะความเป็นกรดในมหาสมุทรผ่านความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ ในทุกระดับ

(14.4) ภายในปี พ.ศ. 2563 กำกับการประมงและยุติการ ประมงที่ผิดกฎหมายการจับสัตว์น้ำที่เกิน ศักยภาพโดยไม่มีรายงานและควบคุม รวมทั้งนำแผนการบริหารจัดการเชิงวิทยาศาสตร์มา ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อฟื้นฟูมวลสัตว์น้ำ (fish stock) ในเวลาที่สั้นที่สุดที่จะเป็นไปได้อย่างน้อยที่สุดในระดับที่สามารถไปถึงระดับผลผลิตการประมงสูงสุดที่ยั่งยืน (maximum sustainable yield) ตามคุณลักษณะทางชีววิทยาของสัตว์น้ำเหล่านั้น

(14.5) ภายในปี พ.ศ. 2563 อนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและ ชายฝั่งอย่างน้อยร้อยละ 10 ให้เป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่มีอยู่

(14.6) ภายในปี พ.ศ. 2563 ยับยั้งรูปแบบการอุดหนุนที่ ส่งเสริมให้เกิดการประมงที่เกินขีดจำกัด ขจัด การอุดหนุนที่มีส่วนทำให้เกิดการประมงที่ผิดกฎหมายที่ไม่มี การรายงานและที่ไม่มีการควบคุม และระงับการ ริเริ่มการอุดหนุนในลักษณะดังกล่าว ตระหนักว่าการ ปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างอย่างเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดควรเป็นส่วนควบในการเจรจาอุดหนุน การประมงขององค์การการค้าโลก

(14.7) ภายในปี พ.ศ. 2573 เพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศกลุ่มพัฒนาน้อยที่สุด จากการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน รวมถึงผ่านทางการบริหารจัดการ อย่างยั่งยืนในด้านการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการท่องเที่ยว

(14.a) เพิ่มความรู้ทางวิทยาศาสตร์พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีทาง ทะเล โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทะเลของคณะกรรมการ สหประชาชาติระหว่างรัฐบาล เพื่อจะพัฒนาความอุดมสมบูรณ์ของมหาสมุทรและเพิ่มพูนให้ความหลากหลาย ทางชีวภาพทางทะเลมีส่วนสนับสนุนการ พัฒนาของประเทศกำลังพัฒนามากขึ้นเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐกำลัง พัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กและประเทศกลุ่มพัฒนาน้อยที่สุด

(14.b) จัดให้มีการเข้าถึงทรัพยากรทางทะเลและการตลาดสำหรับชาวประมงพื้นบ้านรายเล็ก

(14.c) เพิ่มพูนการอนุรักษ์และ การใช้มหาสมุทรและ ทรัพยากรอย่างยั่งยืนโดยนำกฎหมายที่สะท้อน ใน UNCLOS มาปฏิบัติซึ่งเป็นกรอบทางกฎหมายสำหรับการอนุรักษ์และการใช้มหาสมุทรและทรัพยากรอย่าง ยั่งยืนตามที่ระบุในย่อหน้าที่ 158 ของเอกสาร The Future We Want

เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss)

(15.1) สร้างหลักประกันว่าจะมีการอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ระบบนิเวศบนบกและในน้ำจัดในแผ่นดิน รวมทั้งบริการทางระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ป่าไม้พื้นที่ชุ่มน้ำ ภูเขา และเขตแห้งแล้ง โดยเป็นไปตามข้อบังคับภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ ภายในปี 2563

(15.2) ส่งเสริมการดำเนินการด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทุกประเภทอย่างยั่งยืน หยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า ฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม และเพิ่มการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าทั่วโลก ภายในปี 2563

(15.3) ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย ฟื้นฟูแผ่นดินที่เสื่อมโทรม รวมถึงแผ่นดินที่ได้รับผลกระทบจากการกลายสภาพเป็นทะเลทราย ความแห้งแล้ง และอุทกภัย และพยายามที่จะบรรลุถึงโลกที่ไร้ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ภายในปี 2573

(15.4) สร้างหลักประกันว่าจะมีการอนุรักษ์ระบบนิเวศภูเขาและความหลากหลายทางชีวภาพ ของระบบนิเวศเหล่านั้นเพื่อจะเพิ่มพูนขีดความสามารถของระบบนิเวศเหล่านั้นที่จะให้ผลประโยชน์อันสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573

(15.5) ปฏิบัติการที่จำเป็นและเร่งด่วนเพื่อลดการเสื่อมโทรมของถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติ หยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และภายในปี 2563 จะปกป้องและป้องกันการสูญพันธุ์ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม

(15.6) สร้างหลักประกันว่าจะมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ เกิดจากการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมและส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเหมาะสม

(15.7) ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อจะยุติการค้าและการขนย้ายชนิดพันธุ์พืชและสัตว์คุ้มครอง และแก้ปัญหาทั้งอุปสงค์และอุปทานต่อผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย

(15.8) นำมาตรการมาใช้เพื่อป้องกันการนำเข้าและลดผลกระทบของชนิดพันธุ์ ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศบกและน้ำและควบคุมหรือขจัด priority species ภายในปี 2563

(15.9) บูรณาการมูลค่าของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การวางแผนกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์การลดความยากจนและบัญชีทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ภายในปี 2563

(15.a) ระดมและเพิ่มทรัพยากรทางการเงินจากทุกแหล่งเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

(15.b) ระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งและทุกระดับเพื่อสนับสนุนเงินแก่การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนและจัดหาแรงจูงใจที่เหมาะสมสำหรับประเทศกำลังพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าในการบริหารจัดการ ซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์และการปลูกป่า

(15.c) เพิ่มพูนการสนับสนุนในระดับโลกสำหรับความพยายามที่จะต่อสู้กับการล่า การเคลื่อนย้าย ชนิดพันธุ์คุ้มครองรวมถึงโดยการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น

เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ (*Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels*)

(16.1) ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

(16.2) ยุติการข่มเหง การใช้หาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรงและการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก

(16.3) ส่งเสริมนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศและสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน

(16.4) ลดการลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความแข็งแกร่งของกระบวนการติดตามและการส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทุกรูปแบบ ภายในปี 2573

(16.5) ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ

(16.6) พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ

(16.7) สร้างหลักประกันว่าจะ มีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วมและมีความเป็นตัวแทนที่ดีในทุกระดับการตัดสินใจ

(16.8) ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันโลกาภิบาล

(16.9) จัดให้มีเอกลักษณ์ทาง กฎหมายสำหรับทุกคนโดยรวมถึงการให้มีสถิติภายในปี 2573

(16.10) สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

(16.a) เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้องโดยรวมถึงกระทำผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม

(16.b) ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 17 สร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
(Partnerships for the Goals)

(17.1) ส่งเสริมการระดมทรัพยากรภายในประเทศ โดย รวมถึงผ่านทางการสนับสนุนระหว่างประเทศ ไปยังประเทศกำลังพัฒนา เพื่อพัฒนาขีดความสามารถภายในประเทศในการเก็บ ภาษีและรายได้ของอื่นๆ ของรัฐ

(17.2) ประเทศพัฒนาแล้วจะดำเนินการให้เป็นผลตามพันธกรณีเรื่องการให้ความช่วยเหลือเพื่อการ พัฒนาอย่างเป็นทางการโดยเต็มที่ โดยรวมถึงพันธกรณีที่ให้ไว้โดยประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศที่จะบรรลุ เป้าหมายการมีสัดส่วน ODA/GNI ร้อย 0.7 สำหรับให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา และมีสัดส่วน ODA/GNI ร้อย ละ 0.15 ถึง 0.20 สำหรับให้แก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยสนับสนุนให้ผู้ให้ ODA พิจารณาดังเป้าหมายที่จะ ให้มีสัดส่วน ODA/GNI ถึงอย่างน้อยร้อยละ 0.20 สำหรับให้แก่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

(17.3) “ระดมทรัพยากรทางการเงินเพิ่มเติมจากแหล่งที่หลากหลายไปยังประเทศกำลังพัฒนา”

(17.4) ช่วยประเทศกำลังพัฒนาในการบรรลุความยั่งยืนของหนี้ระยะยาว โดยใช้นโยบายที่ ประสานงานกันที่มุ่งส่งเสริมการจัดหาเงินทุนโดยการก่อหนี้ การบรรเทาหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้ตาม ความเหมาะสมและแก้ปัญหาหนี้ต่างประเทศของประเทศที่ยากจนและมีหนี้สินในระดับสูงเพื่อลดการประสบ ปัญหาหนี้

(17.5) “ใช้และดำเนินการให้เกิดผลตามระบอบการส่งเสริมการลงทุนสำหรับประเทศพัฒนาน้อย ที่สุด”

(17.6) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศและในภูมิภาคแบบเหนือ-ใต้ , ใต้-ใต้ และไตรภาคี และ การเข้าถึง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และยกระดับการแบ่งปันความรู้ตามเงื่อนไขที่ตกลงร่วมกัน โดยรวมถึงผ่านการพัฒนาการประสานงานระหว่างกลไกที่มีอยู่เดิมเฉพาะอย่างยิ่งในระดับของสหประชาชาติ และผ่านทางกลไกอำนาจความสะอาดด้านเทคโนโลยีของโลก

(17.7) ส่งเสริมการพัฒนา การถ่ายทอด และการเผยแพร่เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับ ประเทศกำลังพัฒนาภายใต้เงื่อนไขที่อำนาจประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งตามเงื่อนไขสิทธิพิเศษ ตามที่ตกลงร่วมกัน

(17.8) ให้ธนาคารเทคโนโลยีและกลไกการเสริมสร้างขีด ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมสำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุดทำงานได้อย่างเต็มที่ ภายในปี 2560 และเพิ่มพูนการใช้ เทคโนโลยีสนับสนุนที่สำคัญ(enabling technology) เฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร

(17.9) เพิ่มพูนการสนับสนุนระหว่างประเทศสำหรับการดำเนินการด้านการเสริมสร้างขีด ความสามารถที่มีประสิทธิผลและมีการตั้งเป้าในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสนับสนุนแผนระดับชาติที่จะ ดำเนินงานในทุกเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงผ่านทางความร่วมมือแบบเหนือ-ใต้ , ใต้-ใต้ และไตรภาคี

(17.10) ส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคีที่เป็นสากล มีกติกา เปิดกว้าง ไม่เลือกปฏิบัติ และเสมอภาค ภายใต้องค์การการค้าโลก โดยรวมถึงผ่านการสิ้นสุดการเจรจาภายใต้วาระการพัฒนารอบโดฮา

(17.11) เพิ่มส่วนแบ่งการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาในการส่งออกทั่วโลกให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพิ่มส่วนแบ่งของประเทศพัฒนาน้อยที่สุดให้สูงขึ้น 2 เท่าในปี 2563

(17.12) ทำให้เกิดการดำเนินการในเวลาที่เหมาะสมในเรื่องการเข้าถึงตลาดปลอดภาษีและปลอดการจำกัดปริมาณในระยะยาวสำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยให้สอดคล้องกับการตัดสินใจขององค์การการค้าโลก โดยรวมถึงการสร้างหลักประกันว่า กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้าที่ใช้กับประเทศพัฒนาน้อยที่สุดจะมีความโปร่งใสและเรียบง่าย และมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงตลาด

(17.13) เพิ่มพูนเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาคของโลก โดยรวมถึงผ่านทางการประสานงานนโยบายและความสอดคล้องเชิงนโยบาย

(17.14) ยกระดับความสอดคล้องเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(17.15) เคารพพื้นที่ทางนโยบายและความเป็นผู้นำของแต่ละประเทศที่จะสร้างและดำเนินงานตามนโยบายเพื่อการขจัดความยากจนและการพัฒนาที่ยั่งยืน

(17.16) ยกระดับความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมความร่วมมือจากภาคส่วนที่หลากหลายซึ่งจะระดมและแบ่งปันความรู้ ความเชี่ยวชาญเทคโนโลยี และทรัพยากรเงิน เพื่อจะสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกประเทศ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา

(17.17) สนับสนุนและส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาครัฐ-ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยสร้างบนประสบการณ์และกลยุทธ์ด้านทรัพยากรของหุ้นส่วน

(17.18) ยกระดับการสนับสนุนด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ให้เพิ่มการมีอยู่ของข้อมูลที่มีคุณภาพ ทันเวลา และเชื่อถือได้ ที่จำแนกในเรื่องราวได้ เพศ อายุ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สถานะการอพยพ ความบกพร่องทางร่างกาย ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามบริบทของประเทศ ภายในปี 2563

(17.19) ต่อยอดจากข้อริเริ่มที่มีอยู่แล้วในการพัฒนาการตรวจวัดความก้าวหน้าของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสนับสนุนการสร้างขีดความสามารถด้านสถิติในประเทศกำลังพัฒนา ภายในปี 2573 (United Nations, 2015 อ้างใน ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564 : ออนไลน์)

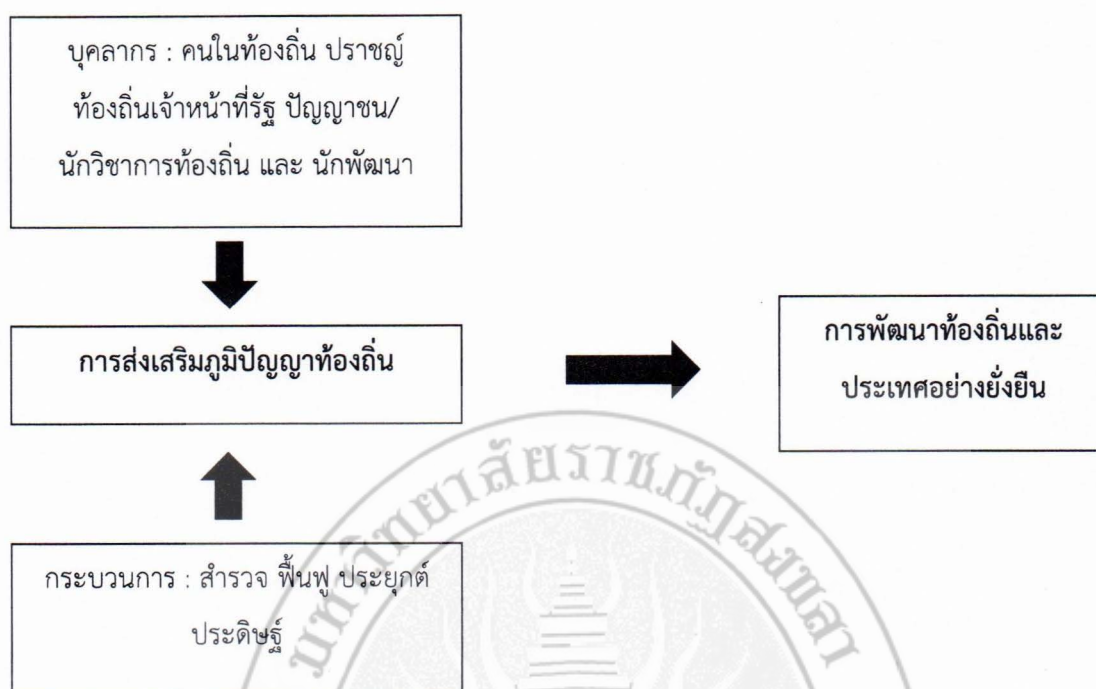
การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับมิติการพัฒนาที่ยั่งยืนในแง่ของการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับเป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

(Ensure sustainable consumption and production patterns) ข้อ 12.2 บรรลุการจัดการที่ยั่งยืน และ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพภายในปี 2573

2.3.3.2 แนวคิดการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการพัฒนา

เสรี พงศ์พิศ, 2536 ; สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์, 2536 ; จำนงค์ แรกพินิจ (ม.ป.ป. อ้างใน หทัยรัตน์ บุญโยปิงค์มภ์, 2561 : 41) ได้อธิบายว่า การพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาชนบทที่ละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นการทำลายอดีต ปัจจุบัน และ อนาคตของท้องถิ่นโดยตรง เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์และทักษะที่เรียนรู้ด้วยตนเองหรือจากผู้ใหญ่สืบทอดกันมา นำมาใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาในท้องถิ่นก่อนที่จะรับและนำแนวคิดการพัฒนาระบบหลักมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศเสียอีก เมื่อแนวคิดการพัฒนาระบบหลักเข้ามามีอิทธิพลกลับส่งผลให้คนในท้องถิ่นกลายเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้รุก ถูกบั่นทอนสติปัญญาในการริเริ่ม พัฒนา สร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาท้องถิ่นด้วยตนเอง ต้องพึ่งพาคนภายนอกมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนต้องเริ่มจากการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและประเทศอย่างยั่งยืน กล่าวคือ คนในท้องถิ่นสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและสามารถพึ่งตนเองได้ ดังภาพ

ภาพที่ 7 : การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน

ที่มา : เสรี พงศ์พิศ, 2536 ; สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์, 2536 ;

จำนงค์ แรกพินิจ (ม.ป.ป. อ่างใน หทัยรัตน์ บุญโยปัทม์, 2561 : 41)

การพัฒนาท้องถิ่นและประเทศที่ยั่งยืนเริ่มจากการค้นหาหรือการย้อนมองอดีตหรือการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างพลังการพัฒนาของคนในท้องถิ่นอีกครั้ง การค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่มาจากการสั่งการของเจ้าหน้าที่ภายนอก หากแต่เป็นการให้โอกาสคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนด การตัดสินใจ การวางแผน และ การดำเนินการ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ การมีความเชื่อมั่นและเกิดจิตสำนึกและความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและอนาคตทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนได้ กระบวนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาท้องถิ่นและประเทศมี 4 กระบวนการ ได้แก่ เสรี พงศ์พิศ, 2536 ; สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2536 อ่างใน หทัยรัตน์ บุญโยปัทม์, 2561 : 42)

1) การสำรวจ เป็นการสืบค้นเรื่องราวภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ผู้นำและคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

2) การฟื้นฟู เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ซบเซากลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาใหม่ โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังสูญหาย หรือ ที่สูญหายไปแล้วกลับมาทำให้มีคุณค่า มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น

3) การประยุกต์ เป็นการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยี วิธีการหรือปัจจัยสมัยใหม่ จนกลายเป็นวิธีการหรือรูปแบบใหม่ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณภาพโดยไม่ทำลายล้างคุณค่าเดิม

4) การประดิษฐ์ เป็นการสร้างใหม่หรือส่วนเก่าน้อยกว่าส่วนใหม่ ส่วนมากจะเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นนามธรรมมากระตุ้นให้เกิดผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม

การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์ (2536 อ้างใน หทัยรัตน์ บุญโยบิษฎัมภ์, 2561 : 43-44)

1) คนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่อาศัยและดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่น ซึมซับและปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ซึ่งเป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งถือว่าคนในที่เข้าใจบริบทท้องถิ่นและสามารถมองออกจากข้างในได้

2) ปราชญ์ท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ผู้รู้ เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาในท้องถิ่นจนประสบผลสำเร็จ และสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้

3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ให้การสนับสนุนตามความจำเป็นในสิ่งที่นอกเหนืออำนาจการจัดการของชุมชน เช่น แหล่งน้ำ ถนน สะพาน ไฟฟ้า การแก้ปัญหาที่ดิน การแก้ปัญหาราคาพืชผล เป็นต้น

4) ปัญญาชนหรือนักวิชาการท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสนใจและความเข้าใจถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกต่อท้องถิ่นของตน ซึ่งช่วยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคงอยู่ได้อาจมีบทบาทร่วมกับคนในท้องถิ่นในการประยุกต์และคิดค้นอะไรใหม่ ๆ ที่จะยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

5) นักพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าถึงและทำงานใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นมีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษาและสันติภาพการการอนามัยและสุขภาพการปกครองท้องถิ่นและความเจริญด้านอื่น ๆ โดยเป็นผู้ประสานระหว่างหน่วยงานราชการและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือคนในท้องถิ่นทุกด้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

เมื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นฐานในการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจในทิศทางที่ดีขึ้น ได้แก่ (1) การสร้างงานสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น (2) การสร้างเสริมสุขภาพคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น (3) การสร้างความสามัคคีและกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (4) การสร้างกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน (5) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (6) การอนุรักษ์ประเพณีและศิลปะการแสดงของท้องถิ่น (7) การพัฒนาเทคโนโลยีชุมชน (8) การ

ผลิตสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และ (9) การแก้ไขปัญหาสังคมในชุมชน (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554 อ้างใน หทัยรัตน์ บุญโยปัทม์, 2561 : 43-44)

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการเกษตรมาเป็นฐานในการพัฒนา ซึ่งส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา เป็นผลผลิตที่สร้างรายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน โดยการรวบรวมเป็นองค์ความรู้เพื่อบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนให้มีทิศทางที่ดีขึ้นต่อไป

2.4 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2.4.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อ้างอิงจาก การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลควนลัง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (ม.ป.ป. : ออนไลน์) ดังนี้

คำขวัญ

“ตำนานศาลาหวดลัง เกจิอาจารย์แปลง แหล่งผลิตส้มโอหอมพร้อมสามัคคีทุกศาสนา มุ่งมาดพัฒนา ประตุน้ำสู่เมืองใหญ่”

ตำนานความเป็นมา

ตามตำนานเล่าต่อกันมาว่า มีควน (เนินดินสูง) อยู่ 1 ลูก ยาวประมาณ 3,500 เมตร กว้างสุดประมาณ 1,500 เมตร

ทิศตะวันออก : จดทุ่งปริง พรหมพิล คลองอุตะเกา

ทิศตะวันตก : จดคลองตำ คลองสอ โคกห้าง

ทิศเหนือ : จดคลองตำ ทุ่งปริง

ทิศใต้ : จดทุ่งควนจีน

ควนแห่งนี้ตามที่ถูกเล่าต่อกันต่อมามีสัตว์ร้ายมากมาย โดยเฉพาะเสือ จึงไม่ค่อยมีใครกล้าเดินผ่านหรือหาของป่าเป็นควนที่มีดินอุดมสมบูรณ์ลักษณะดินควนนี้ ชาวบ้านเรียกว่า "ดินสีตอกบวบ" เป็นดินที่มีคุณภาพดีมาก ๆ เพราะเหตุนี้เองทำให้ดินควนลูกนี้มีต้นไม้สูงใหญ่ ขนาด 4-5 คนโอบ จึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ร้ายนานาชนิด ที่มากที่สุดคือ เสือ และบ่อยครั้งที่ชาวบ้านเห็นเสือออกมา ล่าวัว ควายริมทุ่ง หรือเข้าไปอาละวาดในหมู่บ้าน และต่อมาชาวบ้านละแวกใกล้เคียงนั้นได้ถาง ป่าโค่นต้นไม้เพื่อแปรสภาพเป็นที่ทำกิน โดยการทำไร่ ทำสวนยางบ้าง สวนผลไม้บ้าง เมื่อชาวบ้านถางโค่นต้นไม้แล้วเข้าจัดการเผาไม้เหล่านั้นจนหมดสิ้น

แล้วทำการหน้าข้าว (ปลูกข้าวไร่) ส่วนมากเขาจะปลูกข้าวพะยอม ซึ่งเป็นข้าวไร่ที่มีกลิ่นหอม น่ารักประทาน และข้าวเหนียว โดยเฉพาะข้าวเหนียวดำ เมื่อหน้าข้าวแล้ว ต่อมาข้าวจะออกรวง เมื่อข้าวออกรวงก่อนที่ข้าวจะสุก (รวงแก่) ชาวบ้านจะทำหุ่นไล่กา ไล่กา ซึ่งเฉพาะบริเวณนี้มีนกมากพันธุ์ หลายชนิด และนกนี้จะกินข้าว ทำลายข้าวโดยการลงไปกินเป็นฝูง ๆ นับพันตัว

จากการทำหุ่นไล่กา ไล่กาตัวเอง จึงทำให้เกิดมีตำนานทวดลั้ง (ตาลัง) ขึ้น และเป็นที่มาของชื่อตำบลควนลั้งจนปัจจุบัน ความเป็นมาดังนี้ มีผู้เฒ่าผู้หนึ่งมาจากไหนชื่ออะไรไม่ปรากฏเข้าใจกันว่าเป็นตาหมอเฒ่าได้ใช้หว่ายผูกเป็นรูปหุ่นขี้ผึ้งรูปหนึ่ง หว่ายที่ใช้้นั้นเป็น หว่ายยัง (ชื่อหว่ายชนิดหนึ่ง) ซึ่งสมัยนั้นหาได้บนควนแห่งนี้เมื่อผูกเป็นรูปหุ่น แล้วทำพิธีปลุกเสก และบรรจุพลอตตะกรุดไว้ภายในแล้วนำไปปักไว้ในไร่ข้าวเพื่อได้ดู และรักษาต้นข้าว และไร่ของชาวบ้านในบริเวณบนควนแห่งนี้

ต่อมาหุ่นนี้ได้กลายเป็นหุ่นศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “ทวดลั้ง” (ตาลัง) เชื่อกันว่าทวดลั้งนี้จะปกป้องคุ้มครองชาวบ้านตำบลควนลั้ง และใกล้เคียง และเป็นที่เคารพกราบไหว้ของชาวควนลั้งถ้าใครบนบานท่านก็รับช่วยเหลือให้สมความปรารถนา ปัจจุบันนี้มีหลักทวดลั้งอยู่เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และจัดงานสมโภชน์ทุกปี เพื่อเป็นสิริมงคลของชาวควนลั้ง ด้วยตำนานความเป็นมานี้เอง เป็นที่มาของตำบลควนลั้ง

สถานที่ตั้งของหลักทวดลั้ง ตั้งอยู่ระหว่างถนนสนามบิน กับคลองตำมิลถนนสายเลี้ยวเมื่อผ่านและอยู่ใกล้กับบริษัทไฮแคร์อินเตอร์ เนชั่นแนล จำกัด

เทศบาลเมืองควนลั้ง ได้รับการยกฐานะ จากองค์การบริหารส่วนตำบลควนลั้ง ขึ้นเป็นเทศบาลตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง เทศบาลตำบลควนลั้ง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2546 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 69 ก วันที่ 18 กรกฎาคม 2546 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม 2546 และเปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2550 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง เปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลควนลั้ง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นเทศบาลเมืองควนลั้ง ประกาศ ณ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2550

ตราประจำเทศบาลเมืองควนลั้ง

เทศบาลเมืองควนลั้ง มีตราประจำเทศบาล เป็นรูปศาลทรงไทย และหลักทวด หมายความว่า ทุกคนสามารถเข้ามาพักในศาลา ได้โดยใช้หลักทวดเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในตำบล

ที่ตั้ง

ตำบลควนลั้ง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอหาดใหญ่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอหาดใหญ่ประมาณ 2 กิโลเมตร เนื้อที่เทศบาลเมืองควนลั้งมีพื้นที่ประมาณ 66.76 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 41,725 ไร่

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลลุง อำเภอนาดใหญ่ เทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองคอหงส์ เทศบาลเมืองบ้านพรุ อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งลาน องค์การบริหารส่วนตำบลโคกม่วง องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหลา อำเภอกลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เทศบาลเมืองทุ่งตำเสา อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ภูมิประเทศ

ตำบลควนลังมีลักษณะเป็นที่สูง ซึ่งจะพบที่ราบสูงบริเวณทางด้านทิศใต้ของตำบลและค่อย ๆ ลาดต่ำไปทางทิศเหนือ และมีลำคลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองวาด คลองต่ำ คลองนนท์ และคลองสอ สภาพภูมิอากาศมีทั้งฤดูร้อน และฤดูฝน โดยฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนพฤษภาคม ส่วนฤดูฝนเริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน ถึง เดือนธันวาคม

เศรษฐกิจ

อาชีพเกษตรกรรมมีทั้งการกสิกรรมและการเลี้ยงสัตว์ ชนิดของการกสิกรรมได้แก่ การปลูกข้าวการทำสวนยางพารา การทำ สวนส้มโอ สวนมะพร้าว สวนทุเรียน และการปลูกผักสวนครัว ผลผลิตที่สำคัญและมีชื่อเสียงได้แก่ ส้มโอหอมควนลัง กล้วย หอม ส้มเข่ง มะพร้าวน้ำหอม ส่วนการเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยให้หาอาหารตามธรรมชาติใน บริเวณ ที่ไม่มากนัก ซึ่งเลี้ยงไว้ใช้งานบริโภคและจำหน่ายในบางส่วน ได้แก่ สุกร เป็ด และไก่ รองลงมา ได้แก่ รับจ้างทั่วไป ได้แก่ ค้าขาย งานบริการ และรับราชการ

สังคม และ การศึกษา

เทศบาลเมืองควนลังมีสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่จำนวน 8 แห่ง ดังนี้

โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์

โรงเรียนวัดควนลังมิตรภาพที่ 11

โรงเรียนบ้านบางแพบ

โรงเรียนวัดม่วงค่อม

โรงเรียนบ้านวังหรั่ง (ประสิทธิ์อุปถัมภ์)

โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง

โรงเรียนบ้านบึงพิชัย (ทับทองอุทิศจิตโต)

โรงเรียนท่าใหญ่วิทยา

ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 6 แห่ง สำนักสงฆ์ 2 แห่ง มัสยิด/บาลาย 6 แห่ง และศาลเจ้า 1 แห่ง

สาธารณสุข

เทศบาลเมืองควนลังมีสถานอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 บ้านวังหวัง
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เทศบาลเมืองควนลังมีสายตรวจ (ตำรวจชุมชน) จำนวน 1 แห่ง
ตั้งอยู่ ณ สำนักงาน

การคมนาคม

ทางรถยนต์

เทศบาลเมืองควนลังมีเส้นทางคมนาคม ทั้งทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด เชื่อมต่อระหว่าง
หมู่บ้าน ระหว่างอำเภอ ทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญ ได้แก่

- ถนนเพชรเกษม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4) ซึ่งเชื่อมการคมนาคมระหว่างอำเภอหาดใหญ่ผ่าน
ตำบลควนลัง ตำบลทุ่งตำเสา กับอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

- ถนนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4135 เชื่อมการคมนาคมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ผ่าน
ตำบลควนลัง ท่าอากาศยานหาดใหญ่ ตำบลทุ่งตำเสา

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 เชื่อมการคมนาคมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ผ่านตำบล
ควนลัง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

นอกจากนี้ยังมีถนนสัญจรภายในหมู่บ้าน ประกอบด้วย ถนนลาดยาง ทางหลวงชนบทของกรมเร่งรัด
พัฒนาชนบท

ทางรถไฟ

การคมนาคมทางรถไฟเพื่อบริการพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง สามารถใช้บริการได้จากการรถไฟแห่ง
ประเทศไทย มาลงที่สถานีชุมทางหาดใหญ่ ซึ่งเป็นชุมทางที่สำคัญของภาคใต้มีขบวนรถไฟวิ่งผ่านให้บริการแก่
ผู้โดยสารหลายขบวน ขบวนรถไฟที่สำคัญ ได้แก่ รถด่วนยะลา-กรุงเทพฯ สุโขทัย-กรุงเทพฯ รถดีเซลราง
ยะลา-กรุงเทพฯ แบตเตอรี่-กรุงเทพฯ ทักษิณารัถย์ เป็นต้น

ทางอากาศ

สนามบินใกล้เคียงพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง คือ สนามบินนานาชาติหาดใหญ่ เป็นสนามบินนานาชาติที่สำคัญที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค โดยมีเที่ยวบินสายการบินแห่งชาติ (การบินไทย) และสายการบินต่างประเทศ เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร ภูเก็ต กัวลาลัมเปอร์ และสิงคโปร์

การชลประทาน/แหล่งน้ำ

เทศบาลเมืองควนลังมีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ คลอง จำนวน 5 สาย คือ คลองอุตะเกา คลองสอ คลองตำ คลองนนท์ และคลองวาด มีห้วย/หนอง/บึง จำนวน 72 แห่ง ที่สำคัญได้แก่ บึงมาบบัว บึงหนองหว้า บึงพิชัย หนองยาว และพรจุต ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประชาชน นอกจากนี้ ยังมีคลองชลประทาน จำนวน 2 แห่ง ฝายต้นน้ำลำธาร (ฝายแม้ว) จำนวน 3 แห่ง บ่อบาดาลสาธารณะ จำนวน 4 แห่ง และบ่อน้ำตื้น จำนวน 600 แห่ง

นโยบายการบริหาร

การกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารและจัดสรรงบประมาณของเทศบาลเมืองควนลังในระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ.2564 – พ.ศ.2567) จึงได้กำหนดเป็นกรอบนโยบาย คือ นโยบายเร่งด่วน นโยบายสำคัญ และนโยบายต่อเนื่อง รวม 9 ข้อ ดังต่อไปนี้ (เทศบาลเมืองควนลัง, 2564 : ออนไลน์)

นโยบายเร่งด่วน

1. ควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid – 19) และการดูแลช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงการให้สวัสดิการของรัฐ ผู้เจ็บป่วย ผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเร่งด่วนและเหมาะสม

นโยบายสำคัญ

2. นโยบายด้านการสาธารณสุข เพื่อยกระดับการสาธารณสุข และการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดย จะจัดตั้งศูนย์แพทย์เทศบาลเมืองควนลัง โดยใช้สถานที่ส่วนหนึ่งของอาคารสำนักงานเก่าเทศบาลเมืองควนลัง และยกระดับการให้บริการของศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองควนลังทั้ง 3 เขต โดยเพิ่มเครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรทางการแพทย์ พัฒนาระบบการรับและการ ส่งผู้ป่วยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. นโยบายด้านการศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาและส่งเสริม การศึกษาให้เด็กปฐมวัยมีศักยภาพและความพร้อมในการเรียนรู้ทุกด้าน โดยจะสร้างโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองควนลังที่มีมาตรฐานและคุณภาพ (โรงเรียนอนุบาลปริเมียม) เชื่อมต่อเนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองควนลังและยกระดับการให้บริการ การเรียนรู้ เคลื่อนที่ และระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา

4. นโยบายด้านเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ของเทศบาลเมืองควนลัง และสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น รองรับการเจริญเติบโตเป็นเมืองใหญ่ของควนลัง โดยจะปรับปรุงระบบ การเก็บภาษีของเทศบาล การหารายได้และช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนด้านรายได้ โดยจะจัดสร้างสถานธนาณบาล

เทศบาลเมืองควนลัง สร้างอาชีพใหม่ พัฒนาอาชีพเดิมของประชาชน ได้แก่ การสร้างตลาดคนเดิน จัดทำโครงการนาข้าว คนควนลัง ต่อยอดโครงการพัฒนาการผลิตส้มโอหอมควนลัง รวมไปถึงการยกระดับและพัฒนาอาชีพอื่นของประชาชน

5. นโยบายด้านคุณภาพชีวิต ยกระดับคุณภาพชีวิต ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส โดยจะจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองควนลัง ขับเคลื่อนกิจกรรมและบริการ สังคมอุดมสุข เอื้ออาทร ครอบคลุมทุกเพศวัย ของประชาชนชาวควนลัง

นโยบายต่อเนื่อง

6. นโยบายด้านภูมิทัศน์เมืองควนลัง ยกระดับภูมิทัศน์เมืองควนลังให้มีความสวยงาม โดยการจัดสร้างแลนด์มาร์ค (Landmark) เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยว สร้างสวนหย่อม สวนสุขภาพ และลานกีฬาในชุมชน เพื่อเป็นพื้นที่พักผ่อนและรวมตัวในการทำกิจกรรมให้กับประชาชน รวมไปถึงการดูแลตกแต่งไหล่ทาง ถนนให้สะอาดสวยงาม

7. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน ยกระดับการขยายระบบถนนและระบายน้ำ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา อย่างทั่วถึง เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองควนลังในทุกๆ ด้าน ให้เกิดความสะดวก สบายต่อประชาชน รวมไปถึงการติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัย CCTV เพื่อให้ประชาชนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

8. นโยบายด้านบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยการทำโครงการ เทศบาลพบชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้พี่น้องชาวควนลังเข้าถึงการให้สวัสดิการด้านต่างๆ ของเทศบาลเมืองควนลัง ส่งเสริมการทำงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึง ตรวจสอบ และมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลอันจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ความโปร่งใส และทบทวนจัดทำแผนชุมชน 41 ชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอสภาพปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่างๆ ของแต่ละชุมชน ตรงกับความต้องการของชุมชนนั้นๆ ทำให้การแก้ปัญหาได้ตรงจุด

9. นโยบายด้านสังคมที่ดีและมีความสุข สนับสนุนกิจกรรม การมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรักความสามัคคีภายในชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมชุมชนห่างไกลยาเสพติด โดยการจัดกิจกรรมเชิงบวกในการรณรงค์และป้องกัน เพื่อให้ประชาชนและเยาวชนในชุมชนห่างไกลจากยาเสพติดรวมถึงสามารถลดปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

จะเห็นได้ว่า สวนส้มโอหอมควนลัง จัดเป็นพืชเศรษฐกิจประจำตำบลควนลัง โดยได้อยู่ในนโยบายสำคัญที่ถูกผลักดันจากเทศบาลเมืองควนลังภายใต้แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องการยกระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่จากโครงการพัฒนาผลิตส้มโอหอมควนลัง

2.4.2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

ส้มโอหอมควนลัง จัดเป็นสินค้าที่ได้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) โดยในที่นี่ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของส้มโอหอมควนลัง ตามการอ้างอิงของคู่มือปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ส้มโอหอมควนลัง” ภายใต้โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ได้จนถึงปี พ.ศ.2564 ดังต่อไปนี้ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2561 : 6-11)

1. นิยามผลิตภัณฑ์

ส้มโอหอมควนลัง (Pomelo Hom Khuanlang) หมายถึง ส้มโอที่เปลือกมีกลิ่นหอมพิเศษโดดเด่นแตกต่างจากส้มโออื่น ผลมีรูปร่างกลมสูง ไม่มีจุก น้ำหนักผลอยู่ระหว่าง 1-2.5 กิโลกรัม เนื้อผลสีชมพูเข้ม-แดง เนื้อผลนิ่ม ฉ่ำ เนื้อกุ่มกรอบ เมล็ดสีไปถึงไม่มีเมล็ด รสชาติหวานอมเปรี้ยว ไม่ขม ซึ่งปลูกในพื้นที่ตำบลควนลัง อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา

2. รายละเอียดลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

1) พันธุ์

พื้นเมือง

2) ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง ทรงกลมสูง ขนาดค่อนข้างใหญ่ ไม่มีจุก
- เปลือก สีเขียวอมเหลือง ผิวหยาบด้วยต่อมน้ำมันขนาดใหญ่ เปลือกหนา
- เนื้อ เนื้อนิ่ม ฉ่ำ ล่อนปอกง่าย สีชมพูเข้ม-แดง กลีบหนา เนื้อกุ่มกรอบ ใหญ่ยาว ปลายกุ่มเรียวแหลม
- เมล็ด เมล็ดสีไปถึงไม่มีเมล็ด
- รสชาติ หวานอมเปรี้ยว กลิ่นเนื้อผลหอม

3) ลักษณะทางเคมี

- ความหวานอยู่ในช่วง 12-13 องศาบริกซ์

3. ขอบเขตพื้นที่การผลิต

“ส้มโอหอมควนลัง” ต้องปลูกในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง ตำบลควนลัง อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลาเท่านั้น ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 66.76 ตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ที่ให้ผลผลิตที่มีลักษณะ

- พื้นที่ราบเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ
- ไกลแหล่งน้ำ ได้แก่ คลองต่ำ คลองวาด คลองนนท์ และ คลองสอ
- พื้นที่น้ำท่วมถึงแต่น้ำยังไม่เกิน 3 วัน

4. กระบวนการผลิต

4.1 การเตรียมพื้นที่

- ไถพรวนและไถพรวนดินแปลงปลูก เพื่อทำความสะอาดและกำจัดวัชพืชในแปลง
- กำหนดระบบปลูกเป็นแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือ ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่
- ระยะปลูกที่เหมาะสม 6x8 เมตร 1 ไร่ จะปลูกส้มโอได้ประมาณ 25-35 ต้น หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่
- ขนาดหลุมปลูก 50x50x50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟต 150 กรัม ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ 5 กิโลกรัมต่อหลุม หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่
- กลบหลุมจนเต็มเป็นกองสูง หมักหลุมที่กลบแล้วไว้ประมาณ 1 เดือน ก่อนที่จะปลูกหรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

4.2 วิธีการปลูก

- ใช้กิ่งตอนจากต้นแม่พันธุ์แท้ที่แข็งแรงสมบูรณ์ไม่มีโรค ในพื้นที่เทศบาลเมืองควนลัง
- ขุดหลุมปลูกที่หมักไว้ ขนาดความกว้างและยาวลึกมากกว่าถุงชำเล็กน้อย
- กลบหลุมและอัดดินในหลุมปลูกใหม่ให้แน่น

4.3 การดูแลรักษาส้มโอ

1) อายุดันส้มโอตั้งแต่เริ่มปลูกถึง อายุ 1 ปี

- ป้องกันการโยกคลอนของต้นโดยการปักไม้ชะมบ เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของต้น
- ใช้ขี้ข้าวหรือหญ้าแห้งคลุมโคนต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน

- การให้น้ำระยะ 7 วันแรกที่เริ่มปลูกต้องให้น้ำวันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น หลังจากนั้นให้วันเว้นวันจนต้นส้มโอแตกใบอ่อนจึงเว้นการให้น้ำห่างขึ้น โดยสังเกตจากสภาพดินและต้นส้มโอ

- แหล่งน้ำที่ใช้จากแหล่งน้ำจากลำคลองธรรมชาติที่สะอาดไม่มีสารเคมีเจือปน หรือจากบ่อน้ำตื้น

- ฉีดพ่นสารเคมีเพื่อป้องกันศัตรูพืช เช่น ด่างกุหลาบ และหนอนขอนใบสำหรับช่วงแตกใบอ่อน

- ปุ๋ยทางดินเน้นปุ๋ยคอกขี้วัว หรือปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลักร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเร่งการเจริญเติบโตทางลำต้นที่มีธาตุอาหารไนโตรเจน ปัส 2 ครั้ง หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ควรให้เมื่อต้นส้มโอผลิใบอ่อน ไม่ควรให้ในปริมาณมากในช่วงฤดูฝน

- การตัดแต่งกิ่ง เพื่อสร้างทรงพุ่มต้นให้เหมาะสมและสวยงาม

- ควบคุมวัชพืชรอบ ๆ โคนต้นส้มโอ โดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช

2) อายุต้นส้มโอ 2-3 ปี

- การให้ปุ๋ยทางดินเน้นปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลัก เช่น มูลวัว มูลไก่ ปุ๋ยหมัก หรือผสมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15-2 (N-P-KMg) โดยใช้ปุ๋ยเคมีในอัตรา 300-5 กรัม/ต้น/ครั้ง ใส่ปีละ 2 ครั้ง โดยหว่านรอบโคนต้น หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

- การให้น้ำประมาณ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ในช่วงฤดูแล้ง

- กำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอโดยวิธีการตัด หรือวิธีการถอนรอบโคนต้นเพื่อเป็นการพรวนดินไปในตัว เว้นการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช

- ตัดแต่งกิ่งที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า 30 เซนติเมตร จากผิวดิน รวมทั้งกิ่งที่อยู่ในระดับความสูงที่เหมาะสมแต่มีกิ่งที่แตกออกจากจุดเดียวกันมากกว่า 3 กิ่ง จะตัดให้เหลือ 3 กิ่งที่ชี้ไปในทิศทางไม่ตรงกันเพื่อกำหนดให้เป็นกิ่งหลักต่อไป หลังจากตัดแต่งกิ่งควรใช้ยากันรา หรือใช้ปูนขาวผสมน้ำทาตรงรอยแผลที่ตัด เพื่อป้องกันการทำลายของเชื้อรา เศษกิ่ง และใบที่ตัดควรเผาทำลายนอกบริเวณแปลงปลูก

3) อายุต้นส้มโอที่ให้ผลผลิตแล้วตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป

3.1) การดูแลส้มโอก่อนออกดอก

- ระยะบำรุงต้น เป็นการใส่ปุ๋ยทางดินเพื่อสะสมอาหารสร้างตาดอกและทดแทนธาตุอาหารที่สูญเสียไป โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15+2Mg หรือ 16-16-16 เป็นต้น โดยใช้ปุ๋ยเคมีในอัตรา 1.5-2 กิโลกรัมต่อต้น

หรือใส่เพิ่มขึ้นตามอายุของต้นส้มโอและผลผลิตในปีนั้น ๆ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ยคอก ชีววั รวมด้วยต้นละ 20 กิโลกรัม โดยหว่านกลบไปบนปุ๋ยเคมีแทนการพรวนดิน

- ระยะเร่งสร้างดอกจะใช้ปุ๋ยเคมีที่มีฟอสฟอรัสสูง เช่น 12-24-12 หรือ 8-4-24 เป็นต้น โดยใช้ปุ๋ยเคมีในอัตรา 1.5-2 กิโลกรัมต่อต้น หรือเพิ่มขึ้นตามอายุของต้นส้มโอโดยใส่ในช่วงก่อนการออกดอก

3.2) การดูแลส้มโอหลังการติดผล

- หลังติดผลต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ

- ระยะส้มโอติดผลอ่อน การใส่ปุ๋ยในช่วงนี้เป็นการช่วยบำรุงผลส้มโอให้เจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมอ โดยการใส่ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ เช่น 15-15-15 หรือ 16-16-16 หรือ 17-17-17 เป็นต้น โดยใช้ปุ๋ยเคมีในอัตรา 1.5-2 กิโลกรัมต่อต้น หรือเพิ่มขึ้นตามจำนวนผลอ่อนที่ติดแต่ละต้นเป็นเกณฑ์

- ระยะปรับปรุงคุณภาพผล จะใส่ปุ๋ยก่อนผลแก่จัดประมาณ 1 เดือน การใส่ปุ๋ยในช่วงนี้เป็นการช่วยเพิ่มความหวานและคุณภาพของผลให้ดีขึ้น โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตรที่มีธาตุอาหารโพแทสเซียมสูงและมีธาตุอาหารรองรวมอยู่ด้วย เช่น ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21+3Mg หรือ 12-12-17+2Mg เป็นต้น โดยใช้ปุ๋ยเคมีในอัตรา 1.5-2 กิโลกรัมต่อต้น

- แนวทางการใช้ปุ๋ยสำหรับผู้ปลูกส้มโอหอมควนล้งจะเน้นการใช้ปุ๋ยคอกเป็นหลัก เช่น มูลวัว มูลไก่ ปุ๋ยหมัก หรือผสมกับปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21-3 หรือ 12-12-17-2 หรือ 15-15-15 เป็นต้น โดยใช้ปุ๋ยเคมีในอัตรา 2 กิโลกรัม/ต้น/ปี ใส่ปีละ 2 ครั้ง โดยแบ่งใส่ต้นละ 1 กิโลกรัม หว่านรอบโคนต้น ครั้งแรกใส่หลังจากทำการเก็บเกี่ยวผล ครั้งที่สองใส่ห่างจากครั้งแรกประมาณ 6 เดือน

- ตัดแต่งกิ่งปีละครั้งหลังจากเก็บเกี่ยวผลครั้งสำคัญไปแล้ว โดยจะตัดกิ่งแห้ง กิ่งที่มีโรคแมลงรบกวน กิ่งที่มีกาฝาก และกิ่งที่อยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม เช่น กิ่งกระโดงหรือกิ่งที่เจริญเติบโตเข้าไปในทรงพุ่ม การตัดแต่งกิ่งต้องใช้ความระมัดระวัง ใช้เครื่องมือตัดแต่งกิ่งที่เหมาะสม เช่น หากเป็นกิ่งขนาดใหญ่ต้องใช้เลื่อยสำหรับตัดแต่งกิ่งและกรรไกรตัดแต่งกิ่งขนาดเล็ก ไม่ให้กิ่งฉีกขาดเกิดรอยแผลขนาดใหญ่ที่ลำต้นหรือกิ่ง หลังจากตัดแต่งกิ่งควรใช้ยากันรา หรือใช้ปูนขาว ผสมน้ำทาตรงรอยแผลที่ตัด เพื่อป้องกันการทำลายของเชื้อรา เศษกิ่งและใบที่ตัดควรเผาทำลายนอกบริเวณแปลงปลูก

- กำจัดวัชพืชมอย่างสม่ำเสมอโดยใช้วิธีการตัด หรือวิธีการถากรอบโคนต้นเพื่อเป็นการพรวนดินไปในตัว เว้นการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช

4.4 แมลงศัตรูพืช

1) หนอนขนใบ

สาเหตุเกิดจากหนอนผีเสื้อกลางคืน เป็นลักษณะของตัวอ่อนหนอนขนใบ กัดกินผิวใบทั้งด้านหลังใบ และท้องใบแล้วสร้างเส้นใยสีขาวจนแผ่นใบหักงอเสียหาย ระบาดในช่วงที่ฝนตกและเริ่มมีการแตกยอดอ่อน จนถึงระยะใบเฟสลาด

การป้องกันรักษา ทำได้โดยการดูแลสวนส้มโอให้สะอาด ตัดแต่งกิ่งให้ปุ๋ยและให้น้ำอย่างเป็นระบบ พร้อมกันทั้งสวน เพื่อให้ต้นส้มโอแตกยอดพร้อม ๆ กันจะได้ควบคุมการเกิดหนอนขนใบได้

2) หนอนปมเปลือกส้มโอ หรือหนอนผีดาษ

สาเหตุเกิดจากหนอนผีเสื้อกลางคืน เป็นลักษณะของตัวอ่อนหนอนเปลือกส้มโอกัดกินทำลายเปลือก ผลอ่อน ตั้งแต่ระยะเริ่มติดผลจนผลอ่อนอายุประมาณ 1-2 เดือน ทำให้เกิดรอยแผลขรุขระ ผลอ่อนอาจเจริญเติบโตต่อไปเป็นผลแก่ที่มีรอยแผลตะปุ่มตะป่ำ ระบาดในช่วงระยะดอกบานและเริ่มติดผลอ่อนใหม่ๆ จนผลอ่อนอายุประมาณ 1-2 เดือน

การป้องกันรักษา ดูแลต้นส้มโอให้ออกดอกพร้อมกันทั้งสวน จะได้ควบคุมการเกิดหนอนปมเปลือกส้มโอได้สะดวกขึ้น หากผลการระบาดไม่รุนแรงใช้สารสกัดธรรมชาติ

3) หนอนเจาะผล

สาเหตุเกิดจากหนอนผีเสื้อกลางคืน เป็นลักษณะของตัวอ่อนหนอนผีเสื้อกลางคืนกัดกินเปลือกผล ขึ้นในเข้าไปถึงเนื้อผล ทำให้ผลอ่อน-ผลแก่เกิดรอยแผลเน่าร่วงหล่น

4.5 สุขลักษณะและความสะอาด

- กำจัดวัชพืชในสวนส้มโอและดูแลสวนส้มโอให้สะอาด
- ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรค กิ่งที่แห้งตาย และกิ่งที่อยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมออก
- จัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์การทำสวนส้มโอ เช่น เลื่อยตัดแต่งกิ่ง กรรไกรตัดแต่งกิ่ง บันไดอลูมิเนียม ถังฉีดพ่นยา หนังกาก ฯลฯ ให้เป็นระเบียบง่ายต่อการหยิบมาใช้และจัดเก็บเข้าที่เมื่อใช้งานเสร็จ

5. การเก็บเกี่ยวผลผลิต

- เก็บเกี่ยวเมื่ออายุผลส้มโอ 160 ถึง 185 วัน นับจากวันติดผล โดยสังเกตสีผิวผลแก่เขียวอมเหลือง ต่อมาน้ำมันขยายใหญ่ขึ้นเมื่อกดกันผลจะนิ่ม

- วิธีเก็บผลให้ใช้กรรไกรตัดแต่งกิ่งตัดที่ข้อผลขึ้นจากผลเล็กน้อย โดยเก็บอย่างระมัดระวังอย่าให้ร่วง หล่นลงพื้นหรือทำให้ผลช้ำ

- การเก็บผลผลิตให้เก็บไว้ในที่ร่มตามอุณหภูมิห้องที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

6. การคัดขนาด/คุณภาพ

ส้มโอหอมควนลัง มีการกำหนดชั้นคุณภาพไว้ 3 ชั้นคุณภาพ โดยไม่มีผลต่อภาพลักษณ์ทั่วไปของ ผลผลิต คุณภาพ และคุณภาพการเก็บรักษา รวมทั้งการจัดเรียงในภาชนะบรรจุ ดังนี้

- ชั้นหนึ่ง (Class I) เส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 17 เซนติเมตร ผลส้มโอในชั้นนี้ต้องมีคุณภาพตรงตาม พันธุ์ มีตำหนิได้เล็กน้อยด้านรูปร่าง สี และผิว โดยไม่มีผลต่อรูปลักษณ์ คุณภาพ และคุณภาพการเก็บรักษา รวมทั้งการจัดเรียงสินค้าในภาชนะบรรจุ

- ชั้นสอง (Class II) เส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 15 เซนติเมตร ผลส้มโอในชั้นนี้ต้องมีคุณภาพตรงตาม พันธุ์ มีตำหนิได้เล็กน้อยด้านรูปร่าง สี และผิว โดยไม่มีผลต่อรูปลักษณ์ คุณภาพ และคุณภาพการเก็บรักษา รวมทั้งการจัดเรียงสินค้าในภาชนะบรรจุ

- ชั้นสาม (Class III) เส้นผ่าศูนย์กลางระหว่าง 12-14 เซนติเมตร ผลส้มโอในชั้นนี้ต้องมีคุณภาพตรงตาม พันธุ์ มีตำหนิได้เล็กน้อยด้านรูปร่าง สี และผิว โดยไม่มีผลต่อรูปลักษณ์ คุณภาพ และคุณภาพการเก็บรักษา รวมทั้งการจัดเรียงสินค้าในภาชนะบรรจุ

- ส้มโอต้องมีปริมาณความหวานเฉลี่ย 12-13 องศาบริกซ์

- ผ่านการเก็บเกี่ยวอย่างถูกต้อง ตามระยะของการเก็บผลผลิตและดูแลภายหลังเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ คุณภาพที่เหมาะสมกับพันธุ์และแหล่งผลิต

- เกณฑ์ความคลาดเคลื่อนเรื่องขนาด ยอมให้ส้มโอทุกชั้นมีขนาดที่ใหญ่หรือเล็กกว่าในชั้นถัดไปและ ปนเปื้อน ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนผลทั้งหมดหรือน้ำหนักรวม

7. การติดฉลาก

- รายละเอียดบนฉลากสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ระบุคำว่า “ส้มโอหอมควนลัง” และ/หรือ “POMELO HOM KHUANLANG” บนผลหรือบรรจุภัณฑ์ ของส้มโอหอมควนลัง อาจจะมีการระบุชื่อสวน/เกษตรกร ที่อยู่ติดต่อก็ได้

- ฉลากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ส้มโอหอมควนลัง”

หมายเหตุ สีที่แตกต่างกันของสัญลักษณ์ทั้ง 2 แบบ ไม่มีผลต่อคุณภาพของสินค้าส้มโอหอมควนลัง

ภาพที่ 8 : ฉลากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ส้มโอหอมควนลัง”

ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2561 : 11)

8. การจำหน่าย

ผู้ประกอบการค้า ต้องมีการขึ้นทะเบียนสมาชิก มีการรับซื้อสินค้า GI จากผู้ผลิตที่ขึ้นทะเบียนสมาชิก ต้องแยกสินค้า GI ออกจากสินค้าอื่นอย่างชัดเจน ต้องติดฉลากสัญลักษณ์ตรา GI บนสินค้า แยกสินค้าตามชั้นคุณภาพ และยอมรับเงื่อนไขในการตรวจสอบตามที่ตกลงไว้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สายสุตา เตียเจริญและคณะ (2560 : 1371-1392) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน 2) เพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน และ 3) เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบ้านลาดวิทยา จังหวัดเพชรบุรี

จำนวน 1 โรงเรียน ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การแสวงหาและการสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ การเข้าถึงและการแลกเปลี่ยนความรู้ และการนำความรู้ไปใช้

เอกรัฐ พิลลา (2558 : 173-181) ได้ศึกษาเรื่อง การระดมทรัพยากรชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการระดมทรัพยากรชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนรู้ในเรื่องวิถีชีวิตชุมชน และแนวทางจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 โดยใช้การวิจัยแบบเดลฟาย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในการวิจัยมีจำนวน 18 คน เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในบทบาทของรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาหัวหน้ากลุ่มสาระโรงเรียนมัธยมศึกษา และ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามปลายเปิดและ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่ามัธยฐานและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ พบว่า วิถีชีวิตชุมชนและแนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขต 4 ประกอบด้วย 1) วิถีชีวิตด้านคติและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา มีแนวทางการจัดการเรียนรู้คือ จัดครูประจำหมู่บ้านรับผิดชอบนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมกับชุมชน 2) วิถีชีวิตด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน มี แนวทางการจัดการเรียนรู้คือ ส่งเสริมปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่มีในท้องถิ่น แล้วเชื่อมโยงไปสู่หลักสูตร และส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงผลงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี 3) วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำนา ทำสวน และ ทำไร่ มีแนวทางการจัดการเรียนรู้คือ การเชื่อมโยงไปสู่หลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 4) วิถีชีวิตด้านแนวทางการปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรแบบผสมผสานและการนำเศษวัสดุมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีแนวทางการจัดการเรียนรู้คือ ส่งเสริมผู้เรียนให้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน รวมทั้งระดมองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน

Hamid Darmadi (2018 : 135 - 145) ได้เสนอการศึกษาเรื่อง Educational Management based on Local Wisdom. โดยมีมุมมองว่าในการพัฒนาการศึกษาของชาติจะพัฒนาผู้เรียนโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในเรื่องของเกษตรกรรม เศรษฐกิจชุมชน มาพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถของนักเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาชิกหนึ่งของชุมชน ได้แสดงให้เห็นถึงการกลมเกลียวชวนอันจะเป็นการสร้าง ความยั่งยืนในระยะยาวได้ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นแหล่งที่รวบรวมทั้งข้อเท็จจริง แนวคิด ความเชื่อ และการรับรู้สาธารณะ

ของกลุ่มคนในชุมชนจากบริบทของสภาพแวดล้อม ซึ่งการจัดการความรู้โดยใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การสร้าง การจัดเก็บ การนำไปใช้ และ การสืบทอด

Brent Taylor and Rob C.de Loe (2012 : 1207-1217) ได้ศึกษาเรื่อง Conceptualizations of local knowledge in collaborative environmental governance ซึ่งเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับ แนวคิดความร่วมมือกันในกระบวนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยบูรณาการกับการจัดการความรู้ท้องถิ่น ซึ่งมีผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกันในวงกว้างขึ้น เพิ่มจำนวนมิติต่างๆ และ การมีความรู้ที่หลากหลายจากฐานของธรรมชาติ ในการนำมาสนับสนุนเป็นเทคนิคต่าง ๆ ในการพัฒนานโยบายของท้องถิ่น

Chartchai Na Chiangmai (2017 : 175-180) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Creating efficient collaboration for knowledge creation in area-based rural development เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การทำงานร่วมกันในการสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการออกแบบกระบวนการทำงานร่วมกันใหม่เพื่อเพิ่มการขับเคลื่อนของข้อมูลและเพิ่มขีดความสามารถของผู้ทำงานร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการ “เชื่อมโยงและเรียนรู้” ตามบริบทขององค์ความรู้ที่สร้างขึ้นในท้องถิ่น และนำมาเป็นกระบวนการในการปรับปรุงการทำงานร่วมกัน เช่น การเสนอแผนในการพัฒนาต่าง ๆ

เอื้ออนุช ถนอมวงษ์, ทัพย์วัลย์ สุรินยา, งามลัมย์ ผิวเหลือง, นรุต์ม พรประสิทธิ์ และ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์ (2561 : 115-126) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชนอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน เป็นกระบวนการสำคัญอันนำมาซึ่งการแบ่งปัน และถ่ายโอนความรู้ และก่อให้เกิดกระจายความรู้ที่มีอยู่อย่างเหมาะสม ผลักดันให้เกิดการพัฒนาชุมชน และการอนุรักษ์ ไร่ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นลดลง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมใน การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีความผูกพันต่อชุมชนเป็นตัวแปรส่งผ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 647 คน ซึ่ง มีอายุเฉลี่ย 16.48 ปี ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยส่งผ่านความผูกพันต่อชุมชน นั่นคือเมื่อเยาวชนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จะมีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนที่ตนอยู่อาศัยมากขึ้น และส่งผลให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ข้อค้นพบครั้งนี้ทำให้เกิดความเข้าใจในกลไกการส่งผลของการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการมีส่วนร่วมใน การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Sinu Ignatius, Airthur Moresi M. and Siubelen Yacobus C.W. (2020 : 154-160) ได้ศึกษาเรื่อง The Innovation of Agricultural Technology Based on Local Wisdom in Riang Dua Bour Rice Field Community โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการเกษตรเกี่ยวกับข้าวมาประยุกต์เป็นนวัตกรรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ที่เป็นชาวนาด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า ชาวนามีความพึงพอใจในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับมาใช้เป็นนวัตกรรม ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมของชุมชน และเป็นการปรับการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน

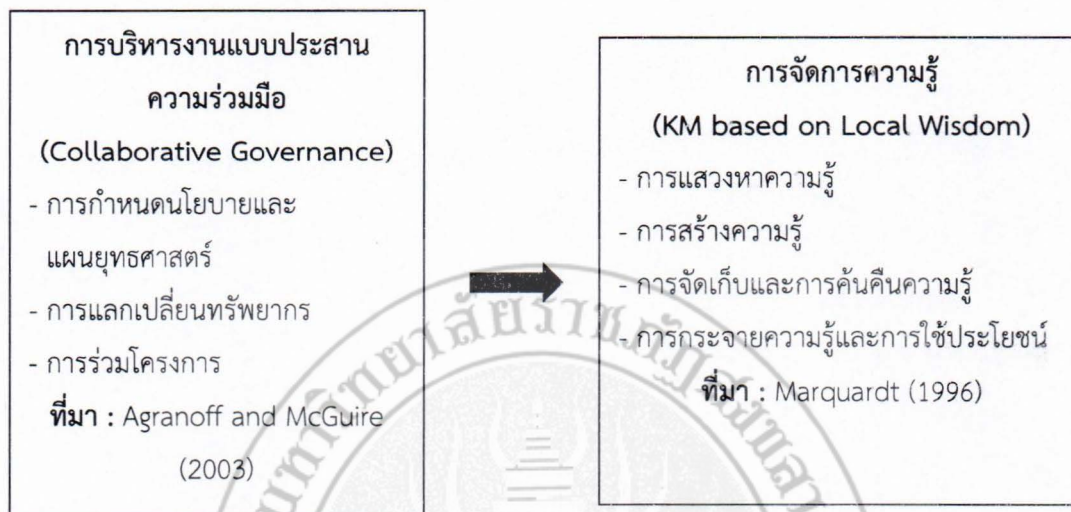
Nawatrot Intem, Thongchai Phuwanatwichit , Atchara Sarobol and Chetthapoom Wannapaisan (2021 : 38-50) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง The Local Wisdom Management Mohom for Stable Inherit and Lifelong Learning โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาบริบทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าหม้อห้อม ตำบลทุ่งไหล่ ซึ่งเป็นผ้าพื้นเมืองที่สำคัญของจังหวัดแพร่ และ ศึกษาการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหม้อห้อมให้มีความยั่งยืนที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการมีส่วนร่วมกันของคนในชุมชน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มชาวบ้านที่ทำผ้าพื้นเมือง และการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยผลการวิจัย พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหม้อห้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชน ทั้งการถ่ายทอดและการบูรณาการความรู้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน ระบบสังคมและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนเป็นชุมชนเข้มแข็ง กล่าวได้ว่า ผ้าหม้อห้อม ถือเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอิทธิพลมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนชุมชน

A. Krause , T. Becker , P.H. Feindt , C. Huyghe , A. Van den Pot-van Dasselaar and M. O'Donovan (2021 : 270-278) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Towards sustainable European grassland farming with Inno4Grass: an infrastructure for innovation and knowledge sharing โดยเป็นการนำเสนอความยั่งยืนด้วยการนำภูมิปัญญาทางการเกษตรมาเป็นนวัตกรรมในการจัดการและการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาพืชผลทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพเป็นพืชทางเศรษฐกิจได้ ด้วยกระบวนการการทำงานที่ร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน รัฐ และ เครือข่ายทางวิชาการ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้เฉพาะของพื้นที่ในการจัดการเพาะปลูกและการสร้างสรรค์นวัตกรรมร่วมกัน

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 9 : กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดังนี้

(1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การศึกษภาคสนาม (Field Survey) โดยการออกแบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการใช้สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

(2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษภาคสนาม (Field Survey) โดยการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 37 คน (โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์, 2563 : ออนไลน์) ข้อมูลสืบค้น ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2563 ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยการเทียบตารางเครซีและมอร์แกน (Robert V.Krejcie and Daryle W.Morgan, 1970 : 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน

หมายเหตุ : ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งโรงเรียนมีทั้งหมด 37 คน แต่ผู้วิจัยกังวลความคลาดเคลื่อนกรณีเมื่อเก็บข้อมูลจริงแล้วผู้ตอบแบบสอบถามไม่ครบตามจำนวน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูล จำนวน 32 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์รายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามวิธีของ Nastasi and Schensul (2005 อ้างใน ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2559 : 43) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการสัมภาษณ์รวมทั้งหมด 8 คน ดังนี้

- 1) ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง จำนวน 1 คน
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน 1 คน
- 3) บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ จำนวน 1 คน
- 4) เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง จำนวน 5 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling technique)

- 1) เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling)
- 2) เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยแนวความคิดทางทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดในการสร้างเป็นขั้นตอน ดังนี้

(1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ทฤษฎี แนวคิด เอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาสรุปเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

แบบสอบถาม สำหรับการเก็บข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ทั้งนี้ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะคำถามให้เลือกตอบเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ในการประเมิน ซึ่งมีระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ

ตอบ	มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ตอบ	มาก	ให้	4	คะแนน
ตอบ	ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ตอบ	น้อย	ให้	2	คะแนน
ตอบ	น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

แบบสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แนวคำถามมีรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

3.3 การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

1) นำแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างนี้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิแก้ไขปรับปรุงเพื่อความเหมาะสม และ เที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) การตรวจค่า IOC ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน สำหรับการตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือการวิจัย โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ซึ่งเกณฑ์ต้องมากกว่า 0.5 ข้อคำถามจะสามารถนำไปใช้ได้ โดยผลการวิเคราะห์ค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย อีกทั้ง ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามเหมาะสมกับการถามข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ ข้อคำถามควรปรับให้เห็นภาพของความร่วมมือในภาคส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อความชัดเจนในการตอบโจทย์วิจัย

อีกทั้ง ควรปรับปรุงแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเฉพาะคำถามสำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 โดยเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่มีความสำคัญสอดคล้องกับการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับแก้เป็นที่เรียบร้อย และปรับปรุงแก้ไขภาษาและคำถามให้ชัดเจน เข้าใจง่ายสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม และ ผู้ให้สัมภาษณ์

2) นำแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ที่แก้ไขปรับปรุงทั้งเนื้อหาและภาษาไปทดสอบ (Try Out) เพื่อหาความความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยทดลองเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ พิทยาคม จำนวน 30 คน มีเกณฑ์ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นต้องมากกว่า 0.7 ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.994 โดยแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น เชื่อถือได้สำหรับการนำไปดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงในชั้นวิจัยต่อไป โดยเป็นลักษณะของการหว่านแบบสอบถามทางระบบออนไลน์ โดยการสแกน QR Code หรือ Link Google Form

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อคำตอบว่าครบถ้วน หลังจากตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ โดยนำเสนอในรูปของความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลระดับคะแนน ผู้วิจัยได้ยึดหลักการกระจายแบบปกติข้อมูล โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน (Best, J. W., 1997 : 190) ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

คือ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} = 0.05$

3.4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์รายบุคคล

3.5 ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม (Ethical Consideration)

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม (Ethical Consideration) ตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคน มีดังต่อไปนี้

3.5.1 หลักความเคารพในบุคคล (Respect for person)

การให้อิสระในการตัดสินใจ โดยผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่าง อาสาสมัคร เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และเคารพการตัดสินใจของอาสาสมัครในการเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยให้อาสาสมัครพิจารณาตัดสินใจก่อนเซ็นยินยอม

3.5.2 หลักการให้ประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่อาสาสมัคร (Risk and Benefit)

ได้ประชาสัมพันธ์ชุมชน และ อาสาสมัครจะได้รับของที่ระลึกจากการเข้าร่วมในการวิจัย

3.5.3 การรักษาความลับของอาสาสมัคร (Privacy and Confidentiality)

การวิจัยเรื่องนี้ ปลายทางผู้วิจัยตั้งใจจะประชาสัมพันธ์ของดีชุมชน คือ สัมโอหอมนควนล้ง และคืน ข้อมูลให้แก่ชุมชนเผยแพร่ผลการเรียนรู้ โดยการจัดทำเป็นวิดิทัศน์ คลิปวิดีโอ มอบให้แก่เทศบาลเมืองควนล้ง และโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ซึ่งในคลิปวิดีโอจะไม่มีการเผยแพร่ภาพอาสาสมัคร โดยจัดทำเป็นคลิป วิดิโอ Animation และ จะเก็บไฟล์ข้อมูลจากการลงพื้นที่วิจัย ไฟล์รูปภาพ ไฟล์เสียง ไว้ในคอมพิวเตอร์หรือ โน้ตบุ๊กส่วนตัว โดยผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ คือ ผู้วิจัย ที่ปรึกษาโครงการวิจัย และ ผู้ช่วยผู้วิจัย และหลังจาก วิจัยเสร็จสิ้น ไฟล์ต่าง ๆ ที่เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊กส่วนตัว จะดำเนินการลบข้อมูลภายใน 1 ปี

3.5.4 หลักความยุติธรรม (Justice)

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria)

- 1) เป็นเพศชายและหญิง
- 2) มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป
- 3) เป็นผู้บริหารเทศบาลเมืองควนล้ง
- 4) เป็นผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์
- 5) เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์
- 6) เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม
- 7) เป็นบุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่
- 8) เป็นเกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอม อาศัยอยู่ในตำบลควนล้ง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 9) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

- 1) ไม่สมัครใจให้ข้อมูล

3.5.5 อุปสรรคและความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่ออาสาสมัครและความรับผิดชอบของผู้วิจัย (Challenges and risks towards participants including investigator's Responsibility)

การเก็บข้อมูลในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งผู้วิจัย และ ผู้ช่วยผู้วิจัยภาคสนาม ได้ฉีดวัคซีนโควิด-19 ครบ 2 เข็มขึ้นไป เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล คือ ธันวาคม 2564 ถึง มกราคม 2565) และ ในการเก็บข้อมูลจะเป็นรูปแบบวิธีการเว้นระยะห่างกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย การใส่หน้ากากอนามัย การพกแอลกอฮอล์เจลล้างมือติดตัว ตลอดระยะเวลาของการเก็บข้อมูล

หมายเหตุ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ KI เพื่อแทนการระบุชื่อสำหรับการเขียนผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง ใช้สัญลักษณ์ KI1

ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ใช้สัญลักษณ์ KI2

บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ ใช้สัญลักษณ์ KI3

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 1 ใช้สัญลักษณ์ KI4

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 2 ใช้สัญลักษณ์ KI5

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 3 ใช้สัญลักษณ์ KI6

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 4 ใช้สัญลักษณ์ KI7

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 5 ใช้สัญลักษณ์ KI8

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

4.4 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

4.5 การรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

4.1 ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลทั่วไปของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่รัฐประศาสน์ ดังนี้

ตารางที่ 5 : แสดงผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 32 คน)	ร้อยละ (100%)
1. เพศ		
ชาย	12	37.5
หญิง	20	62.5
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	-	-
20 – 29 ปี	4	12.5
30 – 39 ปี	4	12.5
40 – 49 ปี	5	15.6
50 ปีขึ้นไป	19	59.4

ลักษณะข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 32 คน)	ร้อยละ (100%)
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	20	62.5
ปริญญาโท	12	37.5
ปริญญาเอก	-	-
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	6	18.8
10 – 19 ปี	3	9.4
20 – 29 ปี	9	28.1
30 ปีขึ้นไป	14	43.8
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้		
ภาษาไทย	3	9.4
คณิตศาสตร์	7	21.9
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	10	31.3
สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	4	12.5
ศิลปศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์	-	-
สุขศึกษา พลศึกษา	-	-
การงานอาชีพ	4	12.5
ภาษาต่างประเทศ	4	12.5
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	-	-

เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 และ เป็นเพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ตามลำดับ

อายุ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 40-49 คน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 และ ในช่วงอายุ 30-39 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 กับ ช่วงอายุ 20-29 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาระดับปริญญาโท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาอยู่ในช่วง 20-29 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 ประสบการณ์ในการทำงาน

ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และ ในช่วง 10-19 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 ตามลำดับ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมาอยู่ในกลุ่มคณิตศาสตร์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 กลุ่ม สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 กลุ่มการงานอาชีพ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 กลุ่มภาษาต่างประเทศ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และกลุ่มภาษาไทย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 6 : การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์

(n = 32)			
การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านได้ร่วมสร้างแรงผลักดันการกำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง	3.15	1.11	ปานกลาง
2. ท่านได้ร่วมวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง	2.96	1.06	ปานกลาง
3. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับเทศบาลเมืองควนลัง และ ชุมชน ต่อการขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง	3.06	0.98	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.05	1.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับความคิดเห็นด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 1.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตารางที่ 7 : การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการแลกเปลี่ยนทรัพยากร

(n = 32)

ด้านการแลกเปลี่ยนทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีการมองหาทรัพยากรและองค์ความรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังร่วมกันระหว่าง เทศบาลเมืองควนลังและโรงเรียน เช่น การลงพื้นที่ ชุมชน	3.34	0.90	ปานกลาง
2. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการ แลกเปลี่ยนทรัพยากรและองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ส้มโอหอมควนลังกับชุมชน	3.28	0.85	ปานกลาง
3. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังนำองค์ความรู้ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังที่ได้ แลกเปลี่ยนกับชุมชนมาเป็นตัวอย่างสำหรับการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน	3.28	0.88	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.30	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่
รัฐประชาสรรค์ มีระดับความคิดเห็นด้านการแลกเปลี่ยนทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$
, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตารางที่ 8 : การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการร่วมโครงการ

(n = 32)

ด้านการร่วมโครงการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โรงเรียนผลักดันให้นักเรียนได้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความคิดเห็นในฐานะเยาวชน เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังที่ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน เทศบาลเมืองควนลัง และ ชุมชน	3.68	0.73	มาก
2. โรงเรียนผลักดันให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง	3.75	0.71	มาก
3. นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนได้ให้ข้อมูลแก่โรงเรียนเกี่ยวกับเทคนิค หรือ วิธีการภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง	3.75	0.87	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.72	0.77	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับความคิดเห็นด้านการร่วมโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 9 : การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม

(n = 32)

การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์	3.05	1.05	ปานกลาง
2. ด้านการแลกเปลี่ยนทรัพยากร	3.30	0.87	ปานกลาง
3. ด้านการร่วมโครงการ	3.72	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.35	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ กรณีสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 0.89)

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอม ควนลัง จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 10 : การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง
จังหวัดสงขลา ด้านการแสวงหาความรู้

(n = 32)

การแสวงหาความรู้	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังแสวงหา ความรู้ที่มีประโยชน์จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิ ปัญญาส้มโอหอม ควนลัง เช่น ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทางวิชาการ หรือสื่อออนไลน์	3.65	0.74	มาก
2. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังแสวงหา ความรู้ที่มีประโยชน์โดยการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ให้นักเรียนและ ประชาชนเกษตรกรได้รับฟัง เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง	3.56	0.75	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.60	0.74	มาก

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่
รัฐประชาสรรค์ มีระดับความคิดเห็นด้านการแสวงหาความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$, S.D. =
0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 11 : การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการสร้างความรู้

(n = 32)

การสร้างความรู้	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังเปิดโอกาสให้นักเรียนในพื้นที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง	3.53	0.76	มาก
2. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังได้นำความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังมาหล่อหลอมความรู้ให้กับนักเรียน และ ประชาชน เกษตรกร	3.62	0.79	มาก
3. โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาดูงาน ลงพื้นที่เรียนรู้สวนส้มโอหอมควนลังโดยความร่วมมือกับเทศบาลเมืองควนลังและชุมชน	3.59	0.83	มาก
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังจากแนวทางความร่วมมือกับเทศบาลเมืองควนลังและชุมชน	3.59	0.75	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.58	0.78	มาก

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับความคิดเห็นด้านการสร้างความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 12 : การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการจัดเก็บและการค้นคืนความรู้

(n = 32)

การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังในรูปแบบข้อมูลสารสนเทศ โดยการบันทึกในระบบฐานข้อมูล (Database)	3.31	0.93	ปานกลาง
2. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังในรูปแบบพ็อคเก็ตบุ๊ค แผ่นพับ เป็นต้น	3.37	1.00	ปานกลาง
3. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการหล่อหลอมภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังจนนักเรียน ประชาชนในชุมชนสามารถบอกเล่าต่อกันได้	3.28	0.88	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.32	0.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับความคิดเห็นด้านการจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$,S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตารางที่ 13 : การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ด้านการกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์

(n = 32)

การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ วิทยุ	3.37	0.94	ปานกลาง
2. โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังที่ได้จัดเก็บในรูปแบบพ็อคเก็ตบุ๊ค แผ่นพับ มาเผยแพร่แก่สาธารณะ	3.37	0.87	ปานกลาง
3. โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมงานประชาสัมพันธ์ของดีชุมชน ที่เทศบาลเมืองควนลังเป็นผู้จัด เพื่อกระจายความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังให้แก่ประชาชนและเยาวชน	3.56	0.80	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.43	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับความคิดเห็นด้านการกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้น การที่โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมงานประชาสัมพันธ์ของดีชุมชน ที่เทศบาลเมืองควนลังเป็นผู้จัด เพื่อกระจายความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลังให้แก่ประชาชนและเยาวชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = 0.80)

ตารางที่ 14 : การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม

(n = 32)

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการแสวงหาความรู้	3.60	0.74	มาก
2. ด้านการสร้างความรู้	3.58	0.78	มาก
3. ด้านการจัดเก็บและการค้นคืนความรู้	3.32	0.93	ปานกลาง
4. ด้านการกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์	3.43	0.87	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.48	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.83)

4.4 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 15 : สมมติฐานของการวิจัย : การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม (การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น)	
	P - Value	Coefficients (Beta)
การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ	0.000	0.975***
Adjusted R Square = 0.950 Constant = 5.095 F = 585.705 Sig = 0.000 n = 32		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_1 = 0.975$, $p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย โดยอิทธิพลของการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือสามารถอธิบายการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ร้อยละ 95.0

4.5 การรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลัง จากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

4.5.1 ประวัติความเป็นมา

ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง (KI1) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในเรื่องของส้มโอหอมควนลังมีชื่อเสียงและดังมากในสมัยก่อน และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยคณะทรัพยากรธรรมชาติ เป็นผู้ดำเนินการและผู้ที่เข้มแข็งหลักๆ คือเกษตรจังหวัดได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยคณะทรัพยากรธรรมชาติได้ดำเนินการ มีนโยบายให้จังหวัดสงขลาเป็นเมืองส้มโอในยุคสิบกว่าปีที่แล้ว ซึ่งท่านนายกได้จัดทีมส้มโอหอมควนลัง และได้สัมภาษณ์ผู้อาวุโสเพื่อการพัฒนาให้ส้มโอหอมควนลังคงเป็นเอกลักษณ์ของเมืองควนลัง ท่านนายกเทศบาลได้มีการนำเสนอกับคณะทีมควนลัง ก้าวหน้าและได้รับการตอบรับจากทีมงานอย่างดี ท่านนายกได้มีการหยิบยกประเด็นสำคัญโดยให้มีต้นไม้ประจำเมืองควนลังมีการสำรวจส้มโอสามสิบกว่าสวน ซึ่งเป็นสวนส้มโอที่รกร้างทั้งหมดส่วนมากเป็นพื้นที่ของผู้อาวุโสเพราะส้มโอเป็นไม้มงคล ได้ประชุมพูดคุยเพื่อที่จะให้ทางเทศบาลได้เข้ามาจับบทบาทฟื้นฟู ช่วยเหลือดูแล ท่านนายกได้พูดคุยกับทางคณะทรัพยากรธรรมชาติของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เช่น ส้มโอมิกังโถมเป็นเชื้อรา และได้ค้นกลุ่มคนประชุมที่มีไร่ส้มโอคนละสามสิบกว่าไร่ เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI8) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทางเทศบาลเข้ามาเพื่อที่จะฟื้นฟูส้มโอหอมควนลัง ซึ่งเมื่อก่อนได้ มีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ตั้งชื่อส้มโอหอมควนลังว่า ส้มโอหอมหาดใหญ่ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 พัฒนาร่วมกันมาเรื่อยๆ ปี พ.ศ. 2557-2558 กิ่งพะยอมส้มโอรวมกันประมาณ 700 กิ่ง ทางเทศบาลจัดเจ้าหน้าที่มาพะยอม เทศบาลพะยอมต่อมาได้มีการแจกกิ่งพันธุ์ ทางเทศบาลมาขอความช่วยเหลือ KI8 ก็ให้ความร่วมมือเพราะถือว่าเป็นศูนย์กลาง สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำแลกเปลี่ยนความรู้ ตั้งแต่ทางเทศบาลได้มีการยอมรับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา จึงเกิดเป็นผลสำเร็จ ได้เกิดมีสมาชิกประมาณสิบกว่าคน ณ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดห้าสิบคน ซึ่งทางเทศบาลก็มาร่วมอยู่แล้วและมีการจัดงานมหกรรมร่วมกับทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ตั้งแต่เป็นส้มโอหอมหาดใหญ่ ชื่อส้มโอหอมควนลังมีมาตั้งแต่ดั้งเดิมแล้ว ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อยากเปลี่ยนชื่อเป็นส้มโอหอมหาดใหญ่เพื่อจะได้เป็นที่รู้จักมากกว่าเพราะ

ประชากรในภาคใหญ่มีมากพอสมควร แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนชื่อได้เพราะชื่อส้มโอหอมควนลังเป็นที่รู้จักมานานแล้วและรวมไปถึงมีบุคคลที่มีชื่อเสียงอยู่ในพื้นที่เทศบาลควนลัง KI8 และทางเทศบาลได้มีร่วมมือจัดตั้งคณะกรรมการโดยมีทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ได้จัดตั้งรองประธานหมู่ละ 1 คน เพื่อให้สะดวกต่อการติดต่อข้อมูล ในบทบาทการดำเนินงาน ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง (KI1) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทางเทศบาลได้ไปศึกษาดูงานส้มโอที่ประสบความสำเร็จได้รับ GI และ GIP ที่นครศรีธรรมราช ส้มโอทับทิมสยาม เรียนรู้การทำ GI หลักการบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และให้ความรู้แก่ทั้งสามสิบกว่าแปลงได้มีการสำรวจลงพื้นที่ในสวนว่ามีความแตกต่างอย่างไร การจัดระบบของเทศบาลทำให้ชาวบ้านมีความเข้าใจการทำงานกันเป็นทีมที่ดี จึงจะทำให้ดีที่สุด ทางอำเภอได้เข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือสนับสนุน ในส่วนการได้รับ GI ช่วงประมาณปี พ.ศ.2559 ได้มีประเทศจีนติดต่อเข้ามาซื้อขายส้มโอหอมควนลัง ทางบริษัทได้เข้ามาพูดคุย เพราะได้เห็นส้มโอหอมควนลังได้ออกรายการทีวี ส่วนมากจะเน้นไปทางความร่วมมือจากเกษตรกรมากกว่าหรือเครือข่ายที่เข้าระบบกับทางเทศบาล หลังจากที่ได้ GI มาแล้ว สพพ.8 ทางจังหวัดมาจัดแจ้งให้ทางเทศบาลควนลังเป็นแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวของดีสงขลาเพื่อช่วยทางเจ้าของสวนและเกษตรกร ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ได้มีการค้าขายส้มโอโดยช่องทางออนไลน์ การประชาสัมพันธ์ส้มโอหอมควนลัง โดยมีพาณิชย์จังหวัดและจังหวัดมีข้อมูลให้ความรู้ทางเว็บไซต์ ในส่วนของสติกเกอร์โลโก้ส้มโอหอมควนลังได้มีเทศบาลช่วยดูแล มีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการปรึกษาหารือกันทางเจ้าของสวนได้จัดทำเสนอโครงการแลกเปลี่ยนความคิดแก้ไข ทางจังหวัดมีงบประมาณได้ช่วยเหลือ

กล่าวได้ว่า ในปัจจุบัน มีการต่อยอดโครงการพัฒนาการผลิตส้มโอหอมควนลัง ภายใต้นโยบายด้านเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ของเทศบาลเมืองควนลัง และสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น รองรับการเจริญเติบโตเป็นเมืองใหญ่ของควนลัง

4.5.2 บทบาทความร่วมมือกันระหว่างชุมชน รัฐ และ โรงเรียน

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI4) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ส่วนใหญ่จะเป็นความร่วมมือกับทางเทศบาลเมืองควนลังของกองสวัสดิการ คือ จะมีการประชุมร่วมกันตลอด ตั้งแต่เริ่มต้นเก็บเกี่ยวผลผลิต ว่าจะให้ตัวส้มโอได้มีผลผลิตกันทั่วทุกทุกสวน เพื่อจะได้มีการจัดงานโปรโมทส้มโอหอมของควนลังได้พร้อมกัน ถ้าเป็นส้มโอที่ออกผลเรื่อยๆ จะเป็นส้มโอที่ไม่มีคุณภาพมากนัก ปกติผลผลิตที่จะสามารถเกี่ยวได้ประมาณเดือนพฤศจิกายน ซึ่งทางเกษตรกรจะมีการประชุมเฉพาะเจ้าของสวนกันเองก่อน และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการก็จะมีการเรียกไปประชุมกันที่เทศบาล เรื่องของการจัดงาน การกำหนดนโยบาย การดูแลรักษาส้มโอ เพื่อที่จะให้ทางหน่วยงานเทศบาลได้มีการช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกรมีความขัดข้องเรื่องน้ำ ท่อน้ำ บ่อบาดาล เป็นต้น หรือเรื่องของการให้ผลส้มโอออกดอก เจ้าของสวนก็จะมี

การประชุมกันก่อนว่าจะมีการปล่อยน้ำและให้ทุกสวนมีการรดน้ำ เพราะส้มโอแห้ง ขาดน้ำเต็มที่ ซึ่งเทคนิคนี้ก็จะมีการปล่อยน้ำให้พร้อมกัน และมันจะออกดอกออกผลผลิตเหมือนกันทุกสวน

ปีที่ผ่านมาได้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งทางเกษตรสพ.เองก็ได้มีการณรงค์ โฆษณาให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก และได้มีการจัดทำเป็นคลิปวิดีโอขึ้นเป็นปีแรก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักสวนส้มโอมาจากเพจ facebook มีการติดตามการซื้อส้มโอหรือติดต่อมาทางเทศบาล ช่วงฤดูของส้มโอเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน จะมีรสชาติดีหวานอมเปรี้ยว เนื้อส้มโอจะมีสีชมพูเข้มไปถึงแดง นี่ก็เป็นความแตกต่างของส้มโอควนลังที่มีความแตกต่างจากส้มโอในจังหวัดอื่นๆทางเกษตรอำเภอบอกว่า มีส้มโอหอมของควนลังที่สะอาดด้วย ซึ่งทางสะอาดได้มีมาขยายพันธุ์และนำไปปลูกเอง

การแลกเปลี่ยนทรัพยากร คือ ทางเทศบาลจะลงมาดูแลในทุกๆส่วน เช่น การจัดการดูแล ถ่ายรูปและนำไปประชาสัมพันธ์ ในการวางแผนต่อไป นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานศูนย์วิจัยและการเกษตรเข้ามามีส่วนร่วมพาณิชย์จังหวัดเข้าช่วยเหลือในเรื่องของแพ็คเกจ โดยการทำกล่องให้ ของกรมทางทรัพย์สินทางปัญญา ในกล่องสามารถบรรจุได้ 2 ลูก และนำขึ้นเครื่องบินได้ ในปีที่ผ่านมา จะมีการจัดงานส้มโอ แต่เนื่องจากสถานการณ์โควิด จึงไม่สามารถจัดงานได้ ซึ่งงานส้มโอได้มีการจัดงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 โดยนายกเทศบาลได้มีการฟื้นฟู ตอนกิ่งส้มโอแจกให้กับชาวบ้าน ซึ่งเมื่อก่อนทางเทศบาลควนลังได้จัดงานปิดถนนในหมู่บ้าน 5 วัน 5 คืน และในปีนี้ผลผลิตก็พร้อมที่จะจัดงานได้ แต่เนื่องจากโควิดเลยจัดงานไม่ได้ และในปีนี้การประชาสัมพันธ์จะอยู่ที่สวนลุงหินเป็นหลัก

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI5) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในส่วนของโครงการทางเทศบาลจะเป็นคนจัดทำมากกว่า ส่วนมากแล้วการทำสวนส้มโอของชาวบ้านเป็นการทำโดยมีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ทางเทศบาลแค่นัดประชุมยังไม่ข้อมูลในเชิงลึกเช่นกัน เช่น การนัดประชุมว่าสวนนี้ออกผลเท่าไร มีผลผลิตเท่าไร มีรายได้เท่าไร ขายแล้วเฉลี่ยได้กี่ลูก แต่จะมีอีกองค์กรหนึ่ง คือ สพพ. จะมาถามเรื่องข้อมูลเก็บข้อมูลและมีการเจอนำดินไปตรวจแร่ธาตุในดิน แต่เมื่อนำไปตรวจแล้ว ณ ปัจจุบันนี้ก็ยังไม่มีการเคลื่อนไหวที่เป็นรูปเป็นร่าง ชาวบ้านก็ต้องช่วยเหลือตัวเอง โดยใส่มูลวัวตามวิถีชาวบ้าน และเคยมีการแจกสารที่เป็นสารปรับปรุงหน้าดิน แต่ก็ยังไม่มีการย้อนกลับมาดูว่า ดินสวนนี้มีองค์ประกอบที่เหมาะสมกับส้มโอหรือไม่ ดินขาดแร่ธาตุอะไร ก็ยังไม่รู้ ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าของสวนก็จะจัดการกันเองแต่ดันไม่ก็มีความสมบูรณ์ ไม่มีปัญหา ทางสวนก็ระบุปัญหาที่ไม่ชัดเจน หน่วยงานก็เลยแก้ปัญหาไม่ถูกต้อง แต่หน่วยงานลงมาเก็บข้อมูลและเจ้าของสวนบอกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้ นำมารวบรวมข้อมูลของปีอื่นๆแล้วว่ามีปัญหาอะไรบ้าง ทางหน่วยงานก็จะมาทำโครงการรองรับได้ แต่ในส่วนนี้ก็ยังไม่มี ไม่ได้พูดคุยถึงรายละเอียด เพียงแต่ปัจจุบันเจ้าของสวนทำด้วยการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา ไม่มีการทำจากที่นักวิชาการเข้ามาดูแลเข้ามาควบคุมหรือถามข้อมูล แต่คิดว่าพอชาวสวนรวมตัวกันได้ ก็อยากจะทำเป็นวิสาหกิจชุมชน

สามารถที่จะติดต่อกับองค์กรของภาครัฐได้ง่ายขึ้น ปัจจุบันสวนส้มโอที่ขึ้นทะเบียนอยู่ มีประมาณ 50 สวน แต่ที่ขึ้นทะเบียนกับเทศบาลแล้วมีประมาณ 13 สวน และในส่วน สพพ. มีการให้ความช่วยเหลืออยู่บ้าง เช่น ให้น้ำ

บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ (KI3) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในส่วนของเกษตรอำเภอหาดใหญ่ ได้มีการจัดการประชุมยื่นเรื่องการทำ GI ซึ่งได้มีการเชิญท่านเกษตรอำเภอหาดใหญ่และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน เข้าไปร่วมประชุมกำหนดกฎเกณฑ์ ลงพื้นที่ในการประเมินลักษณะส้มโอ ประเมินการปลูก จะเป็นลักษณะที่ทางเทศบาลมีแผนและขั้นตอนของกฎเกณฑ์ที่วางไว้แล้ว และได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มาร่วมด้วย ถ้าเป็นในเรื่องทางวิชาการทางด้านการเกษตรที่เกี่ยวข้อง จะมีกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมวิชาการการเกษตร(สำนักงานเกษตรอำเภอหาดใหญ่) สพพ.8 ที่เข้าไปร่วมและมีบทบาทในการให้ข้อมูล ยกตัวอย่างเช่น เกณฑ์ลักษณะความหวานของส้มโอควนลัง มีปริมาณความหวานอยู่เท่าไรที่จะจัดว่าเป็นเกณฑ์ที่ได้ตามคุณภาพ ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นการกำหนดกลยุทธิ์ร่วมกันและถือเป็นหุ้นส่วนในภาคทางวิชาการ ในเรื่องของการแลกเปลี่ยนทรัพยากร จากที่ลงพื้นที่ในสวนส้มโอพบปัญหาอะไรบ้าง และได้มีการเสนอแนะให้เทศบาล หรือโรงเรียนได้ดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไรบ้างที่ทำให้มีการพัฒนามากขึ้น

ตามภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานเกษตรอำเภอหาดใหญ่ในการส่งเสริมเกษตรกร ยกตัวอย่างเช่น เรื่องของการจัดการ การปลูกส้มโอของควนลังให้มีคุณภาพและปลอดภัยทั้งในส่วนของการเกษตรกร และส่วนของผู้บริโภค ทางหน่วยงานได้มีการไปร่วมส่งเสริมทางกรมวิชาการ ให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) คือแนวทางในการทำกรเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี เป็นการปฏิบัติการทางการเกษตรที่เหมาะสมสำหรับสวนส้มโอควนลัง สำหรับพืชต้องมีการดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งจะมีเกณฑ์ที่ให้เกษตรกรปฏิบัติ และการประเมินในเบื้องต้น ถ้าเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์ที่กรมวิชาการกำหนด เกษตรกรก็จะได้รับการรับรองมาตรฐาน เป็นสัญลักษณ์ Q ว่าสวนส้มโอนี้เป็นส้มโอหอมของควนลังที่มีความปลอดภัย ซึ่งในส่วนการช่วยเหลือของหน่วยงานได้ไปมีบทบาทในการทำให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานขึ้น จากที่ได้รับการรับรองจากทางหน่วยงานราชการก็ได้ทำร่วมกัน เพราะว่าในส่วนของการส่งเสริมการเกษตรได้ทำ MOU ร่วมกับกรมวิชาการเกษตร

เพราะฉะนั้น หน้าที่บทบาทของหน่วยงานก็คือ การให้ความรู้กับเกษตรกรในเรื่องของ GAP และการตรวจสอบประเมินแปลงเบื้องต้น หลังจากนั้นก็มีหน่วยงานต่อไปให้กับกรมวิชาการเกษตรมาตรวจสอบและรับรองแปลงอีกครั้ง ว่าตามเกณฑ์ของ GAP พืชอาหารในส่วนของส้มโอแล้วว่า เกษตรกรรายนี้หรือเกษตรกรแปลงนี้สามารถที่จะผ่านตามมาตรฐานหรือข้อกำหนดหรือไม่ นอกจากนี้ในเรื่องของการส่งเสริมการตลาด ทางหน่วยงานก็จะลงพื้นที่ไปเยี่ยม ไปส่งเสริมในเรื่องต่างๆ เข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหา เช่น โรคแมลง ซึ่งเมื่อฤดูกาลที่ผ่านมา จะพวกแมลงด้วงกุหลาบที่ไปกัดกินยอดใบอ่อนของส้มโอ ทำให้ส้มโอได้รับความเสียหาย

ส่งผลให้มีการระบาดทั่วสวนส้มโอ ซึ่งการเข้าไปแก้ไขปัญหาก็จะดูว่าแมลงที่กัดกินส้มโอ เป็นแมลงชนิดไหน และได้มีการให้คำแนะนำกับเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรก็ได้มีการแจ้งเรื่องประสานงานกับทางเทศบาลไว้แล้ว และหน่วยงานก็จะเข้าไปดูแลโดยตรงรวมทั้งการช่วยเหลือแก้ไขปัญหมาถึงวิธีการจัดการกับแมลงชนิดนี้อย่างไรในเบื้องต้น

ดังนั้น เมื่อเกษตรกรมีปัญหาก็จะแจ้งกับทางเทศบาล และหน่วยงานก็ได้มีการไปเข้าไปช่วยเหลือทางเทคนิคต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือเกษตรกรสามารถที่จะแจ้งโดยตรงกับทางหน่วยงานก็ได้ ในส่วนตรงนี้ก็ ได้มีการแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งเมื่อปีที่แล้วในส่วนของทางอำเภอสะเตกา มีโครงการมีความสนใจจะมาศึกษาดูงานที่สวนส้มโอควนลัง ถึงการดูแลรักษาสวนส้มโอ การได้รับรอง GAP ของส้มโอควนลัง ก็ได้มีการติดต่อโดยตรงมาที่เกษตรอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งก็เป็นลักษณะของการร่วมโครงการจากภาครัฐอื่นๆที่มีความสนใจ ได้มาแลกเปลี่ยนและมาดูงานกัน ส่วนมากจะเป็นการเข้าไปช่วยเหลือ ให้เทคนิคต่างๆ ทำให้การที่หน่วยงานเข้าไปส่งเสริม ได้ทราบถึงการปฏิบัติ การทำสวนส้มโอที่ปลอดภัยกับเกษตรกรและผู้บริโภค ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น และส่งผลให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นมีความไว้วางใจในสินค้าของส้มโอควนลัง ซึ่งในเบื้องต้นยังไม่เจอปัญหาของการใช้สารเคมี หรือปัญหาของความกังวล ความไม่สบายใจของผู้บริโภค แต่ก็ยังไม่ยืนยันว่าเป็นพิษอันตราย เพราะการปลูกพืชที่เป็นอันตรายจะต้องมีเกณฑ์มากมายในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งข้อหลักๆของเกษตรอินทรีย์ ก็คือจะต้องไม่ใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีเลย จะเป็นในเรื่องพืชที่ปลอดภัย มีการใช้ปุ๋ยเคมีได้หรือมีการใช้สารเคมีกำจัดแมลง ศัตรูพืช ในกรณีที่ใช้สารเคมีจะมีระยะของการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ปลอดภัย ระยะที่วันถึงจะเก็บเกี่ยวได้ แต่ในสวนส้มโอของควนลัง จะไม่มีการใช้สารเคมีหรือใช้สารเคมีในปริมาณที่น้อย เพราะเกษตรกรมีความเชื่อที่ว่าถ้าใช้สารเคมี จะทำให้เนื้อของส้มโอมีความแข็ง ทั้งนี้ อาจจะ เป็นเพราะพันธุ์ของส้มโอหรือพื้นที่ดิน ซึ่งสารเคมีมีผลหรือไม่มีผลอย่างไร ยังไม่มีหลักฐานในทางวิชาการ ส่วนมากก็จะดูจากประสบการณ์ เพราะเป็นแหล่งที่ปลูกส้มโอกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เป็นการปลูกกันตามวิธีที่สืบทอดกันมา แต่ทางหน่วยงาน เทศบาล กรมวิชาการเกษตรเข้าไปช่วยส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องของการปลูกตามหลักวิชาการมากขึ้นของการจัดการสวนหรือการจัดการแปลงสวนส้มโอ ในเรื่องของการเจริญเติบโต และลดปริมาณของแมลง

อีกทั้ง ข้อมูลต่าง ๆ จะมีอยู่ในระบบฐานหลักข้อมูลที่สามารถใช้อ้างอิงได้ ก็จะเป็นในเรื่องของการขึ้นทะเบียนของเกษตรกรของสวนส้มโอควนลัง สามารถที่จะตรวจสอบได้ว่า เกษตรกรในควนลังปลูกส้มโอหอมจำนวนกี่ราย ปลูกเป็นพื้นที่เท่าไร่ อายุของส้มโอเท่าไร่ มีระยะการเก็บเกี่ยวได้ตอนไหน หรือส้มโอจะให้ผลผลิตเท่าไร่ ก็สามารถที่จะนำข้อมูลตรงนั้นมาดูได้ซึ่งก็เป็นการเก็บข้อมูลโดยการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

กล่าวได้ว่า การเผยแพร่ความรู้ของทางเกษตรอำเภอใหญ่ ส่วนมากจะทำงานร่วมกับเทศบาลเมืองควนลัง และกรมวิชาการเกษตร แต่ก็มีมีการประชาสัมพันธ์กับทางสื่อติดต่อประสานงานมายังหน่วยงาน ในการทำข่าว

สวนส้มโอ และเชิญทางเทศบาลไปร่วมด้วย ทั้งนี้หน่วยงานยังมีเว็บไซต์ที่มีข้อมูลเบื้องต้น อย่างเช่นพืชที่เป็น
 อุตลักษณ์ของหาดใหญ่ ก็จะมีข้อมูลของส้มโอหอมควนลังอยู่ และก่อนหน้ามีการส่งข้อมูลให้กับทางหน่วยงาน
 เกษตรจังหวัด ในเรื่องกำลังพยายามที่จะทำเป็นสื่อออนไลน์ การส่งเสริมทางการตลาดร่วมกับเทศบาลเมือง
 ควนลัง ซึ่งส้มโอหอมเป็นพืช GI ผลไม้ชนิดแรกของจังหวัดสงขลา

GI คือ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของส้มโอหอมควนลัง (Pomelo Hom Khuanlang) ตามเกณฑ์ของกรม
 ทรัพย์สินทางปัญญา ดังนี้

การเตรียมพื้นที่ปลูก

วิธีการปลูก

การดูแลรักษา

การเก็บเกี่ยว

คุณภาพของส้มโอหอมควนลัง

ฉลากสินค้า

การจำหน่าย

นอกจากนี้ เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI6 และ KI7) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม,
 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทางเทศบาลจะมีการเรียกประชุมอยู่เรื่อยๆ แต่ไม่บ่อยนัก จะมีหนังสือ
 แจ้งมายังเจ้าของสวนว่าจะดำเนินงานอะไร เช่น การประชุมสอบถามว่าออกผลผลิตกี่ลูก ซึ่งที่ผ่านมาจะมีการ
 แจ้งแต่ละสวนว่าปริมาณผลผลิตจะมีสักกี่ลูกในแต่ละปี เจ้าของสวนก็ต้องรายงานต่อเทศบาล เทศบาลเพียงแต่
 เก็บข้อมูลอยากทราบถึงผลผลิตและจัดงานส้มโอหอมในปีที่ผ่านมา แต่ ณ ปัจจุบันเนื่องจากสถานการณ์โควิด
 จึงไม่สามารถจัดงานได้ ปกติจะจัดมาทุกๆ ปี จัดมาประมาณ 3 ปีแล้ว แต่ในสวนของ KI7 ไม่ได้เข้าร่วม เพราะ
 ส้มโอโตไม่ทันนำไปขาย แต่สวนอื่นๆ ก็มีส่งขายอยู่

อีกทั้ง ทางเทศบาลจะมีการประสานงานกับทางเกษตรตำบลและเกษตรอำเภอ ในส่วนของการดูแลใน
 การตรวจดิน ทดสอบดิน และการให้ความช่วยเหลือทางด้านอื่นๆ ปุ๋ยที่ใช้ใส่ส้มโอ ก็จะเป็นปุ๋ยอินทรีย์ มูลวัว
 ตั้งแต่ปลูกมาก็ไม่เคยใช้ปุ๋ยเคมีเลย แต่ในส่วนยาฆ่าแมลงยาฆ่าหญ้าอาจจะมีบ้าง เพราะพวกแมลงชอบกัดกิน
 ยอดใบตระกูลส้มเป็นจำนวนมาก ส่วนเทคนิคการดูแลสวนในเรื่องผลผลิต คือ ส่วนใหญ่ส้มโอจะใส่ปุ๋ย การวาง
 แปลง การได้รับแสงแดดที่เพียงพอ จะทำให้ใบมีสีเขียว ตอนแรกก็ใส่ปุ๋ยเยอะเช่นกัน เมื่อให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ย
 อย่างน้อย 2 กระสอบ แต่ดูจากจำนวนของลูกส้มโอด้วย บางต้นใส่ 2-3 กระสอบ พันธุ์ของส้มโอ จะเป็นพันธุ์ที่
 อยู่ในพื้นที่ควนลังเลย บางแปลงอาจจะปลูกพันธุ์ทับทิมสยามด้วย ส่วนการกำจัดแมลงที่มากัดกินผลส้มโอ
 อย่างเช่นพวกแมลงวันทอง แมลงปีกแข็ง ตัวงูหลาบจะมาตอนที่เก็บเกี่ยวข้าวในช่วงประมาณเดือนมกราคม-

กุ่มพันธ์ พอมีฝนตกด้วงกุหลาบจะออกมา บ้านเราเรียกด้วงก่องแก่งเป็นแมลงปีกแข็ง แมลงวันทองจะชอบไขผลส้มโอ เลยต้องมีการห่อหุ้มผลส้มโอ อย่างน้อยก็จะช่วยกำจัดแมลง โดยไม่ต้องพ่นสารเคมี แต่มีผลส้มโอเน่าที่เกิดจากน้ำท่วม ปัญหาตอนนี้ของชาวสวนคือ การถมที่ดินทำสิ่งปลูกสร้าง จากปกติที่ดินตรงนี้จะป็นนา และมีการถมดินตั้งแต่โดนางช้าง และทำให้น้ำท่วม การแก้ปัญหา คือ รอให้น้ำระบายออกจากสวน แต่ลำต้นใหญ่ก็ไม่ได้ส่งผลเสียอะไร ถ้าเป็นลำต้นเล็กไม่ควรจะไปเหยียบโคน เพราะจะทำให้ต้นส้มโอเสียหายได้ และถุงห่อหุ้มส้มโอก็ซื้อมาเป็นถุงของกระเทียม จากตลาดสดทั่วไป มีการสั่งแม่ค้าประมาณ 10-20 ลูก แต่บางสวนก็จะเย็บเอง ซึ่งส่วนใหญ่ทางเจ้าของสวนจะจัดการเองทั้งหมด แต่ภาครัฐจะมีหน่วยงานเกษตรสงขลาแจกปุ๋ยให้ชาวสวน ให้ดินได้ปรับสภาพ ที่ผ่านมาก็มีการเดินทอประปาเป็นทางน้ำให้บ้าง สวนของ KI6 ไม่มีการใช้สารเคมีเลย แต่แรกเริ่มก็มีบ้าง มีความคิดว่าอยากจะทำเกษตรอินทรีย์ เป็นพืชออร์แกนิกส์จะตั้งเป็นมาตรฐาน มีความหวังอยู่ว่าจะทำได้ เพราะไม่ได้เยอะมาก การดูแลน่าจะทั่วถึง

ในควนลังจะมีชมรมส้มโอของควนลังทุกสวนประมาณ 40-50 สวน เทศบาลเรียกประชุมอยู่บ้าง ตอนที่เสนอโครงการก็จะเสนอในที่ประชุมว่าจะมีวาระทำอะไรบ้าง หัวข้อการประชุมมีอะไรบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการจัดงานส้มโอ จะเน้นเรื่องให้ผลผลิต มีการเปรียบเทียบผลผลิตเป็นรายได้ที่เกษตรกรได้ในส่วนนี้ ควรจะมีการส่งเสริมและเพิ่มการปลูกต่อไป ดังนั้นเรื่องการดูแลชาวสวนจะจัดการดูแลกันเอง แต่หน่วยงานจะช่วยเรื่องของผลผลิต แต่ก็มีบ้างที่เข้ามาช่วยขยายกิ่งส้มโอให้ชาวบ้านนำไปปลูก มีเจ้าหน้าที่มาตอกลงให้บ้างจากเกษตรตำบลในส่วนของสวัสดิการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้กันเอง ในชมรมก็จะมีคนมีความรู้มีประสบการณ์ที่จะสามารถปรึกษาได้ เข้าไปดูการทำ วิธีการ ภาครัฐเข้ามาช่วยบางส่วน

ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ (KI2) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 มกราคม 2565) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในส่วนทางของโรงเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะแหล่งการเรียนรู้ ให้นักเรียนเข้าไปดูกระบวนการและวิธีในการปลูก และการผลิต เป็นสินค้าหรือกระบวนการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสวนส้มโอ พาไปลงพื้นที่จริงในรายวิชาการงานอาชีพ หรือกลุ่มชุมนุมที่สนใจ เมื่อทางเทศบาลได้มีการจัดงานนิทรรศการและทางโรงเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย มีการอำนวยความสะดวกและมีให้นักเรียนไปช่วยงานทางโรงเรียนและทางเทศบาลได้มีการจัดประชุมกัน เมื่อเทศบาลมีกิจกรรมก็จะเชิญในส่วนทางโรงเรียนเข้าร่วมด้วย โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ตั้งอยู่ในเทศบาลเมืองควนลัง และมีนักเรียนอยู่ในพื้นที่ร่วมอยู่ด้วย ในส่วนต่างอำเภอ เช่น อำเภอคลองหอยโข่ง อำเภอบางกล่ำ จากการที่นักเรียนได้เข้าไปร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับสวนส้มโอ ส่วนหนึ่งได้นำความรู้บอกกล่าวทางบ้าน และบางส่วนครูผู้สอนให้กลับมาทำผลงานและชิ้นงานไว้เป็นฐานข้อมูล เช่น มาปลูกในพื้นที่โรงเรียน และปัจจุบันไม่ได้มีการปลูกเนื่องจากสถานการณ์โควิด เมื่อก่อนพอได้มีการเพาะต้นกล้าส้มโอโดยทางโรงเรียนให้ความร่วมมือกับทางเทศบาลตลอดมา ในการกระจายข้อมูลแลกเปลี่ยนความรู้จะขึ้นอยู่กับครูผู้สอนในรายวิชาการงานอาชีพ และในห้องสมุดสามารถเข้าไปค้นคว้าได้ซึ่งมี

หลายอย่างที่เกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งทางโรงเรียนได้มีวิชาท้องถิ่นมีการรวมความรู้ไว้หลากหลาย รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

4.5.3 การถ่ายทอดและการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI4 และ KI5) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า จะต้องมีการส่งเสริม ซึ่งครอบครัวที่มีลูกหลาน จะต้องรู้จักถ่ายทอดให้เด็กๆ ลงสวนให้เด็กๆ ช่วยตัดหญ้า เก็บกวาด ผ่านไปก็ให้ช่วยตอนกิ่งส้มโอ ให้รู้จักการปลูก การดูแลสวน การห่อส้มโอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่มาแล้ว ต้องมีการปลูกฝังให้เด็ก ๆ มีความชอบตั้งแต่เด็ก ให้อยู่กับสวนบ่อยๆ ตอนแรกเด็กๆ อาจจะไม่ได้ตั้งใจจะทำ แต่เราต้องเกณฑ์บังคับให้ช่วยทำ เช่น ตัดกิ่งส้มโอที่ต่ำ ๆ ออกและเอาปูนแดงทา เพื่อกำจัดเชื้อรา พวกเขาก็จะได้เห็นถึงความสำคัญเห็นถึงผลผลิต ดึงเด็กลงไปทำนี่ก็เป็นวิธีการ เพราะเชื่อว่าสักวันหนึ่งเด็กๆ โตไปก็จะนึกได้เอง พ่อเด็กๆ ทำแล้วมีกินมีใช้ เห็นถึงผลประโยชน์ ลูกนิ่งขายได้เท่าไร ก็เป็นการตื่นตัวของเด็กๆ ก็เริ่มมีขึ้น โดยการให้ตอนกิ่งส้มโอ เช่น หลาน เรียนรู้ที่จะตอนกิ่งส้มโอและนำขาย ก็เป็นการเริ่มหารายได้ได้ด้วยตัวเอง การตอนกิ่งส้มใน 1 เดือน สามารถขายได้กิ่งละ 100 บาท ถ้านำมาลงลงก็จะขายได้สูง 120-130 บาท ในส่วนของโรงเรียนเป็นเพียงให้เด็กนักเรียนมาเป็นตัวกลาง

นอกจากนี้ เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI5) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า พันธุ์ของส้มโอ ถ้าในท้องถิ่นจะเป็นพันธุ์ส้มโอของควนลังเลย แต่ในควนลังที่นำส้มโอมาปลูก เช่น หับทิมสยาม ขาวน้ำผึ้ง แต่ก็จะเป็นการทดลองปลูกในพื้นที่ก่อน เพราะชาวบ้านจะมีความกังวลในเรื่องไม่มีเมล็ดหรือเมล็ดลีบ ถ้านำหัททิมสยามมาปลูกแล้วการผสมเกสรจะมีเมล็ดหรือไม่ และเมื่อนำมาปลูกแล้วปรากฏว่า พันธุ์หัททิมสยามก็ไม่มีเมล็ดเช่นกัน แต่บางสวนก็จะมีเมล็ด เพราะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของผลส้มโอ ถ้าผลสมบูรณ์จะไม่มีเมล็ด แต่ถ้าผลไม่สมบูรณ์จะเกิดจากต้น มันก็เป็นธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่เมื่อเกิดภาวะวิกฤตก็จะหาทางอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเอาตัวรอด โดยการสืบพันธุ์เพื่อให้ตัวเองอยู่เลย เลยต้องทำให้ติดเมล็ด เท่าที่สังเกต คือ ถ้าลูกไหนโดนทำลายตั้งแต่เล็กๆ จะมีเมล็ดบ้าง แต่ในควนลังเอง จะมีพันธุ์ควนลังเป็นหลัก ถ้าถามถึงที่มาที่ไม่สามารถบอกได้ชัด เพราะส้มโอได้มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ แต่บางคนบอกว่ามาจากปัตตานีบ้าง ซึ่งที่ปัตตานีจะเรียกส้มโอว่า ปัตตาเวีย มาจากปัตตานี แต่ในพื้นที่ควนลังเหมาะสมแก่การปลูกส้มโอมากกว่า ทำให้รสชาติดี แร่ธาตุในดินดี ทำให้ควนลังมีที่ปลูกเป็นหลัก แต่พันธุ์หัททิมสยามต้นกำเนิดจริงๆ คือ ปัตตานี ไม่ใช่จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ใช่ปากพนัง แต่ส้มโอปลูกในปัตตานีจะมีรสขมได้ลิ้น ด้วยสภาพความเป็นกรดต่างในดินและแร่ธาตุของดินทำให้มีรสชาติขม มีการได้ขยายพันธุ์ ความเหมาะสมของแร่ธาตุในพื้นที่ทำให้มีผลต่อรสชาติของส้มโอ

หากนำส้มโอควนลงปลูกที่อื่น รสชาติของส้มโอก็จะไม่เหมือนเดิม แต่ถ้าอยากให้เป็นเหมือนกันก็ต้องมีการวิเคราะห์ดินให้ละเอียด แต่มันก็เป็นเรื่องยากสำหรับชาวบ้าน ชาวบ้านไม่สามารถทำได้ ที่นี้ปลูกขึ้นใส่แต่มูลวัวไม่ต้องใส่สารเคมี สารเคมีอาจใส่ได้ตอนช่วงพักต้น หลังจากเก็บเกี่ยวเมื่อตอนเดือนเมษายน ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 เพื่อพักต้นให้ฟื้นมีความสมบูรณ์ทางลำต้น และออกดอกอีกในเดือนเมษายนหน้าแล้ง เก็บผลเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน พักต้นพักโคน 5 เดือน และใส่มูลวัวปุ๋ยสูตร 15-15-15 ให้ลำต้น เพื่อบำรุงให้ต้นมีความสมบูรณ์ก่อน แต่พันธุ์ทับทิมสยามจะมีข้อได้เปรียบ คือ จะให้ผลตลอดปี ปีหนึ่งจะมี 3 รุ่นหลักๆ มีรสชาติคล้ายๆกัน พอได้ลองมาปลูกก็มีการยอมรับว่าดี สามารถรับประทานได้

วิธีการกำจัดแมลง เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลง (KI5) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อไม่มีการใช้สารเคมี ทำให้พวกแมลงมากัดกินผล ซึ่งได้มีการทำถุงห่อตาข่ายมาหุ้ม แต่ก็ยังมีพวกแมลงเข้ามากัดกินได้ ซึ่งปัญหาสิ่งรบกวน เช่น สีเหลือง สีฟ้า สีชมพู เป็นสีที่พวกแมลงชอบ สีที่แมลงไม่ชอบ เช่น สีขาว สีเทา หรือสีทึบ แต่ปัญหา คือ สีขาวหายาก เลยใช้ถุงห่อหุ้มแทน สีชมพูเป็นสีที่ล่อแมลง ซึ่งการกำจัดชาวบ้านจะให้วิธีการห่ออย่างเดียว ถ้าห่อไม่ดีแมลงก็จะซ่อนไซ้ที่ผลและต้องทิ้งผลนั้นไปเลย ส่วนมากจะเป็นแมลงวันทอง แต่ถ้ากลางคืนจะแมลงจำพวกผีเสื้อตัวสีดำ มาวางไซ้ที่ผิวส้มโอ และมีการฝักตัวในไม่กี่ชั่วโมง แล้วซ่อนไซ้ลงบนผิวส้มโอจะมีสีขาวๆออกมา ทำให้ผลส้มโอกูลูกนั้นเน่าและหล่นจากต้น ถ้าเห็นก็ควรจะตัดทิ้งไปเลย เพื่อไม่ให้แมลงมีการสืบพันธุ์ต่อ และยังมีแมลงผีเสื้อตัวเล็กๆที่ซ่อนไซ้เข้าไปในถุงห่อทำให้ผิวส้มโอขรุขระมีความแข็ง พอนำไปขายทำให้ไม่มีราคา บางลูกก็เข้าไปซ่อนไซ้เกือบถึงเปลือกส้มโอแต่ไม่เข้าเนื้อส้มโอ ส่วนแมลงที่กินเนื้อส้มโอ ได้แก่ ผีเสื้อกลางคืน ผีเสื้อม้วนหวาน จะซ่อนไซ้ผลที่แก่ แต่ก็ขึ้นอยู่กับชนิดของแมลง ระยะการสืบพันธุ์ที่ไม่เหมือนกัน ผีเสื้อที่อยู่ในสวนส้มโอ จะให้ทำให้เกิดหนอนแก้วที่กินยอดกินใบ แต่ไม่ทำร้ายผล และแมลงอีกชนิดหนึ่งที่มีพิษโรโมนชนิดร้ายเมื่อสัมผัสทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บ

ภาพที่ 10 : ถุงตาข่ายห่อส้มโอ

การกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร KI5 คือ ชี้อาพวกชีวภัณฑ์อยู่ในตระกูลเชื้อรา ถ้านำมาใช้ก็ต้องพ่นให้โดนตัวแมลงโดยตรง เพราะเชื้อรานี้จะเข้าไปทำลายสัมผัสกับตัวแม่แมลงหรือไข่ของแมลงเลย ถ้าไปฉีดทิ้งไว้ตรงที่ใบ ก็จะไม่มียผล ซึ่งรานี้จะเป็นเชื้อรา 5 พืชขาดกำจัดศัตรูพืช 5 สายพันธุ์ มีลักษณะเป็นผงที่เชื้อพกตัวนำมาหมักกับน้ำตาลและผสมน้ำเปล่า ความรู้นี้ได้ค้นหามาจากอินเทอร์เน็ตและนำมาทดลอง

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI6) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ระยะการเก็บเกี่ยวผลสามารถเก็บได้ 4 ปีขึ้นไป ส้มโอหอมของควนลังตอนกิ่งมา 1-2 ปีก็ออกผลแล้ว แต่ก็เด็ดทั้งหมด ไม่สามารถไว้ได้ เพราะไม่มีความสมบูรณ์ เปลือกแข็งเหนียว เป็นการปลูกแบบดั้งเดิมเลย ส้มโอจะเหมือนกับการปลูกยางพารา คือ 6-7 ปี มีอายุยืนประมาณ 30 ปี และในพื้นที่ก็มีปลูกถึง 30-50 ปีแล้ว ซึ่งก็จะป้ายบอกถึงยุคแรกๆที่มีการปลูกส้มโอ จากการสอบถามมาสวน KI6 จะเป็นสวน GI มีการตรวจความหวานอยู่ที่ระดับ 10-12 สวนที่ขึ้นทะเบียน GI จะมีทั้งหมด 13 สวน

กล่าวได้ว่า เป็นการถ่ายทอดจากครอบครัวสู่รุ่นลูกหลาน ปลูกฝังให้มีความชอบตั้งแต่เด็ก มีความคุ้นเคยกับสวนส้มโอหอม ให้เล็งเห็น และตระหนักถึงประโยชน์ของส้มโอหอมที่มีต่อชุมชน

4.5.4 แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่าย ต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ให้มีความยั่งยืน

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI4 และ KI5) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ถ้าเป็นในลักษณะของความร่วมมือระหว่างประชาชนกับประชาชน ชาวสวนกับชาวสวน คือ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กัน เช่น สวนนี้มีปัญหาอะไรบ้าง สวนนี้ใส่ปุ๋ยอะไรบ้าง และถ้ามีคนมาถามจะติดต่อซื้อกิ่งไปตอนกิ่งจะถามระหว่างสวนซึ่งกันและกัน

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI7) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางในการที่ทุกส่วนมาร่วมมือกัน คือ จะขึ้นอยู่กับหน่วยงานของภาครัฐมากกว่า เช่น เทศบาล โรงเรียน ชุมชนกับสวน สามารถร่วมมือกันได้หมด เด็กๆ สามารถเข้ามาดูงานได้ สามารถสอนให้เด็กๆ ได้ เด็กบางคนก็อยากมีการเรียนรู้ เราควรจะมีการประสานดีๆ ถ้ามีโครงการที่เทศบาลร่วมกับโรงเรียนก็จะเป็นเรื่องที่ดี จะทำให้เด็กๆ ได้เห็น ควรจะมีผู้ใหญ่มาชักชวนให้เป็นระบบ

เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง (KI4 และ KI5) (สัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม, 11 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เขียนโครงการถึงภาครัฐ เพื่อให้รัฐมีกระบวนการดูแลในเรื่องของการพัฒนาสายพันธุ์หรือการดำรงสายพันธุ์ให้คุณภาพคงที่ แต่ต้องคำนึงว่าวัตถุประสงค์หน่วยงานสามารถช่วยอะไรได้บ้าง ถ้าสามารถทำได้ชาวสวนต้องการเท่าไร องค์กรที่มีงบประมาณของรัฐสามารถช่วยเหลืออะไรได้บ้าง ช่วยเหลือได้สักเท่าไร หาซื้อผ้าให้ชาวบ้านได้ไหม และนำมาเย็บ ใครจะเป็นคนเย็บ สมาชิกในสวนต้องการเท่าไร ซึ่งการเขียนโครงการต้องเขียนนำเสนอต่อหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กองสวัสดิการควนลัง หรือ สพพ. แสดงว่าในโครงการไม่จำเป็นว่าหน่วยงานจะลงมาอย่างเดียว แต่ชาวบ้านก็ต้องมีการเสนอแนะทางหน่วยงานเช่นกัน ในบางเรื่องหน่วยงานอาจจะคิดไม่ถึง เพราะเจ้าหน้าที่บางคนเพียงรู้แต่ข้อมูล ไม่สามารถลงมาทำที่สวนได้ แต่เขียนโครงการนำเสนอไปก็จะไปกระตุ้นทางหน่วยงานได้ มองเห็นถึงปัญหาของชาวสวน ลองเข้าไปตรวจสอบให้ความช่วยเหลืออะไรได้บ้าง

ปัญหาในปัจจุบันที่พบเจอ คือ ทุ้งหอมผลส้มโอ แต่ก็ยังไม่ได้มีการเสนอไป เป็นเพียงแนวคิด หรืออาจจะซื้อผ้ามาเย็บกันเอง โดยใส่เชือกและดิ่งจะง่ายและสะดวกต่อการห่อผลส้มโอ แต่ถุงผ้าที่ซื้อมีเชือกมาพร้อมใช้งานได้เลย จากที่ทดลองนำถุงผ้ามาใช้ ถ้าเห็นผลก็เขียนโครงการไปยังองค์กรของรัฐในส่วนที่สามารถช่วยได้ ซึ่งก็ต้องติดต่อสอบถามไปยังท้องถิ่นเทศบาลควนลังก่อน ถ้าทางสวนเขียนโครงการไป เกษตรตำบลก็จะสามารถเสนอได้ ของงบประมาณได้ หาวัตถุดิบมาให้ได้ อยากให้หน่วยงานของรัฐช่วยดูแลในเรื่องของทุ้งหอมผลส้มโอ การดูแล การจัดการเรื่ององค์ประกอบของดิน เรื่องของการดูแลศัตรูพืช ถ้าใส่มูลวัวมากยิ่งขึ้นจะทำให้มีรสชาติหวาน แต่ก็ขึ้นอยู่กับสภาพของดิน อย่างพันธุ์ส้มโอของควนลังไม่สามารถไปปลูกในดินทรายได้ เพราะ

จะทำให้รสชาติเปลี่ยนไป ควรจะปลูกในดินเหนียวผสมกับดินทราย เป็นดินนา ฉะนั้นก็อยากให้หน่วยงานรัฐช่วยในส่วนนี้ เช่น ออกเครื่องหนึ่ง ชาวสวนออกอีกเครื่องหนึ่งก็ได้ และให้หน่วยงานลงมาให้ความรู้ในเรื่องของศัตรูพืชชนิดไหนควรกำจัดหรือไม่ควรกำจัด

บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ (KI3) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 ธันวาคม 2564) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า มีการสรุปผลเรื่องของการทำงานในแต่ละปีร่วมกัน ซึ่งในแต่ละปีพอมีการจัดทำกิจกรรมต่างๆ หรือมีโครงการของหน่วยงานไหน ก็ได้รับเชิญเป็นครั้งๆไป โดยไม่ทราบว่าเป็นปีมีแผนอะไรบ้าง ในเรื่องของการดำเนินงานของส้มโอควนลังที่เป็นภาพรวมทั้งหมด แต่ถ้ามองในเรื่องของการพัฒนาการส่งเสริมการตลาดหน่วยอาจจะไม่ทราบไม่เกี่ยวข้องในส่วนตรงนี้และไม่ได้รับการเข้าร่วม หรือก่อนหน้านี้มีการดำเนินการไปแล้วบ้างในระยะยาว ทำอะไรบ้าง ในเรื่องของการกำหนด การยื่นถอน หลังจากนั้นมีการพัฒนาตรงไหน ในการที่จะเป็นแผนรูปธรรมในส่วนของแผนดำเนินงาน ควรที่จะยึดถือเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน จะเป็นลักษณะที่ว่าถ้าเทศบาลจะจัดงาน ก็จะต้องทราบเบื้องต้นว่าจะจัดร่วมกับหน่วยงานใด ไม่ว่าจะเป็นพาณิชย์จังหวัด ประชาสัมพันธ์ หรือส่งเสริมการขายส้มโอในช่วงปลายปีที่ให้ผลผลิตในข้อมูลเบื้องต้น แล้วก็ทราบว่าทางเทศบาลกับทางพาณิชย์จะเป็นแม่งานในการลงไปทำงานและส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องก็ลงไปเสริมไปด้วย และไม่ได้มีการสรุปว่าปีนี้หรือหน่วยนี้ทำอะไรบ้าง มีการพัฒนาหรือมีการดำเนินงานเพิ่มขึ้นหรือไม่จากปีที่แล้ว แต่ในส่วนของเทศบาลก็จะมีโครงการที่เป็นงบประมาณของเทศบาล หลังจากนั้นก็ไม่ทราบว่าทางเทศบาลจะมีการพัฒนาต่อหรือไม่ ทางเกษตรอำเภอหาดใหญ่ก็ไม่ทราบถึงข้อมูลการสรุป ซึ่งก็อยากให้ทราบข้อมูลการสรุปกันในทุกๆภาคส่วน เพื่อจะได้ดูว่าทุกภาคส่วนมีแนวโน้มจะดำเนินงานอย่างไรต่อ ถ้าได้ทราบข้อมูลในปีนั้นๆ ในปีต่อไปก็จะได้ทราบข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและร่วมกันช่วยเหลือให้มีการพัฒนาต่อเนื่องได้

ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง (KI1) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2564) ในอนาคตมีแบบแผนทิศทางเพื่อให้คงความต้านทาน และภูมิปัญญาของสวนส้มโอหอมควนลัง โดยการมีส่วนต้นแบบของเทศบาลมีพื้นที่สองร้อยกว่าไร่ หมู่ที่ 4 เป็นแปลงสาธิตศึกษาดูงานมีความพร้อมทุกด้าน ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมภายนอกเพื่อให้ทุกอย่างคงอยู่ให้ได้มากที่สุด

ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ (KI2) (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 มกราคม 2565) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในส่วนภาระหน้าที่ของโรงเรียน คือ ให้ความรู้ในด้านต่างๆ ซึ่งในทางภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนได้ร่วมทำงานกับชุมชนอยู่แล้วในส่วนที่ขาดตกบกพร่องได้ขอความช่วยเหลือจากเครือข่าย เช่น เทศบาล ได้เข้ามาสนับสนุนมาช่วยโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ และในส่วนตรงนี้ก็ถือเป็นการร่วมมือและความเข้มแข็งในส่วนการประเมินของทางโรงเรียนซึ่งเมื่อก่อนได้มีทางเทศบาลเข้ามาเชิญชวนประเมินในการปฏิบัติงานอะไรต่างๆ ของหน่วยงานสำคัญ รวมไปถึงการประเมินปฏิบัติงานของชุมชนได้เป็นตัวแทนประเมินทางการศึกษาตาม

โครงสร้างและรูปแบบที่เขากำหนดมา ทางเทศบาลได้เข้ามาช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกับทางโรงเรียนรวมไปถึงการทำ
ความสะอาดพื้นที่โรงเรียนและในทางโรงเรียนก็ได้รับเชิญให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
ระยะ 4 ปี 1 ปี ในการประเมินโดยหลักๆแล้วก็จะมีเฉพาะคณะกรรมการประเมิน และในส่วนทางชุมชนก็จะ
มาประเมินในงาน Open House

ภาพที่ 11 : สวนส้มโอหอมควนลัง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

2. เพื่อรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจาก กระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

โดยกรอบแนวความคิดของการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ คือ การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance) ตาม แนวคิดของ Agranoff and McGuire (2003) ได้แก่

การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์

การแลกเปลี่ยนทรัพยากร

การร่วมโครงการ

ตัวแปรตาม คือ การจัดการความรู้ (KM based on Local Wisdom in School) ตามแนวคิดของ Marquardt (1996) ได้แก่

การแสวงหาความรู้

การสร้างความรู้

การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้

การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดังนี้

(1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การศึกษภาคสนาม (Field Survey) โดยการออกแบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการใช้สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

(2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษาภาคสนาม (Field Survey) โดยการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน 32 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์รายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการสัมภาษณ์รวมทั้งหมด 8 คน ดังนี้

- 1) ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง จำนวน 1 คน
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน 1 คน
- 3) บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ จำนวน 1 คน
- 4) เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง จำนวน 5 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling technique)

- 1) เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling)
- 2) เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} = 0.05$

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์รายบุคคล

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา มีข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_1 = 0.975$, $p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยอิทธิพลของการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือสามารถอธิบายการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ร้อยละ 95.0

5.1.2 เพื่อรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

5.1.2.1 ประวัติความเป็นมา

พ.ศ.2556 เทศบาลเมืองควนลัง มีความคิดริเริ่มที่จะฟื้นฟูส้มโอของตำบลควนลัง

พ.ศ.2557-2558 เทศบาลเมืองควนลังแจกกิ่งพันธุ์จำนวน 700 กิ่ง จัดเจ้าหน้าที่รัฐมาดูแลการเพาะชำ

พ.ศ.2557-2562 มีการขยายการเพิ่มจำนวนสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดตั้งคณะกรรมการโดยมีประธาน และ รองประธานซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งมีทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ของชุมชนเพื่อความสะดวกในการดำเนินงานติดต่อข้อมูลในการร่วมมือกับเทศบาลเมืองควนลัง

พ.ศ.2562 ส้มโอหอมควนลังได้รับ GI สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของส้มโอหอมควนลัง

ปัจจุบัน มีการต่อยอดโครงการพัฒนาการผลิตส้มโอหอมควนลัง ภายใต้นโยบายด้านเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ของเทศบาลเมืองควนลัง และสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น รองรับ การเจริญเติบโตเป็นเมืองใหญ่ของควนลัง

5.1.2.2 บทบาทความร่วมมือกันระหว่างชุมชน รัฐ และ โรงเรียน

บทบาทความร่วมมือระหว่างชุมชน กับ เทศบาลเมืองควนลัง มีการประชุมร่วมกันตลอดตั้งแต่เริ่มต้น เก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อให้ได้ส้มโอที่มีผลผลิตทั่วกันทุกสวน เพื่อให้ได้มีการจัดงานโปรโมทส้มโอหอมควนลัง ทั้งการกำหนดนโยบายร่วมกัน การดูแลรักษาส้มโอหอมควนลัง โดยทางเทศบาลเมืองควนลังจะ

ช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกร เช่น การปล่อยน้ำพร้อมกันเพื่อให้มีผลผลิตส้มโอทั่วทุกสวน หรือเรื่องปุ๋ย เป็นต้น

บทบาทเกษตรอำเภอเข้ามาช่วยดูแล ให้มีจัดการประชุมยื่นเรื่องการทำ GI ซึ่งได้มีการเชิญท่านเกษตรอำเภอหาดใหญ่และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน เข้าไปร่วมประชุมกำหนดกฎเกณฑ์ ลงพื้นที่ในการประเมินลักษณะส้มโอ ประเมินการปลูก จะเป็นลักษณะที่ทางเทศบาลเมืองควนลังมีแผนและขั้นตอนของกฎเกณฑ์ที่วางไว้แล้ว และได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมด้วย และทางเกษตรอำเภอได้มีส่วนร่วมส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) คือ แนวทางในการทำเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี โดยส้มโอหอมควนลังเป็นพืช GI ผลไม้ชนิดแรกของจังหวัดสงขลา

GI คือ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของส้มโอหอมควนลัง (Pomelo Hom Khuanlang) ตามเกณฑ์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

การเตรียมพื้นที่ปลูก

วิธีการปลูก

การดูแลรักษา

การเก็บเกี่ยว

คุณภาพของส้มโอหอมควนลัง

ฉลากสินค้า

การจำหน่าย

บทบาทของโรงเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะแหล่งการเรียนรู้ ให้นักเรียนเข้าไปดูกระบวนการวิธีการปลูก และการผลิต เป็นสินค้าหรือกระบวนการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสวนส้มโอ พาไปลงพื้นที่จริงในรายวิชาการงานอาชีพ หรือกลุ่มชุมนุมที่สนใจ เมื่อทางเทศบาลได้มีการจัดงานนิทรรศการ ทางโรงเรียนก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย มีการอำนวยความสะดวกและให้นักเรียนไปช่วยงาน ซึ่งทางโรงเรียนและทางเทศบาลได้มีการจัดประชุมร่วมกัน และเมื่อเทศบาลมีกิจกรรมก็จะเชิญในส่วนทางโรงเรียนเข้าร่วมด้วย

5.1.2.3 การถ่ายทอดและการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง

เริ่มจากการส่งเสริมลูกหลานของครอบครัว โดยการถ่ายทอด เช่น

การตัดหญ้า เก็บกวาด

การตอนกิ่งส้มโอ

การเรียนรู้การปลูกและการดูแลสวน

การห่อส้มโอ

เป็นการถ่ายทอดจากครอบครัวสู่รุ่นลูกหลาน ปลุกฝังให้มีความชอบตั้งแต่เด็ก มีความคุ้นเคยกับ สวนส้มโอหอม ให้เล็งเห็น และตระหนักถึงประโยชน์ของส้มโอหอมที่มีต่อชุมชน

5.1.2.4 แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่ายต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ให้มีความยั่งยืน

การแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างชาวสวนกับชาวสวนด้วยกัน

การเสนอโครงการจากความเห็นของชุมชนต่อเทศบาลเมืองควนลัง เพื่อให้รัฐมีกระบวนการดูแลในเรื่องของการพัฒนาสายพันธุ์หรือการดำรงสายพันธุ์ให้คุณภาพคงที่

การให้ทางชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการประเมินในกิจกรรม Open House ของโรงเรียน

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสรุปเป็นตารางผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 16 : ตารางสรุปการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการวิจัย
1. เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่มีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา	1.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ ภูมิสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.35, S.D. = 0.89$) 1.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ มีระดับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48, S.D. = 0.83$) 1.3 การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_1 = 0.975, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการวิจัย
2. เพื่อรวบรวม และ ถ่ายทอดชุดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีสวนส้มโอหอมควนลังจาก กระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ	การวิจัย โดยอิทธิพลของการบริหารงานแบบ ประสานความร่วมมือสามารถอธิบายการจัดการ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ร้อยละ 95.0 2.1 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 เป็นต้นมา เทศบาลเมือง ควนลังได้มีความคิดริเริ่มที่จะฟื้นฟูส้มโอของตำบล ควนลัง และมีการจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็น เกษตรกรในชุมชนเพื่อความสะดวกในการติดต่อ ประสานงานกับเทศบาลเมืองควนลัง และในปี พ.ศ.2562 ส้มโอหอมควนลังได้รับ GI สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบัน มีการต่อยอดโครงการ พัฒนาการผลิตส้มโอหอมควนลัง ภายใต้นโยบาย ด้านเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ของเทศบาลเมือง ควนลัง และสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ของ ประชาชนให้สูงขึ้น รองรับการพัฒนาเมือง ใหญ่ของควนลัง 2.2 บทบาทความร่วมมือระหว่างชุมชน กับ เทศบาล เมืองควนลัง มีการประชุมร่วมกันตลอดตั้งแต่เริ่มต้น เก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อให้ได้ส้มโอที่มีผลผลิตทั่วทุก ส่วน เพื่อให้ได้มีการจัดงานโปรโมทส้มโอหอมควนลัง ทั้งการกำหนดนโยบายร่วมกัน การดูแลรักษาส้มโอ หอมควนลัง อีกทั้ง บทบาทเกษตรอำเภอเข้ามาช่วย ดูแลเรื่อง GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) และส่งเสริมให้ เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) เพื่อให้มีผลผลิตที่มี คุณภาพที่ดี และบทบาทของโรงเรียนได้เข้าไปมีส่วน ร่วมในลักษณะแหล่งการเรียนรู้ ให้นักเรียนเข้าไปดู กระบวนการวิธีการปลูก และการผลิต เป็นสินค้า หรือกระบวนการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสวนส้มโอ พาไป ลงพื้นที่จริงในรายวิชาการงานอาชีพ หรือกลุ่มชุมนุม ที่สนใจ เมื่อทางเทศบาลได้มีการจัดงานนิทรรศการ

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการวิจัย
	ทางโรงเรียนก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย มีการอำนวยความสะดวกที่และให้นักเรียนไปช่วยงาน ซึ่งทางโรงเรียนและทางเทศบาลได้มีการจัดประชุมร่วมกัน และเมื่อเทศบาลมีกิจกรรมก็จะเชิญในส่วนทางโรงเรียนเข้าร่วมด้วย 2.3 เป็นการถ่ายทอดจากครอบครัวสู่รุ่นลูกหลาน ปลุกฝังให้มีความชอบตั้งแต่เด็ก มีความคุ้นเคยกับสวนส้มโอหอม ให้เล็งเห็น และตระหนักถึงประโยชน์ของส้มโอหอมที่มีต่อชุมชน 2.4 แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่ายต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ให้มีความยั่งยืน ด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างชาวสวนกับชาวสวนด้วยกัน การเสนอโครงการจากความเห็นของชุมชนต่อเทศบาลเมืองควนลัง เพื่อให้รัฐมีกระบวนการดูแลในเรื่องของการพัฒนาสายพันธุ์หรือการดำรงสายพันธุ์ให้คุณภาพคงที่ และการให้ทางชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการประเมินในกิจกรรม Open House ของโรงเรียน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมุติฐานของการวิจัย การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ดังนี้

ผลการวิจัยจากการศึกษา พบว่า การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_1 = 0.975$, $p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย โดยอิทธิพลของการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือสามารถอธิบายการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ร้อยละ 95.0 อภิปรายผลการวิจัยได้ว่า มีการขับเคลื่อนร่วมกันในการผลักดันเรื่องส้มโอหอมควนลัง เพื่อให้เป็นพืช

เศรษฐกิจในการสร้างรายได้และความเจริญเติบโต มีชื่อเสียงให้กับตำบลควนลัง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยเมื่อพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบ อภิปรายได้ว่า ตำบลควนลัง ในส่วนชุมชนส้มโอหอมควนลัง ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโดยมีทั้งหมด 6 หมู่บ้าน มีประธานกรรมการ และได้จัดตั้งรองประธานกรรมการหมู่ละ 1 คน เพื่อความสะดวกของการติดต่อข้อมูล และบทบาทการดำเนินงาน ทางกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองควนลัง จะมีการประชุมร่วมกันตลอดกับคณะกรรมการเกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอม ตั้งแต่เริ่มต้นเก็บเกี่ยวผลผลิต ว่าจะให้ตัวส้มโอได้มีผลผลิตกันทั่วทุกสวน เพื่อจะได้มีการจัดงานประชาสัมพันธ์ส้มโอหอมของควนลังได้พร้อมกัน ซึ่งทางเกษตรกรจะมีการประชุมเฉพาะเจ้าของสวนกันเองก่อน และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมจะมีการเรียกไปประชุมกันที่เทศบาลเมืองควนลัง อีกทั้ง ทางเทศบาลเมืองควนลังจะลงมาดูแลในทุกๆ ส่วน เช่น การจัดการดูแล ถ่ายรูปและนำไปประชาสัมพันธ์ ในการวางแผนต่อไป นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานศูนย์วิจัยและการเกษตรเข้ามามีส่วนร่วม พาณิชย์จังหวัดเข้าช่วยเหลือในเรื่องของแพ็คเกจ โดยการทำกล่องให้ ของกรมทางทรัพย์สินทางปัญญา อีกทั้ง ในส่วนของเกษตรอำเภอลาดใหญ่ ได้มีการจัดการประชุมยื่นเรื่องการทำ GI ซึ่งได้มีการเชิญท่านเกษตรอำเภอลาดใหญ่และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน เข้าไปร่วมประชุมกำหนดกฎเกณฑ์ ลงพื้นที่ในการประเมินลักษณะส้มโอ ประเมินการปลูก เป็นลักษณะที่ทางเทศบาลมีแผนและขั้นตอนของกฎเกณฑ์ที่วางไว้แล้ว และได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเข้าร่วมด้วย โดยมีการส่งเสริมการเกษตร และกรมวิชาการการเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอลาดใหญ่) ในการส่งเสริมเกษตรกร เช่น เรื่องของการจัดการการปลูกส้มโอของควนลังให้มีคุณภาพและปลอดภัยทั้งในส่วนองเกษตรกร และส่วนของผู้บริโภค ทางหน่วยงานได้มีการไปร่วมส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี เป็นการปฏิบัติการทางการเกษตรที่เหมาะสมสำหรับสวนส้มโอควนลัง การส่งเสริมทางการตลาดร่วมกับเทศบาลเมืองควนลัง ซึ่งส้มโอหอมเป็นพืช GI ผลไม้ชนิดแรกของจังหวัดสงขลา และในความร่วมมือของบริบทโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมในลักษณะแหล่งการเรียนรู้ ให้นักเรียนเข้าไปดูกระบวนการและวิธีในการปลูก และการผลิต เป็นสินค้าหรือกระบวนการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสวนส้มโอ พาไปลงพื้นที่จริงในรายวิชาการงานอาชีพหรือกลุ่มชุมนุมที่สนใจ เมื่อทางเทศบาลเมืองควนลังได้มีการจัดงานนิทรรศการและทางโรงเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย มีการอำนวยความสะดวกและมีให้นักเรียนไปช่วยงานทางโรงเรียนและทางเทศบาลเมืองควนลังได้มีการจัดประชุมกัน เมื่อเทศบาลมีกิจกรรมก็จะเชิญในส่วนทางโรงเรียนเข้าร่วมด้วย ในการกระจายข้อมูลแลกเปลี่ยนความรู้จะขึ้นอยู่กับครูผู้สอนในรายวิชาการงานอาชีพ และในห้องสมุดสามารถเข้าไปค้นคว้าได้ซึ่งมีหลายอย่างเกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งทางโรงเรียนได้มีวิชาท้องถิ่นมีการรวบรวมความรู้ไว้หลากหลาย รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ของชุมชน อีกทั้ง ทางโรงเรียนให้ชุมชนมาประเมินในงาน Open House ด้วยอีกทาง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ ในเรื่องการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ ทางด้านการเข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72, S.D. = 0.77$)

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ของรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบัน (O'Flynn, 2007 ; Osborne, 2006 cited in Ora-orn Pooncharoen, 2015 : 231) ซึ่งให้ความสำคัญกับภาคพลเมือง ภาคประชาชน โดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่าง 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน ที่เป็นการทำงานแบบเปิด และภาครัฐมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เน้นรูปแบบให้ ความสำคัญกับความร่วมมือของเครือข่าย มีเป้าหมายเกี่ยวกับทุนทางสังคม และ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้ง สอดคล้องกับ Brent Taylor and Rob C.de Loe (2012 : 1207-1217) ที่ได้เสนอเรื่อง Conceptualizations of local knowledge in collaborative environmental governance ซึ่งเป็นการ นำเสนอเกี่ยวกับ แนวคิดความร่วมมือกันในกระบวนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยบูรณาการกับการจัดการ ความรู้ท้องถิ่น ซึ่งมีผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกันในวงกว้างขึ้น เพิ่มจำนวนมิติต่างๆ และ การมีความรู้ที่ หลากหลายจากฐานของธรรมชาติ ในการนำมาสนับสนุนเป็นเทคนิคต่าง ๆ ในการพัฒนานโยบายของท้องถิ่น

อีกทั้งสอดคล้องและแตกต่างกับงานวิจัยของ Chartchai Na Chiangmai (2017 : 175-180) ที่ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง Creating efficient collaboration for knowledge creation in area-based rural development โดยผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน พบว่า การทำงานร่วมกันในการสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนา ท้องถิ่น โดยการออกแบบกระบวนการทำงานร่วมกันใหม่เพื่อเพิ่มการขับเคลื่อนของข้อมูลและเพิ่มขีด ความสามารถของผู้ทำงานร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการ “เชื่อมโยงและเรียนรู้” ตามบริบทขององค์ความรู้ที่สร้างขึ้นในท้องถิ่น และนำมาเป็นกระบวนการในการ ปรับปรุงการทำงานร่วมกัน เช่น การเสนอแผนในการพัฒนาต่าง ๆ แต่แตกต่างในส่วนผลการวิจัยไม่มีความ ร่วมมือของโรงเรียนเข้ามาเกี่ยวข้องดังเช่นผลการศึกษาของผู้วิจัย แต่ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงงานวิจัยของ A. Krause , T. Becker , P.H. Feindt , C. Huyghe , A. Van den Pol-van Dasselaar and M. O'Donovan (2021 : 270-278) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง Towards sustainable European grassland farming with Inno4Grass: an infrastructure for innovation and knowledge sharing พบว่า คล้ายคลึงกับผล การศึกษาของผู้วิจัย โดยเป็นการนำเสนอความยั่งยืนด้วยการนำภูมิปัญญาทางการเกษตรมาเป็นนวัตกรรมใน การจัดการและการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาพืชผลทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพเป็นพืชทาง เศรษฐกิจได้ ด้วยกระบวนการการทำงานที่ร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน รัฐ และ เครือข่าย ทางวิชาการ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้เฉพาะของพื้นที่ในการจัดการเพาะปลูกและการสร้างสรรค์นวัตกรรม ร่วมกัน และคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ เอื้ออนุช ถนอมวงษ์,ทิพย์วัลย์ สุรินยา,งามลัมย์ ผิวเหลือง,นฤตม์ พร ประสิทธิ์ และ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์ (2561 : 115-126) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีข้อค้นพบที่ทำให้เกิดความ เข้าใจในกลไกการส่งผลของการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น

ดังนั้น การที่ผลการวิจัยการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกรณีของสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้นโยบายด้านเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ของเทศบาลเมืองควนลัง และสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น รองรับการเจริญเติบโตเป็นเมืองใหญ่ของควนลัง

5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 เทศบาลเมืองควนลังควรสร้างช่องทางให้เกษตรกรสวนส้มโอหอมควนลัง ได้มีการเสนอการเขียนโครงการจากปัญหาหรืออุปสรรคเพื่อแก้ไขปัญหาให้มีการดำเนินงานเรื่องการจัดการสวนส้มโอหอมให้มีการกำหนดนโยบายพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น เช่น ปลูกห่อผลส้มโอ การจัดการเรื่ององค์ประกอบของดิน เรื่องการดูแลศัตรูพืช ที่เทศบาลเมืองควนลังควรเปิดช่องทางให้เกษตรกรสามารถของบประมาณได้ หากฤดูใดมาให้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้มีกระบวนการดูแลในเรื่องของการพัฒนาสายพันธุ์หรือการดำรงสายพันธุ์ให้คุณภาพคงที่

5.3.1.2 ในการทำงานร่วมกันของภาครัฐด้วยกัน ควรมีปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น ในเรื่องของการพัฒนาการส่งเสริมการตลาด ที่ควรมีแผนบูรณาการในส่วนของแผนดำเนินงาน เพื่อให้ทราบทิศทางในการจัดงานดำเนินงานร่วมกัน และ การสรุปงานประจำปีเพื่อการทราบถึงข้อปรับปรุง แนวโน้มในการพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

5.3.1.3 ควรมีโครงการที่เทศบาลเมืองควนลังร่วมมือกับโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ให้มากขึ้น เพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาส มีช่องทางในการเรียนรู้ และได้รับการหล่อหลอมในภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

5.3.2.1 การขับเคลื่อนตามแผนทิศทางเพื่อให้คงความตำนาน และภูมิปัญญาท้องถิ่นของสวนส้มโอหอมควนลัง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองควนลัง หมู่ที่ 4 ให้เป็นแปลงสาธิตศึกษาดูงานมีความพร้อมทุกด้าน ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมภายนอกเพื่อให้ทุกอย่างคงอยู่ให้ได้มากที่สุด

5.3.2.2 การจัดกิจกรรม Open House ของโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ควรมีการเชิญเกษตรกรสวนส้มโอหอมควนลัง ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนมาประเมินในกิจกรรมงานของโรงเรียนทุกปี เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินงานให้มีความยั่งยืน

5.3.2.3 การแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างชาวสวนกับชาวสวนด้วยกัน โดยในการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ เพื่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสวนส้มโอหอมควนลังอย่างต่อเนื่อง

5.3.2.4 การหล่อหลอมให้เยาวชนในชุมชนมีความชอบตั้งแต่เด็ก มีความคุ้นเคยกับสวนส้มโอหอม ให้เล็งเห็น และตระหนักถึงประโยชน์ของส้มโอหอมที่มีต่อชุมชน

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.3.1 ควรมีการศึกษาในประเด็นพืชผลทางการเกษตรอื่นที่มีความสำคัญกับควนลัง เช่น ข้าว เพื่อให้มีความครอบคลุมในการนำผลการศึกษาไปพัฒนาให้เทศบาลเมืองควนลังมีชื่อเสียง และเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น

5.3.3.2 ควรมีการศึกษาในกรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อได้มิติประเด็นใหม่ ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการประเมินผลเกี่ยวกับการดำเนินงานของความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

5.3.3.4 ควรมีการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเป็นรายด้านในการศึกษาครั้งต่อไป โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มที่นอกเหนือไปจากบุคลากรของรัฐ เพื่อให้ได้ความเห็นครบทุกกลุ่ม

5.3.3.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน เพื่อให้ได้แนวคิดแบบองค์รวมที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลควนลัง อำเภอลำทับ จังหวัดสงขลา.(ม.ป.ป.).
 ข้อมูลทั่วไปตำบลควนลัง.(ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 16 พฤศจิกายน 2564
 สืบค้นจาก <http://sk.nfe.go.th/hatyai02/index.php?name=news2&file=readnews&id=24>
- กลุ่มสารสนเทศ สนผ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2563). ข้อมูลนักเรียนโรงเรียน
 หาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ปีการศึกษา 2563.(ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563.
 สืบค้นจาก https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view_student.php?School_ID=1090550515&Area_CODE=101716
- กรมทรัพยากรทางปัญญา.(2561). คู่มือปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า
 “ส้มโอหอมควนลัง”. ภายใต้โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.(2558). กิจกรรมส่งเสริมท้องถิ่นน่าอยู่สู่สังคมสีเขียวและสิ่งแวดล้อมเมือง
 ยั่งยืน (Local Agenda 21: LA 21 & Green City ; GC). (ออนไลน์).
 สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564.
 สืบค้นจาก <https://datacenter.deqp.go.th/service-portal/green-city/la-21-system/derivation/>
- เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 1, สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2564
 เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 2, สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2564
 เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 3, สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2564
 เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 4, สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2564
 เกษตรกรเจ้าของสวนส้มโอหอมควนลัง คนที่ 5, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2564
- ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์.(2560). การจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (collaborative governance)
 : แนวคิด วรรณกรรมคัตสรร และคำสำคัญ. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3),
 286-298.
- ชมพู เนินหาด, สุชาดา นิมวัฒนากุล และ ปาสีร์ญญ์ ธูาสิริสวัสดิ์. (2561). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนา
 พัฒนางานอย่างสร้างสรรค์: กรณีศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.
วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, 29(2), 217-230.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). *เครื่องมือการจัดการ Management Tools*. สำนักพิมพ์รัตนไตร :
 กรุงเทพฯ

เทศบาลเมืองควนลัง.(2563). *ของดีเมืองควนลัง*.(ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 9 พฤศจิกายน 2563.

สืบค้นจาก <http://www.khuanlang.go.th/gallery/detail/37082/data.html>

เทศบาลเมืองควนลัง.(2563).*ข้อมูลพื้นฐาน*.(ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 9 พฤศจิกายน 2563.

สืบค้นจาก <http://www.khuanlang.go.th/content/information/1>

เทศบาลเมืองควนลัง.(2564). *คำแถลงนโยบายนายกเทศบาลเมืองควนลัง*.(ออนไลน์).

สืบค้นวันที่ 16 พฤศจิกายน 2564

สืบค้นจาก [https://www.khuanlang.go.th/_new/files/com_content/2021-](https://www.khuanlang.go.th/_new/files/com_content/2021-05_b6beffa48878c6f.pdf)

[05_b6beffa48878c6f.pdf](https://www.khuanlang.go.th/_new/files/com_content/2021-05_b6beffa48878c6f.pdf)

นุชลี คล้ายวันเพ็ญ.(2553). *การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียน*

มัธยมศึกษาในเขตพระนคร. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บานชื่น นักการเรียน และ เพ็ญศรี บางบอน.(2559). การพัฒนาที่ยั่งยืน. *สิรินธรปริทรรศน์*, 17(2), 64-69.

บุคลาการเกษตรอำเภอหาดใหญ่, สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2564.

บุรชัย ศิริมหาสาร.(2550). *การจัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ*. สำนักพิมพ์แสงดาว : กรุงเทพฯ

บล็อก KAWISARA2537.(2558). *โมเดลปลาทุ*. (ออนไลน์) สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2564.

สืบค้นจาก <https://kawisara2537.wordpress.com/2015/11/05/โมเดลปลาทุ/>

ผู้บริหารเทศบาลเมืองควนลัง, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2564.

ผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2565.

ประไพพิมพ์ สุธิวสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัย

เชิงคุณภาพ. *วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 29(2), 31-48.

ประภัสสร ทองยงค์. (2559). *แนวคิดการจัดการความรู้*. (ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2564.

สืบค้นจาก [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/2-59\(500\)/page3-2-59\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/2-59(500)/page3-2-59(500).html)

ปิยะพงษ์ บุชบงก์ และพบสุข ขำทอง. (2561). การให้ความสำคัญกับเครือข่ายในทางนโยบายสาธารณะและ

การบริหารจัดการ: มุมมองเชิงวิพากษ์และกรอบการวิเคราะห์สำหรับข้ามพ้นสัญญาณที่กลวงเปล่า.

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(2), 113-136

พัชรี สีโรรส และคณะ. (2558). “การศึกษาการจัดการปกครองในมิตินโยบายศึกษา : ทำความเข้าใจการ

จัดการปกครอง (Governance) เครือข่ายของการจัดการปกครอง (Governance Network) และ

อภิเครือข่ายการจัดการปกครอง (Metagovernance)” ใน*เปิดกล่องนโยบายสาธารณะ (Unpacking*

Public Policy) : หลากมุมมองในการศึกษานโยบายสาธารณะร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา

และสิ่งพิมพ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ระพีพรรณ จันทระ.(2560). *เอกสารประกอบการสอน การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น*. คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์.(2563). *ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่*

รัฐประชาสรรค์.(ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 18 พฤษภาคม 2564.

สืบค้นจาก https://data.bopp-obec.info/web/index_kru.php?School_ID=1090550515

ศักดิ์ชัย เกียรติณาคินทร์. (2542). ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยาชุดวิเศษในการพัฒนา. *วารสารวัฒนธรรมไทย*, 36(9), 2-4.

ศรัณญา ปานเจริญ.(2564). จุดต่าง จุดร่วมในบทบาทของ ผู้ผลักดันนโยบายและนายหน้านโยบาย.

วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, 14(1), 67-86.

ศศิธร ธรรมโสภิต. (2553). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน*

การสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัด กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์

หลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน.(2564). *SDG MOVE*. (ออนไลน์).

สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564.

สืบค้นจาก <https://www.sdgmovement.com/2016/10/07/goal-13-climate-action/>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). *คู่มือการจัดการ*

ความรู้. (ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2564.

สืบค้นจาก www2.diw.go.th/HRMC/คู่มือการจัดการดำเนินการจัดการความรู้.doc

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(ม.ป.ป.). *SDGs*. (ออนไลน์).

สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564.

สืบค้นจาก <https://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/>

เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย : ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพมหานคร :

โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.

สหประชาชาติประเทศไทย.(2564). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย*. (ออนไลน์).

สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564.

สืบค้นจาก <https://thailand.un.org/th/sdgs>

สายสุดา เตียเจริญและคณะ.(2560). รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาเพื่อ

พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(3), 1371-1392.

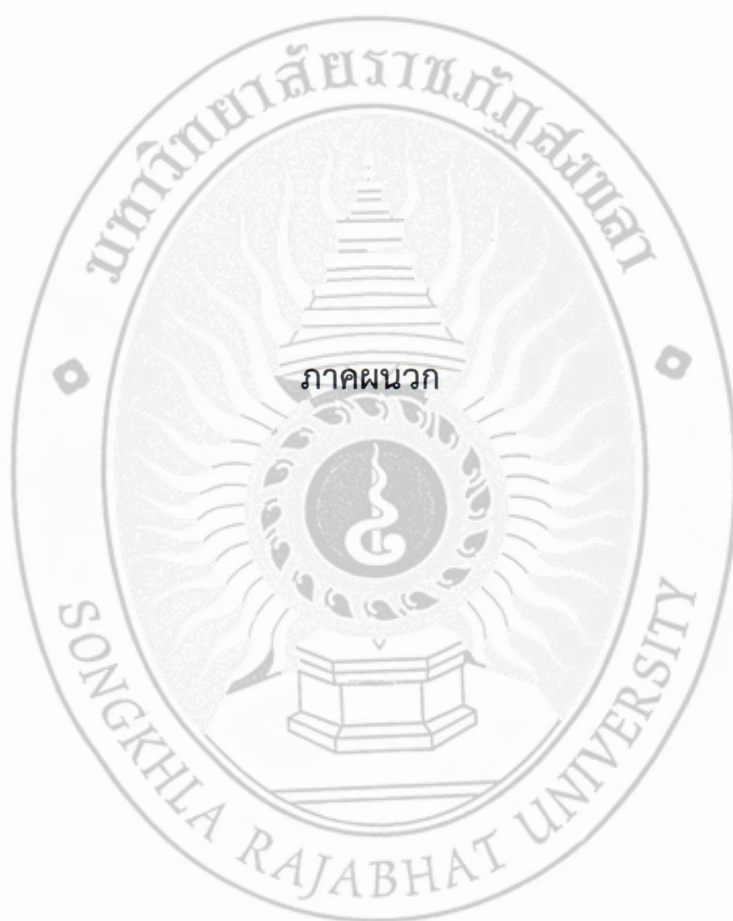
แสงจันทร์ ศรีประเสริฐ.(2549). *กลยุทธ์การนำการจัดการความรู้มาใช้พัฒนาความได้เปรียบในการ*

แข่งขันของธนาคารพาณิชย์ไทย : ศึกษาธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน).

มหาสารคาม : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ส่วนพัฒนาและบริหารระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมควบคุมมลพิษ.(2563).
 แผนปฏิบัติงาน 21.(ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564.
 สืบค้นจาก <https://www.pcd.go.th/publication/5402/>
- หทัยรัตน์ บุญโยบิษฎมภ์.(2561). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา*. รุ่งเรืองการพิมพ์ : กรุงเทพฯ.
- เอกรัฐ พิลลา.(2558). การระดมทรัพยากรชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 16 (3), 173-181.
- เอื้ออนุช ถนอมวงษ์,ทิพย์วัลย์ สุรินยา,งามลมัย ผิวเหลือง,นรุตม์ พรประสิทธิ์ และ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์.
 (2561). การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. *Journal of the Association of Researchers*, 23(1),115-126.
- A. Krause , T. Becker , P.H. Feindt , C. Huyghe , A. Van den Pol-van Dasselaar and M. O'Donovan .(2021). Towards sustainable European grassland farming with Inno4Grass: an infrastructure for innovation and knowledge sharing. *Irish Journal of Agricultural and Food Research*, 59 (2), 270-278
- Agranoff, R. & McGuire, M. (2003). *Collaborative public management : new strategies for local governments*. Washington, D.C. : Georgetown University Press.
- Best, J. W. (1997). *Research in Education (3rd ed.)*. Englewood Cliffs N.J.: Prentice-Hall.
- Brent Taylor & Rob C.de Loe. (2012).Conceptualizations of local knowledge in collaborative environmental governance. *Geoforum*, 43(6), 1207-1217.
- Chartchai Na Chiangmai. (2017). Creating efficient collaboration for knowledge creation in area-based rural development. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 38 (2017), 175-180
- Hamid Darmadi.(2018).Educational Management based on Local Wisdom. *Journal of Education, Teaching and Learning*, 3(1), 135-145.
- Marquardt, M. J. (1996). *Building the Learning Organization: A System Approach to Quantum Improvement and Global Success*. New York : McGraw-Hill.
- Nawatrot Intem, Thongchai Phuwanatwichit , Atchara Sarobol and Chetthapoom Wannapaian.(2021).The Local Wisdom Management Mohom for Stable Inherit and Lifelong Learnin. *Journal of Education and Learning*,10(5),38-50

- Ora-orn Pooncharoen.(2015). Public Administration Scholarship in Thailand : Key Paradigms and Future Directions. รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย : การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา และทิศทาง เนื่องในโอกาสครบรอบ 60 ปี แห่งการสถาปนาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 229-252.
- Robert V.Krejcie & Daryle W.Morgan.(1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
- Sabatier, P., & Weible, C. (2007). The advocacy coalition framework: Innovations and clarifications. In P. Sabatier & C. Weible (Eds.), *Theories of the policy process*. Boulder: Westview Press
- Sinu Ignatius, Airthur Moresi M. and Siubelen Yacobus C.W. (2020). The Innovation of Agricultural Technology Based on Local Wisdom in Rieng Dua Bour Rice Field Community. *RJOAS*, 7(103) ,154-160
- Thongkamkaew, W. (2013). Local Wisdom : Social Capital for Strengthening Democratic Citizenship. *Proceedings of the 2nd International Conference on Advancement of Development Administration 2013— Social Sciences and Interdisciplinary Studies: Green Society, Governance, and Competitiveness*, National Institute of Development Administration, Bangkok, THAILAND May 30 - June 1, 2013, 356 – 369.

ภาคผนวก ก

คลิปวิดีโอ

เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

ลิงก์วิดีโอ

<https://www.youtube.com/watch?v=OA-PuuUNlv0>

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โทร. ๑๔๐๒

ที่ คมส.๒๔/๑๙๖

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.โชชา เกษารัตน์

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับจัดสรรงบประมาณจากมหาวิทยาลัยและมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากร ได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัย และพัฒนาไปสู่การเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ ในการนี้ อาจารย์ ดร.วิศรุต หอมแก้ว ได้รับมอบหมายสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยเป็นอย่างดี รวมทั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลประกอบการดำเนินงานวิจัยดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ดังรายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ เพื่อนักวิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.รัชพงษ์ ชัชวาลย์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ ฮร ๐๖๓๗.๐๗๒๒๕

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

๒๐๐๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้อนุมัติการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

เรียน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดสงขลา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาใบแจ้งการรับใบพิจารณาอนุญาตประกอบวิชาชีพ จากผู้สมัครขอรับใบพิจารณา
๒. สำเนาใบแจ้งการรับใบพิจารณาอนุญาตประกอบวิชาชีพ จากผู้สมัครขอรับใบพิจารณา
๓. สำเนาใบแจ้งการรับใบพิจารณาอนุญาตประกอบวิชาชีพ จากผู้สมัครขอรับใบพิจารณา
๔. สำเนาใบแจ้งการรับใบพิจารณาอนุญาตประกอบวิชาชีพ จากผู้สมัครขอรับใบพิจารณา
๕. สำเนาใบแจ้งการรับใบพิจารณาอนุญาตประกอบวิชาชีพ จากผู้สมัครขอรับใบพิจารณา

เรียน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดสงขลา ได้รับจัดสรร
งบประมาณจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากร ได้มีโอกาส
ในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานวิจัย-และพัฒนารูปแบบการเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ ในการนี้
อาจารย์ ดร. วิเศษ หนองคาย ได้มีคุณสมบัติและสมรรถนะในการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การบริหารงาน
แบบบูรณาการความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ โดยมีผู้เกี่ยวข้องอื่น การมีศึกษา ส่วนสัมพันธ์ความถึง
จังหวัดสงขลา

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดสงขลา ได้รับจัดสรร
อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป และสำนักวิชาศิลปศาสตร์ ในสังกัดของท่านเป็นผู้มีความรู้
ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยดังกล่าว ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานวิจัยดังกล่าว
เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ จึงขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้อนุมัติการขอรับใบพิจารณา
ประกอบวิชาชีพจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์ ดร. วิเศษ หนองคาย

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักบริหารการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

โทร ๐ ๙๖๒๖ ๐๖๒๖

โทรสาร ๐ ๙๖๒๖ ๐๖๒๖

ที่ ๒๖ ๐๒๓๓.๐๘/๕๖๔

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สำนักเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

๕๐๐๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สืบที่ส่งมาด้วย ๑. งานวิจัยเชิงนโยบาย/วิชาการจากหน่วยงานภาครัฐที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมหวานดี จังหวัดสงขลา จำนวน ๓ ชุด
๒. แผนปฏิบัติงานเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๓. แผนการประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ทั้งนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ได้รับจัดการ
งบประมาณจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ๒๕๖๓ สนับสนุนและส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากร ได้มีโอกาส
ในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัย และพัฒนาไปสู่การเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ ในการนี้
ทางราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ขอเสนอตัว ได้รับภาระสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การบริหารงาน
แบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมหวานดี
จังหวัดสงขลา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่า อาจารย์เชมรินทร์ ชูประดิษฐ์
สาขาวิชาภาษาอังกฤษและการจัดการ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์เป็นผู้มีความรู้
ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยเป็นอย่างดี พร้อมที่จะให้คำแนะนำปรึกษาประกอบการดำเนินงานวิจัยดังกล่าว
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ดังรายละเอียด
ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยมีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์ในการดำเนินงานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาขอโปรดพิจารณา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขอเป็นเกียรติอย่างยิ่งว่าคงได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. วีรพงษ์ ชีวาลัย)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร ๐ ๙๕๖๖ ๐๕๖๕

โทรสาร ๐ ๙๕๖๖ ๐๕๖๓

ที่ ฮว ๐๖๒๙.๐๘/๑๑

คณะกรรมการศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
๒๐๐๐๐

กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโครงการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเมืองสวนผึ้ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed Consent Form) จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบสรุปโครงการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๓. เครือข่ายการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาจารย์ ดร. วิศรุตฯ ทองฉนวนแก้ว อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมสวนผึ้ง จังหวัดสงขลา (The Collaborative Governance that Affect Knowledge Management based on Local Wisdom : A Case Study of Khuanluang Pomelo Garden, Songkhla) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อรวบรวม และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมสวนผึ้ง จังหวัดสงขลา จากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีความประสงค์ ขออนุญาตให้ผู้ดำเนินการวิจัยเข้าพื้นที่เพื่อบันทึกข้อมูลโครงการวิจัยดังกล่าว และขอส่งเอกสารผู้บริหารเทศบาลเมืองสวนผึ้ง จำนวน ๑ ชุด ในช่วงระยะเวลาเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้ อาจารย์ ดร. วิศรุตฯ ทองฉนวนแก้ว ผู้ดำเนินการวิจัย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๘ ๕๖๕๖ เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. วิศรุตฯ ทองฉนวนแก้ว)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๙๖๒๖ ๐๒๖๒

โทรสาร ๐ ๙๖๒๖ ๐๒๖๔

ที่ อว ๐๖๒๙.๑๘๖/๒๕๖๓

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ตำบลเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
๘๐๑๐๐

๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโครงการวิจัย

เรียน หัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอหาดใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือแสดงการยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed Consent Form) จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบสำรวจโครงการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๓. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาจารย์ ดร.วิศุตา ทองเกษมแก้ว อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง การบริหารงานและประสานความร่วมมือขององค์กรเพื่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนดิ่ง จังหวัดสงขลา (The Collaborative Governance that Affect Knowledge Management based on Local Wisdom : A Case Study of Khuanlong Fennel Garden, Songkhla) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือขององค์กรจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อรวบรวม สกัดถ่ายทอดข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนดิ่ง จังหวัดสงขลา จากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

ในกรณีนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีความประสงค์ ขออนุญาตให้ผู้ดำเนินการวิจัยเข้าพื้นที่เก็บเก็บข้อมูลโครงการวิจัยดังกล่าว และขอคืนภาพณ์บุคลากรเกษตรอำเภอหาดใหญ่ จำนวน ๑ คน ในช่วงระยะเวลาเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้ อาจารย์ ดร.วิศุตา ทองเกษมแก้ว ผู้ดำเนินกรวิจัย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๘ ๙๐๘๗ ๕๖๑๖ เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศุภาวี ธีระพงษ์ สิวาอยู่)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๙๕๖๖ ๐๒๖๒

โทรสาร ๐ ๙๕๖๖ ๐๒๖๑

ที่ ขว ๐๖๓๙.๐๘/ ๙๙๓

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ถ้ำเขื่อนเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
๙๐๐๐๐

กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโครงการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed Consent Form) จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบสอบถามโครงการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๓. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคุณจารย์ ดร. วิศวฯ ทองงามแก้ว อาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีศึกษา สวนส้มโสมทอง ความรู้ จังหวัดสงขลา (The Collaborative Governance That Affect Knowledge Management Based on Local Wisdom : A Case Study of Khuanlang Pomelo Garden, Songkhla) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อรวบรวม และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีศึกษา สวนส้มโสมทองสวนส้ม จังหวัดสงขลา จากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีความประสงค์ ขออนุญาตให้ผู้ดำเนินการวิจัยเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโครงการวิจัยดังกล่าว และเก็บข้อมูล Try Out กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม จำนวน ๓๐ คน ในช่วงระยะเวลาเดือน พฤศจิกายน เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้ อาจารย์ ดร. วิศวฯ ทองงามแก้ว ผู้ดำเนินการวิจัย พยานหลักฐานที่ ๐๘ ๗๕๗๓ ๕๖๖๖ เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวพรวิมลพงษ์ ชูสวัสดิ์)
คณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๙๖๖๖ ๐๖๖๖

โทรสาร ๐ ๙๖๖๖ ๐๖๖๓

ที่ ๒๖ ๐๖๓๙.๐๔/๒๕๖๔

คณะกรรมการและสิ่งพิมพ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
๙๐๐๐๐

๓ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโครงการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย (Informed Consent Form) จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบสรุปโครงการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๓. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ข้าพเจ้า ดร.วิศุตา ทองแถมแก้ว อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กรณีศึกษา) สวนส้มโกล้อมสวนถึง จังหวัดสงขลา (The Collaborative Governance that Affect Knowledge Management based on Local Wisdom : A Case Study of Khuanang Palmelo Garden, Songkhla) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อรวบรวม และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษา สวนส้มโกล้อมสวนถึง จังหวัดสงขลา จากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีความประสงค์ ขออนุญาตให้ผู้ดำเนินการวิจัยเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโครงการวิจัยดังกล่าว และขอคืนเอกสารผู้บริหารโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน ๑ คน และเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามในการจัดการความรู้และการจัดการ การศึกษาโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จำนวน ๑๒ คน ในช่วงระยะเวลาเดือนพฤษภาคม - เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้ อาจารย์ ดร.วิศุตา ทองแถมแก้ว ผู้ดำเนินการวิจัย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๙ ๘๒๙๖ เป็นผู้ประสานงาน

ขอเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ ชีววัฒน์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๙๙๖๖ ๐๒๖๖

โทรสาร ๐ ๙๙๖๖ ๐๒๖๖

ภาคผนวก ง
เอกสารให้การรับรองโครงการวิจัย
ตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล

COA No. 011/2564
REC No. 010/64

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University Research Ethics Committee
1 หมู่ 4 ตำบลท่าวีต อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280 เบอร์โทรศัพท์ 075 377742

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตาม
แนวทางการจริยธรรมการวิจัยในคนทั้งในระดับสากลและระดับชาติ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS
Guideline and International Conference on Harmonization of Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ การศึกษาร่วมกันของระบบการควบคุมและจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา
ชุมชนโพธารามเมือง จังหวัดสงขลา

Study Title The Collaborative Governance that Affect Knowledge Management based on
Local Wisdom : A Case Study of Khuanlang Potarua Garden, Songkhla

เลขที่โครงการวิจัย REC 010/64

ผู้วิจัยหลัก นางสาววิภาดา ทองธรรมแก้ว
Principal Investigator Miss Wisanuta Thongkarnkiew
สังกัดหน่วยงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

วิสัยทัศน์ : มนุษยสัมพันธ์ (Expendable)

ระยะเวลาความศึกษา : ดำเนินงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้งในปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์หากทำวิจัยโครงการ
เสร็จสิ้นก่อน 1 ปี

- เอกสารรับรอง
1. แบบเสนอโครงการวิจัย
 2. เอกสารแจ้งผู้เข้าร่วมวิจัย
 3. หนังสือยินยอมตอบโต้การวิจัย
 4. เอกสารเก็บรวบรวมข้อมูลไม่รวมหรือตัดทิ้ง

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิภา นิ่มวณิช)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

วันที่รับรอง 11 พฤศจิกายน 2564

Date of Approval 11 November, 2021

วันหมดอายุ 11 พฤศจิกายน 2564

Approval Expired Date 11 November, 2023

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ให้ท่านพึงทราบ (ดูคำนำหนังสือขอเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ อยู่ในขั้นตอนของเวทีทำเนียบงานวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา งบประมาณสนับสนุนได้ (เงินบำรุงการศึกษา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

2. การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ขอให้เป็นไปด้วยความสมัครใจของท่าน โดยอาจใช้เวลาในการตอบไม่เกิน 5 นาที ดังนั้น ถ้าท่านรู้สึกว่ามีเวลาหรือไม่สบายใจที่จะตอบแบบสอบถามนี้ ท่านสามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลในครั้งนี้ได้ โดยไม่ต้องเกรงกลัวใดๆ ต่อตัวท่าน สำหรับผู้ที่กรุณาให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะถือว่า ท่านยินยอมที่จะให้นำคำตอบของท่านไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำตอบที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น และขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย

อาจารย์ ดร.วิศรุตฯ ทองแก้วแก้ว

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

คำชี้แจงของผู้ตอบแบบสอบถาม ; โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ในข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐ 1) ชาย

☐ 2) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

☐ 1) ปริญญาตรี

☒ 2) ปริญญาโท

☐ 3) ปริญญาเอก

☐ 4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ประสบการณ์ในการทำวิจัย.....ปี

5. กลุ่มสาระการเรียนรู้

☐ 1) ภาษาไทย

☐ 2) คณิตศาสตร์

☐ 3) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

☐ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม

☐ 5) ศิลปะศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์

☐ 6) สุขศึกษา พลศึกษา

☐ 7) วรรณคดีไทย

☐ 8) ภาษาต่างประเทศ

☐ 9) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือ

คำชี้แจงของผู้ตอบแบบสอบถาม : ขอความกรุณาให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานแบบ
ประสานความร่วมมือ กรณีมีส่วนอื่นใดหยาบความถี่ จังหวัดสงขลา ตามความเป็นจริงของท่าน โดยทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางโดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับมาก
3	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับน้อย
1	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์					
1.1	ท่านได้ร่วมสำรวจและผลักดันการกำหนดนโยบายเพื่อ ขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วโหลมหควนดง					
1.2	ท่านได้ร่วมวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการจัดการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วโหลมหควนดง					
1.3	ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ เทศบาลเมืองควนดง และ รุมชน สอการชอชอชอช ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วโหลมหควนดง					
2	การแลกเปลี่ยนทรัพยากร					
2.1	มีการมองหาทรัพยากรและองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นส่วโหลมหควนดงร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองควน ดงและโรงเรียน เช่น การลงพื้นที่ชุมชน					
2.2	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนดงมีการแลกเปลี่ยน ทรัพยากรและองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส่ว โหลมหควนดงกับชุมชน					

ข้อ	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
2.3	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังน่าองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสั้โอหอมควนลังที่มีแลกเปลี่ยนกับชุมชนมาเป็นตัวอย่างสำหรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน					
3.	การร่วมโครงการ					
3.1	โรงเรียนผลักดันให้นักเรียนได้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความคิดเห็นในฐานะเยาวชน เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นสั้โอหอมควนลังที่ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน เทศบาลเมืองควนลัง และ ชุมชน					
3.2	โรงเรียนผลักดันให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสั้โอหอมควนลัง					
3.3	นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนได้ให้ข้อมูลและโรงเรียนเกี่ยวกับเทคนิค หรือ วิธีการภูมิปัญญาท้องถิ่นสั้โอหอมควนลัง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำชี้แจงของผู้ตอบแบบสอบถาม : ขอความกรุณาให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีส่วนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ตามความเป็นจริงของท่าน โดยทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องตารางโดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับมาก
3	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับน้อย
1	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	การแสวงหาความรู้					
1.1	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาส้มโอหอมควนลัง เช่น ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทางวิชาการ นวัตกรรมสื่อออนไลน์					
1.2	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์โดยการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้และเกษตรกรได้รับฟังเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง					
2	การสร้างความรู้					
2.1	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีโอกาสนำความรู้ที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง					

ข้อ	ชื่อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
2.2	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังได้นำความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสื่อโฮมคอนสลิ้งค์มาหล่อหลอมความรู้ให้กับนักเรียน และ เกษตรกร					
2.3	โรงเรียนพำนักเรียนไปศึกษาดูงาน ลงพื้นที่เรียนรู้สวนส้มโอหอมควนลังโดยความร่วมมือกับเทศบาลเมืองควนลังและชุมชน					
2.4	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสื่อโฮมคอนสลิ้งค์จากแนวทางความร่วมมือกับเทศบาลเมืองควนลังและชุมชน					
3	การจัดเก็บและการค้นคว้าความรู้					
3.1	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสื่อโฮมคอนสลิ้งค์ในรูปแบบข้อมูลสารสนเทศ โดยการบันทึกในระบบฐานข้อมูล (Database)					
3.2	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสื่อโฮมคอนสลิ้งค์ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล่นับเป็นต้น					
3.3	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการหล่อหลอมภูมิปัญญาท้องถิ่นสื่อโฮมคอนสลิ้งค์จนนักเรียนนำชุมชนสามารถบอกเล่าต่อกันได้					
4	การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์					
4.1	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสื่อโฮมคอนสลิ้งค์ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ วีดิโอ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
4.2	โรงเรียนและเทศบาลเมืองควนลังมีการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโยทอมควนลังที่ได้จัดเก็บในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แด่นับ มาเผยแพร่ในสาธารณะ					
4.3	โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมงานประชาสัมพันธ์ของศิษุชมชน ที่เทศบาลเมืองควนลังเป็นประจำ เพื่อกระจายความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโยทอมควนลังให้แก่ประชาชนและเยาวชน					

แบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล
เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ อยู่ในขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา งบประมาณเงินรายได้ (เงินบำรุงการศึกษา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
2. แบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล แนวคำถามมีรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา
3. ต้องได้รับการยินยอมก่อนเท่านั้น ผู้วิจัยจึงจะดำเนินการสัมภาษณ์ได้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย

อาจารย์ ดร. วิศรุตฯ ทองแถมแก้ว

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คำชี้แจงของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ : ขอความกรุณาให้ท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์..... เวลาสัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

1. บทบาทของท่านในการบริหารความร่วมมือ ทั้งการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับทุกฝ่าย รวมทั้งการเข้าร่วมโครงการ ต่อการผลักดันการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ อีกทั้ง การกระจายความรู้และการใช้ประโยชน์ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา เป็นอย่างไร

2. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนส้มโอหอมควนลังจากกระบวนการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือสามารถถ่ายทอดการอนุรักษ์และสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้อย่างไร

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่ายต่อการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา ในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร

